

KOMMERSKOLLEGIUMKOMMITTÉNS BETÄNKANDE: III



HANDELSKAMRARN A



STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1914
[141044]

Till KONUNGEN.

Genom nådigt beslut den 13 november 1908 tillsatte Eders Kungl. Maj:t en kommitté med uppdrag att efter verkställd utredning inkomma med utlåtande och förslag rörande förändrad organisation av kom-

merskollegiet och reglering av löneförhållandena vid nämnda ämbetsverk m. m.

Denna kommitté, kommerskollegiikommittén, som redan tidigare gemensamt med de genom nådigt beslut den 11 december 1908 utsedda departementalkommitterade i särskilda betänkanden av den 18 november 1911 och den 5 juli 1913 avgivit förslag dels angående inrättande av ett centralt förvaltningsorgan för sociala ärenden m. m., dels angående inrättande och organiserande av ett nytt statsdepartement för handel, industri och sjöfart m. m., har numera avslutat behandlingen av den ävenledes till kommitténs handläggning överlämnade frågan om auktorisering av handelskamrar jämte andra i samband därmed stående spörsmål och får härmed genom avgivande av förslag i detta ämne slutföra sitt uppdrag.

I kommitténs sammansättning har icke efter avgivandet av betänkandet den 5 juli 1913 någon förändring ägt rum.

Däremot har byråchefen E. G. Huss på underdånig ansökan erhållit entledigande från sitt förordnande såsom kommitténs sekreterare från och med den 15 oktober 1913, och har t. f. sekreteraren i kommerskollegiet E. Modig därefter jämlikt Eders Kungl. Maj:ts uppdrag tjänstgjort i sådan egenskap.

Kommittén har under tiden efter den 5 juli 1913 sammanträtt in pleno den 17 december 1913 och den 30 juni och 1 juli 1914. Däremellan hava förekommit sammanträden av subkommittéer.

Jämlikt nådigt bemyndigande den 31 oktober 1913 avreste kommitténs ordförande samt ledamoten Friberg och sekreteraren till Göteborg för att bevista det sjunde svenska handelskammarmötet därstädes den 3—4 november 1913, varvid överläggningar ägde rum med åtskilliga representanter för olika handelskamrar angående vissa med kommitténs uppdrag sammanhängande frågor.

I nu förevarande ämne har Eders Kungl. Maj:t till kommittén för avgivande av utlåtande överlämnat följande handlingar:

den 29 september 1911 särskilda framställningar om statsunderstöd åt handelskamrar av Sveriges hantverksorganisation, Sveriges allmänna handelsförening, Smålands handelskammare, Örebro läns handels- och industrikammare samt Södra Älvsborgs läns industri- och handelskammare jämte kommerskollegiets och statskontorets däröver avgivna utlåtanden;

den 15 januari 1912 handelskammarens i Gävle underdåniga skrivelse den 14 december 1911 angående understöd av statsmedel för främjande av kammarens verksamhet under år 1912; samt

den 6 och 13 juni 1912 sjätte svenska handelskammarmötets underdåniga framställningar rörande vidtagande av åtgärder för auktorisering av handelskamrarna och beredande av statsunderstöd åt dem m. m.

I sammanhang med behandlingen av ifrågavarande ärende har kommittén från överståthållareämbetet ävensom samtliga länsstyrelser i riket begärt och

erhållit vissa uppgifter och uttalanden angående handels- och sjöfartsnämnderna i riket och deras verksamhet samt angående möjligheten att överflytta ärenden från dessa nämnder till handelskamrarna resp. kommunala organ eller lokalmyndighet.

Därjämte har kommittén från de skilda handelskamrarna vid olika tillfällen införskaffat upplysningar i frågor berörande kamrarnas ställning och verksamhet.

Från vissa handelskorporationer i övriga skandinaviska länder har kommittén på begäran erhållit upplysningar och meddelanden rörande förhållandena på förevarande område i dessa länder.

Stockholm den 1 juli 1914.

Underdånigst

ALFR. LAGERHEIM.

JOHAN E. EKMAN.

HENNING ELMQUIST.

PER G. FRIBERG.

JOH. HELLNER.

C. J. F. LJUNGGREN.

F. MALMROS.

AXEL WAHLBERG.

Einar Modig.

BETÄNKANDE

A. Historisk översikt. Redogörelse för de nuvarande handelskamrarnas tillkomst.

I kommitténs den 5 juli 1913 gemensamt med departementalkommitterade *Äldre tider.* avgivna betänkande angående inrättande av ett handelsdepartement hava i sammanhang med den historiska redogörelsen för det statliga centralorganet för handel och näringar (»Kommerskollegiets uppkomst och utveckling», sid. 43—73), till vilken kommittén här får hänvisa, även lämnats en del antydningar om de ansatser till uppkomst av lokala näringsorgan, som framträtt under olika skeden av vår historia, och som i vissa fall i en eller annan form blivit realiserade, i andra åter stannat vid blott planer och förslag.

Redan den tanke på inrättande av tre handels- eller kommerskollegier i olika landsdelar, som ligger till grund för Axel Oxenstiernas instruktion av 1651, men som aldrig förverkligades, synes visa hän på en känsla av behövligheten av att åt olika orsintressen beredd tillfälle att öva inflytande på statens näringsförvaltning. Samma känsla gjorde sig gällande, då planerna på inrättande av dotterkollegier eller »handelskamrar» både i Skåne, Östersjöprovinserna och Tyskland på 1660-talet åter upptogs. Icke heller dessa ledde emellertid till något resultat. Icke desto mindre var denna tid i organisatoriskt avseende synnerligen fruktbar för såväl handel som övriga näringar, vilka allt mera infogades i skråväsendets fasta former. År 1661 utfärdades sålunda stadgar för det första köpmansgillet i Göteborg och 1662 inrättades ett dylikt gille i Stockholm. Såsom i ovan omförmälda redogörelse framhållits, erhöi sistnämnda gille, vilket såtillvida kan betraktas som en statsinstitution, att dess stadgar utfärdades av regeringen och ordförandeskapet uppdrogs åt en statsämbetsman, nämligen överståthållaren, uppgifter, vilka sträckte sig vida utöver de egna närmaste intressenas ram och gävo institutionen en allmän betydelse för både huvudstadens och rikets näringsliv. Varken dessa gillen eller än mindre de »handelssocieteter» och liknande institutioner, som under detta och följande århundrade i stort antal växte fram, varhelst stadsmannanäringar idkades, voro dock organiserade på det sätt, att de ägnade sig till förmedlande länk mellan näringslivet och statsförvaltningen, men behovet av organisationer med sådant syfte var också ringa, så länge näringsidkarna vid riksdagarna i borgarståndet ägde sina naturliga talemän. När detta förhållande med 1866 års representationsreform upphörde, voro de individualistiska tendenserna inom näringslivet så för-

härskande, att något behov av organisationer utöver de handels- och fabriksföreningar, som efterträtt de gamla handels societeterna och övriga skräföreningar, icke på länge gjorde sig gällande, om ock de förras verksamhet var av föga omfattande och innehållsrik art. Endast uppkomsten av de s. k. köpmannaföreningarna, av vilka den första bildades i Göteborg 1857, vittnar om en större livaktighet och sinne för vikten att bevara samhörigheten och arbeta för gemensamma intressen. Från och med 1867 börja visserligen handels- och sjöfartsnämnder (jfr sid. 42) inrättas i olika städer, men dessa institutioners karaktär av kommunala organ, tillkomna huvudsakligen för fullgörande av vissa noggrant bestämda funktioner, och deras organisation hava i det hela gjort dem föga ägnade till representationer för näringsintressena, ehuruval de, innan härför bättre anpassade korporationer tillkommit, i många fall fullgjort viktiga uppgifter på detta område och särskilt i de större städerna i icke ringa mån avhjälpit bristen på verkliga handelsrepresentationer.

En ny period i näringsorganisationernas historia kan sägas inträda på 1880-talet med tillkomsten av vissa hela riket omfattande sammanslutningar, såsom Sveriges allmänna handelsförening, som konstituerades i Stockholm den 25 augusti 1884. Genom de till densamma anslutna lokalföreningarna och särskilt inrättade lokalavdelningarna har Sveriges allmänna handelsförening skapat ett hela landet omspinnande nät av organisationer, vilka i sin mån bidragit till fyllande av den lucka, som saknaden av handelskamrar utgjort. Från samma period daterar sig ock Sveriges allmänna exportförening, som bildades i Stockholm den 18 april 1887.

Det var också under detta decennium, som ett initiativ togs till införande i vårt land av industri- och handelskammareinstitutionen, vilken då redan på flera håll utomlands nått en betydande utveckling och visat sig ägnad att skänka dessa näringar just den organisationsform, som de behövde.

1885 års
kommitté-
förslag.

Den 2 november 1883 uppdrog Kungl. Maj:t nämligen åt en kommitté att taga frågan om indragning eller ombildning av kommerskollegiet i övervägande samt avgiva fullständigt förslag till organisation av ett ämbetsverk för handläggning av ärenden angående handel och näringar. Sedan Kungl. Maj:t på därom gjord framställning medgivit, att den del av kommitténs betänkande, som angick ämbetsverkets organisation, finge avlämnas utan hinder av att kommittén icke samtidigt hunne avgiva förslag angående de åtgärder, vilka ansetts erforderliga för åstadkommande av behörig växelverkan mellan det ifrågasatta ämbetsverket och idkarna av de näringar, vilkas intressen detsamma hade att företräda, avgav kommittén den 12 mars 1884 underdånigt betänkande och förslag angående det i förstnämnda avseende meddelade uppdraget.

Efter det kommittén enligt Kungl. Maj:ts beslut den 24 oktober 1884 blivit förstärkt med två näringsidkare, avgav kommittén slutligen den 22 juli 1885 sitt av förslag till förordning åtföljda *betänkande angående industri- och handelskammare*.

Under den tidigare delen av kommitténs arbeten hade, i fråga om näringsarnas representerande, tanken på inrättande av en vid sidan av det föreslagna ämbetsverket ställd, periodiskt sammanträdande rådgivande församling av ombud för de yrken, vilkas intressen ämbetsverket hade att tillgodose, stått i förgrunden. Åtskilliga skäl grundlade emellertid vid ämnets fortsatta behandling hos kommitterade en bestämd övertygelse, att frågans lösning i första hand vore att söka i en annan riktning, och att den ifrågasatta representationen för näringsarnas intressen, om den skulle kunna komma att fylla det avsedda ändamålet, borde erhålla formen icke enbart av en för hela riket gemensam församling med endast periodiskt förekommande sammanträden, utan i främsta rummet av orsrepresentationer, vilka under fortsatt verksamhet till näringsarnas fromma kunde inom det för envar av dem anvisade trängre område förvärva tillförlitlig kunskap om näringsarnas ställning och behov. Förebilder för en sådan anordning fann kommittén i de i utlandet sedan lång tid tillbaka förekommande industri- och handelskamrarna, och en sådan lösning av frågan hade också vunnit sympatier bland näringsidkarna själva, enligt vad som framgått av förhandlingarna vid det år 1884 i Stockholm hållna femte allmänna industriidkaremötet.

I överensstämmelse med denna sin uppfattning föreslog kommittén, att i Stockholms stad samt i varje av rikets län skulle inrättas en industri- och handelskammare, där ej Konungen förordnade, att för två eller flera län finge inrättas gemensam kammare. Kommittén hade härvid förutsatt, att de respektive länens näringsidkare skulle i varje fall beredas tillfälle att på förhand yttra sig om önskvärldheten och behovet av en dylik sammanslagning.

Industri- och handelskamrarna skulle tillkomma

att i fråga om åtgärder, vilka beröra industri eller handel, tillhandagå vederbörande myndigheter med erforderliga upplysningar samt i sådana ämnen avgiva utlåtanden;

att med uppmärksamhet följa industriens och handelns utveckling inom det för kammaren anvisade område samt, där kammaren funne särskilda åtgärder för dessa näringsarnas främjande erforderliga, såsom i fråga om författningarnas utfärdande, kommunikationsväsendets befordrande, yrkesskolornas inrättande, utställningarnas anordnande m. m. dylikt, därom hos Konungen eller vederbörande ämbetsmyndighet göra framställning eller, såvitt dessa angelägenheter icke enligt gällande författningar tillhörde offentlig myndighets ämbetsåtgärd, själv vidtaga de åtgärder, vartill förhållandena kunde föranleda, samt

att årligen inom utgången av april månad till Konungen avgiva redogörelse för kammarens verksamhet samt berättelse angående industriens och handelns ställning under det nästförflutna året.

Industri- och handelskammare skulle hava sitt säte i den stad inom kammarens område, vilken av Konungen bestämdes, och utgöras av minst åtta och högst tjugufyra ledamöter, valda för tre år, räknat från och med januari månads början året näst efter det, under vilket valet skett. Antalet ledamöter i varje särskild kammare skulle bestämmas av Konungen, varvid

kommittén förutsatte, att hänsyn skulle komma att tagas såväl till antalet valberättigade, som ock till näringsidkarnas i sådant avseende uttryckta önskningsar.

Valrätt till kammaren skulle inom den kammares område, där han driver sin rörelse, tillkomma varje i allmänna kommunala angelägenheter röstberättigad och inom den kommun, där rörelsen drives, till bevillning för minst 1.800 kronors årlig inkomst av kapital och arbete taxerad idkare av industri, handel eller därmed jämförlig näring. Enahanda rätt skulle tillkomma bolag. Såsom motiv för den föreslagna censusbestämmelsen anförde kommittén huvudsakligen, dels att rösträtt vid allmänna val i Sverige dittills på alla områden betingats av ett visst mått av ekonomiskt oberoende och att något undantag från denna regel icke borde göras, då frågan gällde produktionens och omsättningens ur ekonomisk synpunkt synnerligen viktiga intressen, samt att hos en industriidkare eller handlande, som icke driver sin rörelse i sådan omfattning, att han därför erlägger bevillning, eller som ej taxerats högre än att han äger tillgodoräkna sig bevillningsavdrag, endast undantagsvis lär kunna påräknas den insikt i eller det intresse för allmänna ekonomiska frågor, som måste hos valmännen förefinnas för att kamrarna skulle erhålla en ändamålsenlig sammansättning; dels ock att det icke torde kunna påvisas, att ifrågavarande klass av näringsidkare har några egendomliga och för övriga näringsidkare främmande intressen att bevaka.

För väljande av ledamöter i kamrarna skulle de valberättigade fördelas i två särskilda klasser, nämligen:

1. industriklassen, till vilken skulle räknas idkare av fabriks- och hantverksrörelse ävensom bergsbruk; samt
2. handelsklassen, till vilken skulle räknas idkare av handel och sjöfart, rederi-, bank- och försäkringsrörelse, ävensom ägare av kanal- eller järnväg, som upplåtits till allmänhetens begagnande.

Valen skulle ske klassvis och därvid vardera klassen utse hälften av det antal medlemmar, varav kammaren skulle utgöras, och lika många suppleanter. Varje valberättigad skulle äga en röst och följaktligen vid samma val kunna rösta endast i endera klassen; inom skilda kammares områden skulle valrätt emellertid samtidigt få utövas.

Då kommittén föreslog en dylik uppdelning av valmännen på två klasser, utgick kommittén från att den skiljaktighet i intressen, som faktiskt förefinnes mellan handels och industriens idkare, jämväl borde få ett uttryck i kamrarnas sammansättning, på det att å ena sidan de olika yrkenas utövare skulle fatta det förtroende för den ifrågasatta institutionen, som endast kunde bliva en frukt av vissheten, att deras åsikter och önskningsar där komme i tillfälle att göra sig gällande, samt å andra sidan administrationen skulle beredas säkerhet, att varje fråga behandlades med erforderlig mångsidighet och sakkunskap.

Av trenne reservanter i kommittén, vilka ansågo, att genom den av majoriteten föreslagna anordningen industriens intressen icke skulle bliva behörigen tillgodosedda, yrkades, att av antalet platser inom varje kammare

två tredjedelar skulle tillkomma representanterna för industriens — därav hälften storindustriens och hälften hantverkets — idkare och endast en tredjedel handelsnäringens målsmän. För valen skulle alltså de valberättigade uppdelas i tre klasser och gränsen mellan de båda industriklasserna dragas vid en upptaxerad årsinkomst av 5.000 kronor. Den nedre gränsen för hantverksklassen skulle sammanfalla med den av majoriteten föreslagna. Såsom stöd för detta sitt yrkande anförde reservanterna i huvudsak, *dels* att även industriidkarna försälja sina varor, varför även de äro intresserade av handelsfrågor och att de sålunda i motsats till köpmännen beröras av *alla* frågor, som komma till kamrarnas behandling, *dels* att på grund av tidsförhållandena, arbetarefrågans framträdande ställning m. m. det kunde antagas med stor sannolikhet, att större delen av de frågor kamrarna finge att handlägga skulle komma att hänföra sig till industrien, *dels* slutligen att handelsnäringen redan ägde specialrepresentationer i de viktigaste städerna i handels- och sjöfartsnämnderna. Särskiljandet av de båda industriklasserna skulle närmast betingas därav, att såväl fabriks- som hantverksidkarna förutsetts komma att företrädesvis utse representanter, vardera gruppen ur sin egen klass, i följd varav ej blott kamrarnas sammansättning bleve beroende av den ena eller andra klassens tillfälliga numeriska överlägsenhet inom valdistriktet, utan ock fabriksidkarna, bland vilka dock antagligen de för deltagande i kamrarnas arbeten erforderliga kvalifikationerna i synnerhet vore att påräkna, i allmänhet icke bleve representerade i kamrarna. Emot reservanternas yrkande på en talrikare representation för de industriella yrkena än för handeln anförde kommittémajoriteten bland annat, att det säkerligen icke skulle bidra till en gagnande utveckling av den ifrågasatta institutionen, om industriens målsmän tillerkändes avgörande inflytande på kamrarnas beslut utan avseende å det mer eller mindre berättigade i de önskemål, vilka av dem omfattades. Mot tanken på särskiljande av fabriksindustri och hantverk anförde majoriteten, att det svårligen kunde påvisas, det skillnaden mellan dessa båda näringsgrenar motsvaras av en väsentlig skiljaktighet i ekonomiska intressen, och att vidare skillnaden i fråga vore av den art, att den väl kunde i allmänna ordalag antydas, men däremot näppeligen i så bestämda drag angivas, att den för det föreliggande ändamålet möjliggjorde ett särskiljande av fabriksindustriens och hantverksnäringens idkare. Den av reservanterna uppdragna gränsen betecknade kommittémajoriteten såsom helt och hållet godtyckligt vald.

Valen till kamrarna skulle vara omedelbara, och länsstyrelsen i det län, där kammaren har sitt säte, valförrättande myndighet, dock att i städer valsedlarna skulle insändas genom magistraten, vilken skulle låta dessa åtföljas av de anmärkningar, vartill de kunde giva anledning, under det å landet valberättigad själv skulle omedelbart översända sin valsedel till valförrättaren, sedan han låtit ordförande i vederbörande kommunalstämma förse den med intyg om hans behörighet att deltaga i valet. Varje valsedel skulle innehålla namn på så många ledamöter och suppleanter, som skulle utses av den klass, vari vederbörande röstas. Valet skulle gälla för tre år och före-

tagas inom september månads utgång sista året i varje period. Då kommittén ansåg, att näringsidkarna själva borde få bestämma de kvalifikationer, vilka borde finnas hos deras ombud, tillämpades i fråga om valbarheten icke den med avseende å valrätten använda klssindelningen, ej heller inskränktes i övrigt valrätten till någon viss klass av medborgare, utan uppställdes såsom villkor för valbarhet endast att hava uppnått 25 års ålder samt vara valberättigad i allmänna kommunala angelägenheter.

Kammare skulle vara beslutför, om minst halva antalet av ledamöterna vore närvarande. Åt ett utskott bestående av ordförande och minst två ledamöter skulle kunna uppdragas att under tiden mellan kammares sammanträden handlägga ärenden av mindre vikt. Om kammare eller dess utskott vid behandling av något ärende funne sig vara i behov av upplysningar från ämbets- eller tjänstemän inom kammarens område, skulle kammaren hos länsstyrelsen kunna begära, att sådana upplysningar infordrades.

Beträffande de ovan omförmälda årsberättelserna, vilkas offentliggörande kommittén förutsatte, ansåg kommittén, att de för möjliggörande av en jämförelse mellan förhållandena inom olika kammarområden borde uppställas efter samma plan, varför bestämmelser angående deras uppställning och innehåll på förhand borde meddelas. De tyska handelskamrarnas berättelser ansåg kommittén med fördel kunna begagnas som förebilder. I sammanhang härmed uttalade kommittén, att man varken torde kunna ålägga kamrarna att offentliggöra årsberättelser eller på dessa berättelser ställa några större anspråk, om man icke beredde kamrarna medel att bestrida tryckningskostnaderna samt att avlöna sekreterare, vilka kunde vara i tillfälle att på berättelsernas uppsättande nedlägga större omsorg än som kunde påräknas, om detta bestyr skulle utan ersättning åligga kamrarnas ordförande. Kommittén ansåg också, att ett anslag av statsmedel för nämnda ändamål vore ett oefftergivet villkor för att kamrarna skulle kunna på ett tillfredsställande sätt lösa sin uppgift. Härjämte ansågs, att ersättning för betjäning vid sammanträdena och för skrivmaterial m. m. dylikt borde beredas ävensom för ledamots resa inom kammarområdet fram och åter till den stad, där kammaren sammanträder. Sekreterares avlöning ansåg kommittén böra utgå med olika belopp, med hänsyn till kammares ledamotsantal och omfattningen av dess verksamhet, dock med högst 1,500 kronor. Under förutsättning att kammare bleve inrättad i varje län, beräknades kostnaden härför i genomsnitt till 500 kronor. Tryckningskostnader och övriga expenser upptogs till samma belopp, varemot någon bestämd beräkning på förhand av resekostnaderna icke ansågs möjlig. Kommittén kom emellertid till den slutsats, att statsverkets hela utgift för industri- och handelskamrarna icke borde komma att överstiga ett årligt belopp av 40,000 kronor.

Kommerskollegiets yttrande.

Det av kommittén avgivna betänkandet remitterades till *kommerskollegiet*, som den 18 maj 1886 inkom med underdånigt utlåtande efter att hava inhämtat yttranden av länsstyrelserna, städernas magistrater, handels- och sjöfartsnämnderna samt en mängd föreningar av näringsidkare. I utlåtandet anförde kollegiet till en början, att det med införandet av industri-

och handelskammare huvudsakligen avsedda syfte eller åstadkommande av en genom laga former ordnad växelverkan mellan administrationen, å ena sidan, och målsmännen för det praktiska näringslivet, för så vitt det avser industri och handel eller annan därmed jämförlig näring, å andra sidan, funne kollegiet, då otvivelaktigt en sådan växelverkan borde vara ägnad att befrämja berörda näringsgrenars utveckling och underlätta lösningen av ekonomiska frågor, vara i hög grad beaktansvärt. Huruvida emellertid detta ändamål skulle kunna genom den ifrågasatta institutionen ernås, och den åsyftade växelverkan mellan statens organ och näringsidkarne bliva något mer än blott och bart formell, eller med andra ord huruvida institutionen skulle kunna antagas komma att medföra något avsevärt praktiskt resultat, berodde dock enligt kollegiets åsikt väsentligen på, i vad mån behovet av institutionen gjort sig bland näringsidkarne själva i vårt land kännbart och om allmänt intresse för saken vore att hos dem påräkna. I motsatt fall kunde institutionen lätt få karaktären av en främmande och konstlad inrättning utan inneboende livskraft och dess verksamhet bliva utan nytta för att icke säga skadlig. För bedömande av denna fråga hade man att taga hänsyn till näringsidkarnes egna uttalanden. Till förmån för institutionens införande hade yttrat sig dels det femte allmänna industriidkaremötet år 1884, dels de flesta föreningar och korporationer, vilka blivit hörda av kollegiet, till största delen dock endast i allmänna ordalag eller under vissa förbehåll. Yttranden hade emellertid även avgivits i annan riktning. Salunda hade Stockholms fabriksförening, fullmäktige i Järnkontoret och handels- och sjöfartsnämnden i Göteborg i mer eller mindre positiv form förnekat behövligheten av institutionen för sina resp. områden; sistnämnda korporation hade till och med uttryckt farhågor för ett förmynderskap, som under vissa förhållanden kunde verka hämmande på näringsidkarnes egen företagsamhet och energi. Dessa uttalanden gävo kollegiet anledning ifrågasätta, huruvida bland näringsidkarne i allmänhet och särskilt inom den större industrien och handeln, förefunnes tillräckligt intresse för saken; åtminstone ansåg kollegiet behovet av och intresset för institutionen förekomma i väsentligt olika grad i olika delar av landet. Med hänsyn härtill kunde kollegiet för sin del icke biträda kommitterades förslag om obligatoriskt inrättande av industri- och handelskamrar, utan ansåg, att inrättandet därav borde göras beroende av framställning därom av näringsidkare å någon viss ort samt på Kungl. Maj:ts prövning av frågan i varje särskilt fall. Att den eftersträfvade växelverkan mellan förvaltningen och näringsidkarna på så sätt sannolikt icke åtminstone omedelbart skulle komma att omfatta hela landet, utan att de vidsträckt områden, där befolkningen vore gles och här avsedda näringar föga utvecklade, sannolikt icke skulle erhålla någon näringsrepresentation, fann kollegiet icke innebära någon synnerlig olägenhet. För övrigt framhöll kollegiet önskvärdheten av att vinna erfarenheter rörande institutionens lämplighet för våra förhållanden och bästa sättet för dess anordnande, vilket bäst kunde ske, om en eller annan på frivillighetens väg inrättad kammare kunde tjäna som utgångspunkt för institutionens vidare utveckling

och utbredning. Icke heller kunde kollegiet ansluta sig till kommitterades uppfattning om länsindelningen såsom lämpligaste grund för bestämmande av kamrarnas områden; i sistnämnda avseende borde näringslivets egna förhållanden och den därav betingade gemensamheten i intressen mellan olika trakter vara avgörande. Även detta borde av Kungl. Maj:t prövas i varje särskilt fall. Däremot ansåg kollegiet lika med kommittén, att kamrarna, varhelst de komme att inrättas, borde ordnas likformigt och i överensstämmelse med på förhand givna föreskrifter. Kollegiet instämde ock med kommittén därutinnan, att institutionen borde ordnas såsom gemensam för de båda näringsgrenarna industri och handel med rätt för varderas idkare att utse sina representanter, dock att, då i åtskilliga betydande ekonomiska frågor industrien och handeln måste anses hava i viss mån skiljaktiga intressen samt då, om minoriteten i kammaren, då det gällde att göra framställningar eller avgiva utlåtanden, vore hänvisad till att endast reservationsvis giva sin mening tillkänna, det vore att befara att frågorna bleve ensidigt behandlade av representanterna för den näringsklass, som för tillfället hade majoritet i kammaren, kollegiet ansåg att det borde beredas tillfälle för vardera klassens representanter att, efter gemensamma överläggningar med den andra klassens representanter, där de så önska, särskilt fatta beslut.

Med avseende å frågan om antalet representanter i varje kammare för handeln och för industrien, om vilken fråga kommittén icke kunnat enas, uttalade kollegiet, att de skäl reservanternas anfört till stöd för sin uppfattning, att industrien borde erhålla ett större antal medlemmar i kamrarna än handeln, visserligen kunde anses i åtskilliga delar tala för denna mening, men anslöt sig dock till kommittémajoriteten. Härtill föranleddes kollegiet dels av att en sådan på förhand givnen överlägsenhet för den ena näringsgrenens företrädare ansågs komma att motverka intresset för saken hos idkarna av den andra näringsgrenen och möjligen, på sätt Stockholms handels- och sjöfartsnämnd för sin del uttryckligen tillkännagivit, föranleda, att handelns målsmän hellre såge sig helt och hållet uteslutna från den nya institutionen, dels ock därav att de skäl reservanternas anfört kunde anses uppvägas av den insikt i och erfarenhet om angelägenheter, vilka jämväl beröra industrien, som hos idkarne av handeln med hänsyn till det vidsträckta verkningstillfället för denna företrädesvis borde vara att söka. Även kommitténs förslag med avseende å census för valrätt ansåg sig kollegiet böra biträda med hänsyn till den fara ett utsträckande av valrätten skulle medföra för att de bästa krafter näringslivet har att erbjuda icke komme att i tillräckligt mått tillföras kamrarna. Kollegiet ansåg för övrigt, att ett utsträckande av valrätten, om förhållandena framdeles sådant påkallade, vore lättare att genomföra än en inskränkning av densamma, om den befundes från början vara för långt utsträckt. Valen till kamrarna borde enligt kollegiets förmenande ske inför vederbörande magistrat i den stad, där kammaren har sitt säte, i stället för inför Kungl. Maj:ts befallningshavande. Härjämte ifrågasatte kollegiet vissa mindre genomgripande förändringar i kommitténs förslag.

Det torde förtjäna nämnas, att 1885 års kommittéförlag även i annan väg gjordes till föremål för en kritisk granskning, i det vice häradshövding G. E. Fahlerantz vid sammanträde med nationalekonomiska föreningen i Stockholm den 28 april 1887 i ett längre inledningsföredrag utförligt behandlade frågan om handelsorganisationer i Sverige och åtskilliga andra länder och därvid särskilt ur systematisk och principiell synpunkt underkastade förslaget bedömande. Herr Fahlerantz, som fann att ur snart sagt alla reella synpunkter ett system stött på föreningar av näringsidkande — alltså närmast motsvarande förhållandena i England — syntes äga företräde framför det av kommittén föreslagna, närmare den fransk-tyska, »representativa» typen stående systemet, ställde sig avvisande till förslaget.

1885 års kommittéförlag angående inrättande av industri- och handelskamrar föranledde icke någon proposition i ämnet till riksdagen.

Intresset för skapande av lokala organisationer för handeln hade emellertid ingalunda upphört, och ännu en gång framkom ett förslag, som avsåg att väcka handelskammareinstitutionen till liv genom lagstiftningens ingripande. Detta förslag framlades av *Sveriges allmänna handelsförening* i form av en den 14 april 1902 dagtecknad framställning till Kungl. Maj:t, uti vilken föreningen, under framhållande av den svenska handels och industriens efterblivenhet i organisationsavseende i jämförelse med utlandets, hemställde om åvägabringande av en utredning, vilken snabbt kunde leda till en av högsta behovet påkallad lagstiftning i ärendet. Föreningen uttalade, att de fordringar man ansett sig böra uppställa på handels- och industrikammareinstitutionen vore, dels att kamrarnas sammansättning bleve sådan, att de olika grenarna inom handel och industri bleve på ett jämnt avvägt sätt representerade, dels ock att de olika kamrar, vilka inom samma land inrättades, anordnades efter gemensam, enhetlig plan. Beträffande 1885 års förslag yttrade föreningen, att det väl i anseende till delvis förändrade förhållanden icke numera kunde i alldeles oförändrad form upptagas, men att dess utgångspunkter dock syntes motsvara de allmänna fordringar, man måste uppställa på handels- och industrikammareinstitutionen, och därför torde kunna bilda grundvalen vid en lagstiftning i ämnet.

Framställning av Sveriges allmänna handelsförening

Kommerskollegiet, som fick att yttra sig över framställningen, infortrade utlåtanden i ämnet från ett stort antal korporationer. I det stora flertalet av dessa uttalanden erkändes bristen på lämpliga organisationer för handeln och industrien och understöddes handelsföreningens yrkande på ett ingripande av lagstiftningen för bristens avhjälpande. Härvid framhölls från vissa håll, att statens medverkan vore nödvändig för ernående av likformighet, och antyddes, att på privat väg tillkomna institutioner av förevarande beskaffenhet skulle komma att sakna erforderlig auktoritet och därför icke kunna medföra asyftat gagn. I motsats härtill uttalades från några håll — däribland från Stockholms köpmannaförenings nybildade handelskammare —, att förhållandena i vårt land ännu icke nått den utveckling, att en lagstiftning för inrättande av handels- och industrikamrar borde ifrågakomma, samt hänvisades på handels- och sjöfartsnämnderna och det avsevärda antal av lokal- eller fackorganisationer för näringarna, som dock faktiskt

Kommerskollegiets yttrande.

redan existerade i vårt land. Under åberopande av tillkomsten av en handelskammare i Stockholm uttalades från sistnämnda håll, att man jämväl i vårt land, såsom skett i utlandet, borde avvakta resultaten av den verksamhet, som kunde komma att bedrivas av på frivillig väg inrättade handelskamrar, innan man skrede till lagstiftning i ämnet. Slutligen betonades med avseende å den ifrågasatta lagstiftningen angelägenheten av att, därest densamma skulle komma till stånd, eventuella lagbestämmelser icke måtte bliva allt för detaljerade utan giva så stor frihet som möjligt åt det enskilda initiativet, varförutan det åsyftade ändamålet skulle förfelas.

I sitt eget yttrande åberopade kommerskollegiet till en början sitt ovan refererade utlåtande av den 18 maj 1886 över 1885 års kommittébetänkande. Sedan detta avgavs, hade, yttrade kollegiet, till följd av näringslivets och särskilt industriens utveckling beredandet av växelverkan mellan statens organ och näringslivets målsmän givetvis fått ökad betydelse. Insikten härom hade ock tagit sig uttryck på flerahanda sätt, i vilket avseende kollegiet bland annat hänvisade till tillkomsten av dels Stockholms köpmannaförenings handelskammare, dels den sammanslutning av intresserade för grundande av en industrikammare i Älvsborgs län, som, enligt vad kollegiet hade sig bekant, nyligen blivit bildad. Om än alltså större intresse för saken numera kunde påräknas från näringsidkarnas sida, vidhöll kollegiet dock sin tidigare ståndpunkt, att det icke syntes lämpligt att omedelbart skrida till obligatoriskt inrättande av industri- och handelskamrar. Däremot syntes det kollegiet, att strävan till frivilliga dylika inrättningars ävägbringande borde understödjas och åtgärd vidtagas för att tillförsäkra dessa den auktoritet, varförutan betydelsen av deras verksamhet komme att förringas. I sådant avseende ansåg kollegiet, att vissa normerande bestämmelser rörande ifrågavarande inrättningars organisation borde meddelas med tillerkännande åt de inrättningar, som ställde sig desamma till efterrättelse, av viss befogenhet. Sedermera, efter det tillräckligt antal dylika inrättningar tillkommit, kunde de tjäna till lämpligt underlag för åstadkommande, likaledes enligt på förhand meddelade normerande bestämmelser, av ett centralorgan för handel och industri efter samma typ som »lantbruksriksdagen» med hushållningssällskapen till underlag inom jordbruksnäringen. Då nu 1885 års betänkande och förslag dels vilade på principen om obligatoriskt inrättande av industri- och handelskamrar, dels i viktiga delar varit föremål för stark meningsskiljaktighet inom kommittén, varförutom med hänsyn till förändrade tidsförhållanden nya synpunkter i frågan torde i flera avseenden böra göras gällande, ansåg kollegiet en ny utredning och ett nytt förslag vara för ändamålet erforderliga. Kollegiet ifrågasatte därför, huruvida Kungl. Maj:t täcktes finna gott vidtaga åtgärd för åstadkommande av utredning och förslag rörande inrättandet av lämpliga lokala organ för handeln och industrien samt vad därmed kunde stå i sammanhang.

De nuvarande handelskamrarnas tillkomst. Under det att sålunda de hysta planerna att genom en akt av den statliga lagstiftningen skapa den representation för handeln och industriens in-

tressen, vilken dessa hittills saknat, icke lett till något resultat, har däremot slutligen den växande insikten hos näringsidkarne själva om behovet av nya former för samverkan dem emellan gett upphov till de handelskamrar, vilka för närvarande existera i rikets olika delar och vilka under en organisk och naturlig utveckling tillkommit en efter en, allt efter som behovet av organisation börjat göra sig kännbart i olika landsändar.

Denna utveckling, vilken sträcker sig över åren 1902—1913, inleddes genom stiftandet av Stockholms köpmannaförenings handelskammare förstnämnda år och kan sägas i det hela vara avslutad i och med grundandet år 1913 av handelskamrar i Norrköping och Sundsvall. Sedan frågorna om uppdelande av Hallands län på angränsande handelskammardistrikt, om utvidgande av handelskammarens i Borås område till att jämte norra Halland omfatta hela Västergötland utom Göteborg samt om anslutning av Västerbottens län till handelskammarens i Luleå distrikt dels redan blivit avgjorda, dels äro på god väg att lösas, är nämligen hela riket praktiskt taget fördelat på handelskammardistrikt, och det torde få antagas, att antalet av de redan existerande handelskamrarna — tolv — kommer att för en avsevärd framtid visa sig tillräckligt.

Stockholms köpmannaförening, vilken bildades den 20 februari 1858 av åtskilliga bland huvudstadens mera framstående näringsidkare, hade under sin tidigare verksamhet huvudsakligen arbetat för att genom samband mellan huvudstadens varuförsäljare söka åvägabringa ett bättre ordnat kreditväsen samt såväl förhindra förluster vid försäljningar på tid som även vid konkurser vidtagna gemensamma åtgärder och medelst ombud låta följa och granska konkursboens utredning och förvaltning. Föreningens medlemsantal uppgick vid slutet av 1901 till 423 ledamöter bland huvudstadens större näringsidkare, varjämte föreningen hade 156 ombud i landsorten. Då inom köpmannakretsar i Stockholm tanken på upprättande av en handelskammare mera allvarligt började diskuteras, låg det nära till hands att anknyta en sådan till denna sedan lång tid arbetande och väl organiserade förening, och köpmannaföreningen beslöt också vid sammanträde den 18 oktober 1901 att till sina övriga funktioner lägga dem av ett centralorgan för Stockholms handel, industri och sjöfart genom att inom föreningen bilda en handelskammare för Stockholm. Sedan föreningen den 11 februari 1902 beslutat härav betingade förändringar i sina stadgar, höll »Stockholms Köpmannaförenings Handelskammare» den 20 i samma månad sitt konstituerande sammanträde. Kammarens namn har sedermera förändrats till »*Stockholms Handelskammare*», och stadgarna i väsentliga delar reviderats. Gällande stadgar äro antagna den 22 december 1910.

Den äldsta av rikets handelskamrar näst efter den i Stockholm är handelskammaren i Borås. Redan ett offentligt möte, som avhölls i Borås den 26 juni 1903, uttalade sig enhälligt för bildandet inom orten av en förening med ändamål att bevaka industriens, handelns och övriga näringars intressen och uppdrog åt en kommitté att vidare bereda frågan och uppgöra förslag till stadgar för en sådan förening. Då man under kommittéarbetet

Stockholm.

Borås.

kom till det resultat, att den ifrågasatta föreningen, vilken för betryggad existens fordrade en tämligen hög medlemsavgift, icke kunde påräkna tillräcklig anslutning vid sidan av Borås fabriksförening och Borås handelsförening, vilka utgjorde sammanslutningar av industriens och handelsmän och var för sig upptogo ganska betydliga årsavgifter, beslöt man att för möjliggörande av handelsföreningens uppgående i den nya föreningen intaga i stadgarna för den sistnämnda sådana bestämmelser, att föreningen skulle på sitt program upptaga jämväl handelsföreningens uppgift att tillhandahålla föreningsmedlemmar soliditetsupplysningar. Å allmänt möte den 9 januari 1904 antogs med vissa förändringar de av kommitterade utarbetade stadgar för »Södra Älvsborgs läns Industriidkare- och Köpmannaförening med Industri- och Handelskammare» och konstituerades föreningen. Sedan stadgarna faststälts till efterrättelse genom resolution av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Älvsborgs län den 18 mars 1904 jämlikt 14 § i näringsfrihetsförordningen, utsågos kammarens ledamöter första gången vid förenings års sammankomst den 25 juni nämnda år. Stadgarna hava sedermera ändrats 1907, då arbetsordning antogs för kammaren, och 1909, då arbetsordningen ändrades, så att kammarens ordförande blev självskriven ledamot av arbetsutskottet. Kammarens distrikt har jämlikt stadgarna hittills utgjorts av de så kallade sju häradena (de sydligaste) i Älvsborgs län (Marks, Vedens, Bollebygds, Kinds, Redvägs, Ås' och Gäsene) samt städerna Borås och Ulricehamn. På ett allmänt möte i Borås den 28 juni 1913 beslöts emellertid att tillsätta en kommitté för att utreda frågan om bildande av en handelskammare för Västergötland och norra Halland, i vilken Boråskammaren skulle komma att uppgå, och sedan denna kommitté den 13 december 1913 för sin del antagit förslag till stadgar för den erforderliga nya handelskammarföreningen, har denna konstituerats den 25 juni 1914. »Västergötlands och norra Hallands Handelskammare» med distrikt omfattande Västergötland utom Göteborg samt Hallands fyra nordligaste härad med städerna Kungsbacka, Varberg och Falkenberg kommer att träda i verksamhet från och med år 1915.

Luleå.

Den med avseende å tiden för sin tillkomst tredje i ordningen av Sveriges handelskamrar är den i Luleå. Den 20 september 1904 bildades nämligen »Norrbottens läns Industri- och handelsförening» samt »industri- och handelskammare», varvid även stadgar för föreningen och kammaren antogs. Då emellertid kammarens verksamhet på grund av bristande intresse under åren så gott som fullständigt upphört, beslöt man år 1912 att vidtaga åtgärder för kammarens rekonstruktion. Denna åsikt förverkligades ock under december månad sistnämnda år och nya stadgar för »Föreningen till upprätthållande av Norrbottens läns Handelskammare» antogs. Sedan den 1 januari 1913 har kammaren ånyo varit i ordnad verksamhet.

Fråga om Västerbottens läns anslutning till kammarens distrikt har på senaste tiden väckts och en kommitté tillsatts för avgivande av förslag i frågan.

Göteborg.

Redan vid ett sammanträde med Göteborgs börssällskap år 1896 väcktes för första gången förslag om inrättande av en handelskammare i Göteborg.

Ehuruväl tiden då icke ansågs vara inne att skrida till förverkligande av förslaget, ådrog sig detsamma dock livligt intresse. Frågan fick icke heller förfalla, utan sällskapet tillsatte åren 1900 och 1902 kommittéer för utredning av densamma. Sedan den tidigare kommitténs plan på ett samarbete med Stockholms köpmansklubb för handelskamarfrågans lösning måst övergivas, biföll sällskapet den senare kommitténs år 1903 avgivna förslag, att börssällskapet skulle anmoda handelsföreningens fullmäktige i Göteborg att, efter vidtagna förändringar i deras sammansättning, fungera såsom handelskammare i Göteborg. Denna institution, handelsföreningens fullmäktige, räknade sina anor från det år 1661 bildade Köp- och Handelsgillet och hade existerat under sitt nuvarande namn sedan 1848. Dess uppgift, sådan den efter upprepade förändringar förelåg, erinrade i mycket om en handelskammars i modärn mening. Ifrågavarande organisation var därjämte byggd på den bredaste grundval, i det att valrätt och valbarhet tillkommo alla i staden bosatta personer, som erhållit rättighet att idka handelsrörelse. Från fullmäktiges sida ställde man sig mycket välvillig till börssällskapets förslag, men hyste en viss tvekan, huruvida de ekonomiska betingelserna för att kunna övertaga rollen av handelskammare redan nu föreläge för fullmäktiges vidkommande. Sedan denna sida av saken emellertid blivit genom börssällskapets föranstaltande ordnad och en av sällskapet tillsatt kommitté den 11 januari 1905 framlagt förslag till reglemente för handelskammaren, sammankallade fullmäktige stadens handlande till den 16 juni 1905 för att besluta om de förändringar i handelsföreningens år 1865 fastställda reglemente, som voro av nöden för att fullmäktige skulle kunna fungera såsom *handelskammare i Göteborg*. Å detta sammanträde godkändes det framlagda förslaget, och Kungl. Maj:ts befallningshavande fastställde den 8 augusti 1905 det förändrade reglementet för handelsföreningen i Göteborg. Den nya handelskammaren trädde i verksamhet den 1 januari 1906. Reglementet har sedermera undergått förändring den 1 februari 1912.

På ett möte i Malmö den 4 oktober 1904 beslöto de till ett trettiotal uppgående deltagarna att utse en interimskommitté med uppdrag att uppgöra förslag dels till stadgar för en skånsk handels-, industri- och sjöfartskammare, dels till ekonomisk plan för kammaren ävensom att, sedan det visat sig, att tillräcklig anslutning kunnat vinnas, utlysa nytt allmänt möte för bildande av den ifrågasatta institutionen. Detta nya möte ägde rum i Malmö den 9 december 1905, därvid föreningen »*Skånes Handels-, Industri- och Sjöfartskammare*» konstituerades och den egentliga kammaren med dess arbetsutskott valdes. Kammaren, som har sitt säte i Malmö, började sedermera sin verksamhet under våren 1906. Ändringar i stadgarna hava vidtagits den 29 februari och den 20 november 1908. Fråga om utvidgning av kammarens distrikt till att även omfatta södra Halland är för närvarande väckt, och ett förslag i sådan riktning har redan godkänts av handelskamarföreningen.

Vid sammanträde i Jönköping den 11 januari 1906 med intresserade för bildandet av en handelskammare för Småland uppdrogs åt en centralkommitté bestående av ledamöter från de tre småländska länen att söka vidtaga

Malmö.

Jönköping.

åtgärder för frågans lösning. Centralkommittén sammanträdde i Växjö den 10 mars 1906, varvid »Föreningen Smålands Handelskammare» bildades, stadgar antogs samt val av ledamöter och suppleanter i kammaren verkställdes. De vid sammanträdet närvarande representanterna för Kalmar län förbehöll sig emellertid rätt att sedermera bestämma om sitt inträde i föreningen. Sedan detta skett i oktober 1906, omfattade kammaren de tre småländska länen och trädde i verksamhet från och med ingången av år 1907 med säte i Jönköping. Kammarens distrikt blev emellertid snart nog avsevärt utvidgat, i det att Blekinge län, jämlikt samstämmade beslut av föreningen den 31 oktober 1908 samt av representanter för sistnämnda län den 7 december samma år, anslöts till föreningen och handelskammaren med rätt att anordna lokalrepresentation för länet i Karlskrona. Kammarens namn ändrades därefter till »*Smålands och Blekinge Handelskammare*».

Örebro.

Redan år 1905 väcktes bland handels- och industriens målsmän inom Örebro län tanken på att inom länet bilda en handelskammare med uppgift att stödja och förkovra näringslivet. Vid sammanträde den 10 januari 1906 med ett tjugotal näringsidkare inom länet tillsattes en organisationskommitté, som fick i uppdrag att utfärda inbjudning till bildande av en handels- och industrikammare samt uppgöra förslag till stadgar. »Föreningen Örebro läns Handels- och Industrikammare» bildades och stadgar antogs vid sammanträde den 28 januari 1907. Kammaren har sitt säte i Örebro. Med hänsyn till önskvärdheten att erhålla en bredare grundval för kammarens verksamhet hade man redan tidigt sökt intressera näringsidkare inom närgränsande län — Värmlands och Västmanlands — för tanken på en anslutning till kammaren. Denna tanke realiserades år 1912 så till vida att, sedan föreningen vid sitt ordinarie årsmöte den 18 maj nämnda år uppdragit åt kammaren att utarbeta förslag till stadgar för en gemensam handelskammareförening och handelskammare för Örebro och Västmanlands län, bildades den 10 därpå följande september »*Handels- och Industrikammaren för Örebro- och Västmanlands län*», sedan stadgeförslaget antagits. Inom Västmanlands län representeras kammaren av ett »länsutskott».

Gävle.

Frågan om bildande av en handelskammare i Gävle upptogs första gången till behandling inom Gävle köpmannaförening vid dess tjugonde årsmöte den 30 januari 1905. Den 17 februari 1906 bragtes frågan närmare sin lösning, då ett utlyst möte för länet tillsatte en kommitté för ärendets vidare behandling. Sedan kommittén fullgjort sitt uppdrag, bildades vid konstituerande möte den 27 maj 1907 »Föreningen till upprätthållande av Handelskammaren i Gävle», och verkställdes val av ledamöter i kammaren. Då kammaren sålunda bildades, hade anslutning vunnits endast från Gävleborgs län, men redan i slutet av år 1907 inleddes underhandlingar med näringsidkare i Uppsala och Kopparbergs län rörande utvidgning av kammardistriktet till dessa län. I Uppland hade sedan sommaren 1907 arbetat en kommitté för inrättande av en handelskammare, vars arbete dock icke lett till tillfredsställande resultat, varför kommittén ställde sig välvilligt till tanken på en anslutning till Gävlekammarens distrikt, dock under förutsättning att någon

slags lokalrepresentation för Uppland komme till stånd. Sedan handelskammarföreningen i Gävle den 11 februari 1908 beslutat, att Uppland skulle införlivas med kammarens distrikt samt att åtgärder skulle vidtagas för tillmötesgående av de från uppländskt håll framställda önskemålen om en lokalavdelning ävensom uttalat sig för, att distriktet även skulle komma att omfatta Kopparbergs län, blevo de för ifrågavarande ändamål erforderliga förändringarna i stadgarna av föreningen godkända den 29 i sistnämnda månad. Handelskammaren, vilken numera benämner sig »*Handelskammaren i Gävle för Gävleborgs län, Uppland och Dalarna*», har sedermera inrättat lokalrepresentationer icke allenast i Uppland, utan även i Dalarna samt i södra och norra Hälsingland.

På ett möte i Visby den 3 maj 1908, varvid närvaro ett sjuttioal av Gotlands köpmän och skeppsredare, konstituerades »*Föreningen Gotlands Handels- och Sjöfartskammare*» samt valdes den egentliga kammaren och dess arbetsutskott, varjämte det av inbjudarna till mötet uppgjorda stadgeförslaget med smärre ändringar godkändes. Kammarens verksamhetsområde är Gotlands län och dess säte Visby.

Visby.

Tanken på upprättande av en handelskammare inom Värmlands län diskuterades redan år 1904 inom Karlstads handelsförening, närmast i anledning av ett från Göteborgs börssällskap och Stockholms köpmansklubb utgånget initiativ till upprättande av handelskammare även i andra affärscentra än Stockholm och Göteborg. Några åtgärder till förverkligande av planen blevo dock ej vidtagna förrän under hösten 1911, då förberedande utredningar av för frågan intresserade personer påbörjades. Såsom distrikt för den ifrågasatta kammaren hade man från början tänkt sig Värmland och Dalsland, men konstaterade snart, att en bredare basis vore behöflig för att det planerade företaget skulle kunna komma att verka på ett fullt tillfredsställande sätt. Sedan ett väckt förslag om en anslutning till Örebrokammarens område övergivits, inleddes därför underhandlingar med representanter för Bohuslän, vilka ledde till att ett den 21 september 1912 i Karlstad sammankallat möte beslöt bildandet av och antog stadgar för »*Föreningen till upprätthållande av Handelskammaren i Karlstad*» med distrikt omfattande Värmlands län, Dalsland och Bohuslän. Kammarens ledamöter valdes samma dag.

Karlstad.

Vid möte i Norrköping den 18 maj 1912 med näringsidkare inom Östergötland och Södermanland för överläggning rörande inrättande av en handelskammare för nämnda landskap tillsattes en kommitté för uppgörande av förslag till stadgar och ekonomisk plan för det tilltänkta företaget. Sedan kommittén fullgjort detta uppdrag och den 26 oktober samma år utsänt inbjudning till ledamotskap i en handelskammarförening, avhölls nytt möte den 23 april 1913, varvid Föreningen för upprätthållande av »*Östergötlands och Södermanlands Industri- och Handelskammare*» konstituerades och stadgar antogs. Kammaren har sitt säte i Norrköping.

Norrköping.

Den senast tillkomna av de för närvarande existerande svenska handelskamrarna är kammaren i Sundsvall. Ett möte i nämnda stad den 22 oktober 1912 uttalade sig i princip för bildande av en handelskammarförening

Sundsvall.

och tillsatte en kommitté för frågans vidare handläggning. Därefter har, vid nytt möte den 28 oktober 1913, »Föreningen till upprätthållande av Västernorrlands och Jämtlands läns Handelskammare» konstituerats, varvid stadgar för den nya kammaren, som har sitt säte i Sundsvall, antogos.

Handels-
kammar-
mötena.

Jämsides med den utveckling av handelskamarinstitutionen i Sverige, vars viktigaste data ovan återgivits, har även den redan tidigt väckta frågan om åstadkommande av tillfredsställande former för en ordnad samverkan de olika kamrarna emellan fått sin lösning. Den första svenska *handelskammarkonferensen* sammanträdde i Stockholm den 1 februari 1906, på inbjudan av Stockholms köpmannaförenings handelskammare, efter det kommittén för åstadkommande av en handelskammare för Skåne därom gjort framställning. Vid konferensen representerades såväl redan bildade som under bildning varande handelskamrar. Överläggningarna vid konferensen, som i det hela voro av mera förberedande art, resulterade i tillsättandet av tvenne kommittéer, vilka skulle till nästa konferens inkomma med yttranden, den ena i frågan om ordnandet av samarbetet kamrarna emellan och den andra rörande eventuellt statsunderstöd för kamrarnas verksamhet. Den andra konferensen avhölls i Stockholm den 18 mars 1907. Något definitivt beslut i ärendet angående statsunderstöd för kamrarna fattades ej å densamma; beträffande samarbetet mellan kamrarna åter beslöts, att detta skulle tills vidare inskränkas till utbyte av framställningar i viktigare ämnen. Därjämte tillsattes en kommitté, som skulle utreda och avgiva förslag angående anordnande av periodiskt återkommande sammanträden av ombud från rikets handelskamrar, vilken kommitté skulle bestå av ett ombud från varje redan bildad eller under bildning varande kammare. Sådant förslag framlades ock av de utsedda kommittéerade vid det tredje *handelskammarmötet*, såsom dessa ombudssammankomster numera började benämnas, vilket möte sammanträdde i Stockholm den 26 och 27 mars 1908. Förslaget blev ock med vissa förändringar antaget under namn av »Stadgar för handelskammarmöten».

Handelskammarmötena hava därefter avhållits, det fjärde, femte och sjätte i Stockholm (18—19 mars 1909, 14 mars 1910, 21—22 mars 1912) och det sjunde i Göteborg (3—4 november 1913). Ändringar i stadgarna hava vidtagits vid fjärde, sjätte och sjunde mötena.

Från och med 1909 hava ombud för Sverige i de internationella handelskammarkongressernas permanenta kommitté, vilken har sitt säte i Bryssel, utsetts av handelskammarmötena.

B. De nuvarande handelskamrarna i Sverige.

1. Rikets indelning i handelskammardistrikt.

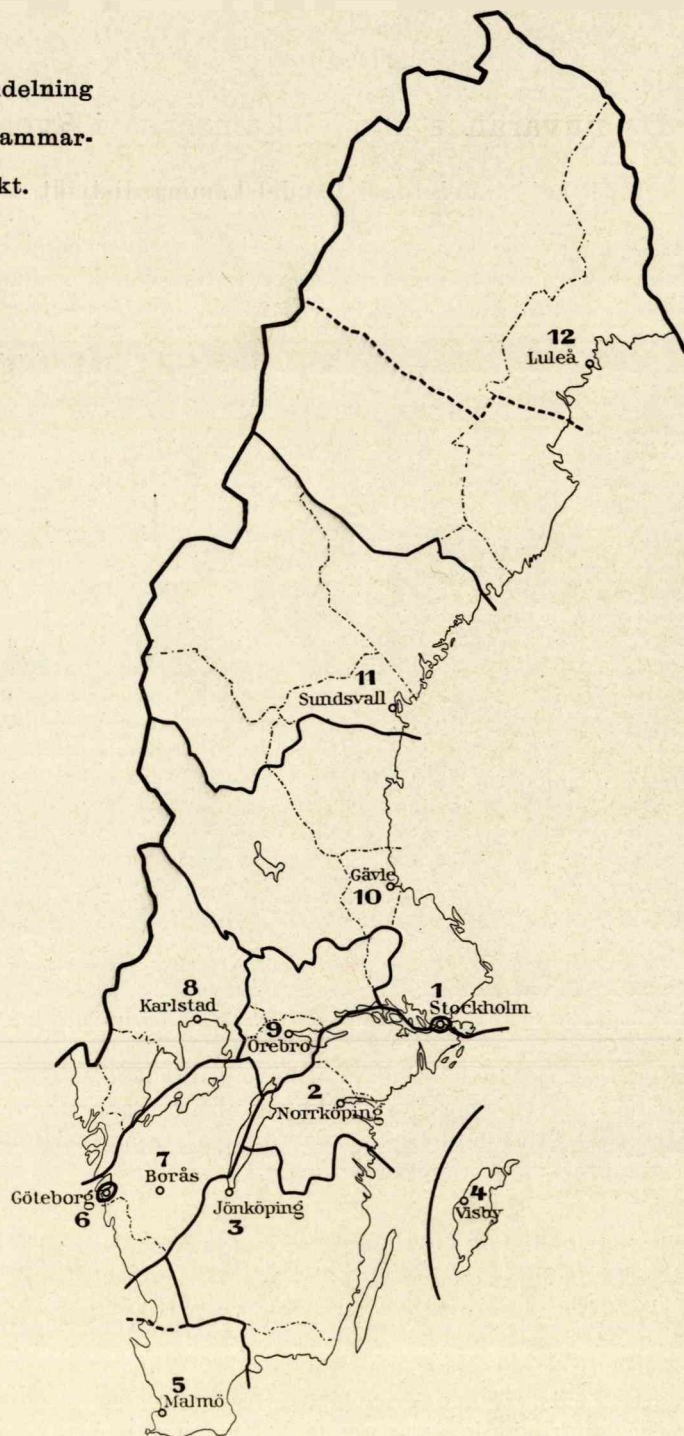
På sätt framgår av den ovan lämnade historiken över handelskamrarnas inrättande finnas för närvarande i riket nedan angivna *tolv* handelskamrar (jämför även den härefter insatta kartan).

<i>Namn.</i>	<i>Ort.</i>	<i>Distrikt.</i>
1. Stockholms handelskammare	Stockholm	Stockholms stad.
2. Östergötlands och Södermanlands industri- och handelskammare	Norrköping	Östergötland och Södermanland.
3. Smålands och Blekinge handelskammare	Jönköping	Småland och Blekinge.
4. Gottlands handels- och sjöfartskammare	Visby	Gottland.
5. Skånes handels-, industri- och sjöfartskammare	Malmö	Skåne (eventuellt södra Halland).
6. Handelskammaren i Göteborg	Göteborg	Göteborgs stad.
7. Västergötlands och norra Hallands handelskammare (från och med den 1 januari 1915)	Borås	Västergötland utom Göteborg samt Viske, Fjäre, Himle och Faurås härad av Hallands län med städerna Kungsbacka, Varberg och Falkenberg.
8. Handelskammaren i Karlstad	Karlstad	Värmlands län, Dalsland och Bohuslän.
9. Handels- och industrikammaren för Örebro och Västmanlands län	Örebro	Örebro och Västmanlands län.
10. Handelskammaren i Gävle	Gävle	Gävleborgs län, Uppland och Dalarna.
11. Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare	Sundsvall	Västernorrlands och Jämtlands län.
12. Norrbottens läns handelskammare	Luleå	Norrbottens län.

Av samtliga svenska handelskamrar hava sålunda endast två, nämligen de i Stockholm och Göteborg, sina distrikt begränsade till de städer, där de äro inrättade. Alla de övrigas distrikt omfatta sammanhängande områden med städer och landsbygd.

Då handelskamrarna icke upprättats efter en på förhand uppgjord plan och då dessutom vid distriktens bestämmande i vissa fall landskaps-, i andra länsgränser kommit till användning, har i ett par fall inträffat, att mindre gränsområden kommit att, formellt taget, samtidigt tillhöra två olika handelskamrars distrikt. Sålunda tillhöra de tre södermanlandssocknarna Säterbo, Kung Karl och Torpa Västmanlands län och kunna till följd härav räknas såväl till Norrköpings- som till Örebro-kammarens distrikt. Mot- svarande förhållanden torde äga rum med Upplands-delen av Västmanlands

Sveriges indelning
i handelskamar-
distrikt.



län (Fjärdhundraland), som formellt tillhör både Örebro- och Gävle-kamrarnas distrikt.

Denna omständighet torde emellertid icke äga någon större betydelse, då länsgränsen i förekommande fall lär komma att anses vara avgörande.

Utom handelskammardistrikt läser emellertid Öland formellt få anses ligga, då i stadgarna för Smålands och Blekinge handelskammare endast talas om provinserna Småland och Blekinge.

Med avseende å beslutade eller förestående utvidgningar av handelskamrarnas i Malmö och Luleå distrikt hänvisas till vad därom anförts i den historiska översikten (sid. 18—19).

2. Huvuddragen av handelskamrarnas organisation.

Av den tidigare lämnade redogörelsen för de nuvarande svenska handelskamrarnas tillkomst har framgått, att dessa icke inrättats efter ett en gång för alla uppgjort system utan framvuxit organiskt ur de olika orternas behov och anpassats efter dessa. Av denna anledning har även deras inre konstruktion icke kunnat bliva fullt likformig. Särskilt ett par av de äldre kamrarna, uppbyggda på grundval av redan bestående organisationer, bära i flera avseenden spår härav och förete sålunda väsentliga skiljaktigheter såväl sins emellan som med de nyare kamrarna. Dessa senare äro däremot varandra betydligt mera likartade, i det att vid deras inrättande någon av de tidigare tillkomna fått tjäna som förebild. Man kan därför säga, att en standardtyp av handelskammare numera blivit utbildad i Sverige, något som särskilt tydligt träder i dagen vid en jämförelse mellan stadgarna för de tre sist inrättade handelskamrarna (i Karlstad, Norrköping och Sundsvall).

Vad till en början angår frågan, *vilka näringar representeras av handelskamrarna*, är att märka, att kamrarnas officiella benämningar i detta avseende icke lämna någon pålitlig vägledning. Endast en kammare, nämligen den i Malmö, kallar sig »handels-, industri och sjöfartskammare», en (Örebro) »handels- och industrikammare», en (Norrköping) »industri- och handelskammare», en (Visby) »handels- och sjöfartskammare»; samtliga de övriga beteckna sig endast som »handelskammare». Av de olika organisationernas stadgar finner man emellertid, att de allra flestas verksamhetsområde är betydligt vidsträcktare än att omfatta allenast handeln i inskränkt bemärkelse, i det att detsamma är utsträckt till »näringarna», eller åtminstone stadsmannanäringarna i motsats till jordbruket och därmed sammanhängande näringsgrenar. »Att genom sammanslutning mellan näringsidkare inom ett visst område åstadkomma samverkan till bevakandet av gemensamma intressen samt näringarnas utveckling och förkovran», — på detta eller liknande sätt karaktäriseras i inledningen till vederbörande stadgar flertalet handelskammarföreningars allmänna ändamål. Av de därefter lämnade bestämmelserna för kamrarnas sammansättning o. s. v. framgår att, möjligen

Vilka näringar representeras av handelskamrarna?

på tre undantag när, samtliga Sveriges handelskamrar representera *såväl handel som industri, hantverk och sjöfart*. I § 1 av Stockholms handelskammars stadgar säges sålunda: »Handelskammaren har till uppgift att arbeta för utvecklingen av vårt lands och särskilt Stockholms handel, industri, hantverk och sjöfart». Icke mindre än åtta kamrar (Luleå, Malmö, Jönköping, Örebro, Gävle, Karlstad, Norrköping, Sundsvall) hava med obetydliga variationer följande bestämmelser om medlemskap i vederbörande handelskammarsförening: »Till medlemmar i föreningen må antagas enskilda personer, bolag och ekonomiska föreningar, vilka inom distriktet idka handel, industri, hantverk, sjöfart eller annan affärsverksamhet ävensom andra personer, vilka av föreningens uppgift äro intresserade. Köpmans-, industri-, hantverks-, sjöfarts- och tekniska föreningar ävensom andra likartade sammanslutningar må jämväl bliva ledamöter av föreningen.» En särställning i förevarande avseende intaga allenast handelskamrarna i Göteborg och Visby ävensom hittills handelskammaren i Borås, av vilka de två förstnämnda, åtminstone i främsta rummet, endast representera handel och sjöfart och den sistnämnda endast handel och industri. Beträffande Boråskammaren kommer detta förhållande, som varit en given följd av distriktets geografiska läge, att upphöra i sammanhang med den beslutade utvidgningen. För Göteborgskammarens vidkommande åter ligger förklaringen i dess historiska tillkomst; denna kammare är, såsom ovan omförmäls, identisk med handelsföreningens i Göteborg fullmäktige. Föreningen, vars ändamål enligt reglementets § 1 är att besörja de angelägenheter, som på föreningens handläggning kunna ankomma för befrämjande av handelsnäringens förkovran, utgöres av alla i staden eller på dess område bosatta personer, vilka i överensstämmelse med gällande författningar anmält sig till idkande av handelsrörelse samt därtill erhållit rättighet. Såsom den främsta av kammarens uppgifter anges i reglementets § 13 att »med uppmärksamhet följa handels och näringarnas ställning samt föreslå och verkställa utredningar rörande de åtgärder, som böra vidtagas för främjande av landets och särskilt Göteborgs handel, sjöfart och kommunikationsväsende». Vad slutligen Visbykammaren angår, har denna enligt stadgarna till ändamål att genom sammanslutning av Gottlands köpmän och skeppsredare stödja och förkovra näringslivet genom att, bland annat, med uppmärksamhet följa handels och sjöfartens ställning och behov samt föreslå åtgärder för dessa näringars främjande.

*Grunden för
kamrarnas
tillvaro.*

I ett avseende överensstämma samtliga Sveriges handelskamrar med varandra, nämligen därutinnan, att de alla hava karaktären av delegationer av föreningar; i två fall (Stockholm och Göteborg) av redan före kammarens tillkomst bestående, i samtliga övriga av särskilt för ändamålet inrättade sådana. För Stockholms handelskammare är stadgat, att dess ledamöter, som kallas fullmäktige, skola utses dels av Stockholms köpmannaförening, vars representanter i regel skola företräda vissa uppgivna branscher (bland vilka ingå, förutom mera betydande handels- och industrigrenar, bankrörelse, fondrörelse, befraktningsrörelse och rederi), dels av andra föreningar av närings-

idkare i Stockholm, vilka efter inbjudan av handelskammaren besluta låta sig representeras i denna, samt dels eventuellt av Stockholms stadsfullmäktige. De andra föreningar, som för närvarande äro företrädde i kammaren, äro Stockholms fabriksförening, Stockholms köpmansklubb, Stockholms rederiförening, Stockholms vinhandlarförening samt manufakturhandlarföreningen i Stockholm, varjämte beslut fattats om representationsrätt för svenska fondhandlareföreningen. Vad handelskammaren i Göteborg angår, har redan förut framhållits, hurusom densamma är identisk med handelsföreningens, d. v. s. Göteborgs handlandes, fullmäktige. De handlande utse vid val inför magistraten, därvid varje väljande äger en röst, bland sig själva ifrågavarande fullmäktige. Beträffande övriga kamrar har i det föregående redogjorts för gällande bestämmelser om medlemskap i vederbörande föreningar, vilka samtliga redan genom sina namn tillkännagiva sig såsom tillkomna för upprätthållandet av handelskamrar. I sist angivna grupp av föreningar betecknas i allmänhet handelskammaren såsom föreningens styrelse (under stundom »fullmäktigeråd»), så att föreningen över huvud taget saknar andra organ än kammaren; undantag härutinnan utgöra dock föreningarna till upprätthållande av kamrarna i Gävle och Karlstad, som direkt välja ordförande och vice ordförande, vilka utöva samma funktioner i handelskammaren.

Antalet ledamöter i de olika handelskamrarna utgör högst: i Stockholms handelskammare dels 40 (minst 20) fullmäktige för köpmannaföreningen med lika många suppleanter, dels ett antal representanter för övriga föreningar (hela kammarens medlemsantal för närvarande 37); Borås' 20, 10 suppleanter (från och med 1915 33 ledamöter); Göteborgs 24; Luleå 8 jämte sekreteraren, 4 suppleanter; Malmö 36 jämte sekreteraren, 18 suppleanter; Jönköpings 48, 24 suppleanter; Örebro 36, 18 suppleanter; Gävle 30 jämte ordföranden och vice ordföranden, 15 suppleanter; Visby 18, 10 suppleanter; Karlstads 36 jämte ordföranden och två vice ordförande; Norrköpings 36, 18 suppleanter; Sundsvalls 30, 15 suppleanter. Samtliga handelskamrars ledamöter och suppleanter väljas för tre år i sänder.

I stadgarna för ett flertal av kamrarna finnas bestämmelser avseende att skapa garantier för att *dels olika fackintressen* dels *olika lokalintressen* bli inom kammaren behörigen tillgodosedda. Allmänna stadganden härom finnas beträffande Gävle-, Visby-, Karlstads-, Norrköpings- och Sundsvallskamrarna ävensom i de nya stadgarna för Boråskammaren och innehålla i huvudsak, att vid val av handelskammarens ledamöter bör tillses, att de viktigaste näringsgrenarna inom distriktet bli i kammaren behörigen företrädde och att de olika landsdelarna bli representerade i ungefärligt förhållande till antalet föreningsledamöter. Närmare bestämmelser om beaktande av *fackintressena* vid valen finnas i Malmö- och Jönköpingskamrarnas stadgar. Sålunda stadgas med avseende å den förstnämnda, att vid val av kammarens ledamöter bör tagas hänsyn därtill, att handel och industri representeras i kammaren av vardera 12 ledamöter och 6 suppleanter och att hantverk och sjöfart representeras av vardera 6 ledamöter och 3 suppleanter. För Jönköpingskammarens vidkommande är bestämt, att valet av ledamöter förrättas

gruppvis sålunda, att för handeln väljas 16 ordinarie ledamöter och 8 suppleanter, för industrin enahanda antal, för hantverket 8 ordinarie ledamöter och 4 suppleanter samt för sjöfarten likaledes 8 ordinarie och 4 suppleanter. I detta sammanhang böra givetvis även de ovan omnämnda reglerna för Stockholms handelskammarens sammansättning vinna beaktande.

Med avseende å *lokalintressenas* representerande hava de flesta av de handelskamrar, som omfatta flera län, specialbestämmelser av intresse. Smålands och Blekinge handelskammare utser sålunda för ett år i sänder en bland sina i Karlskrona boende ledamöter att inom Blekinge representera handelskammaren och verka för dess intressen. Denna person utgör tillika med en av kammaren utsedd expeditjonsföreståndare »Smålands och Blekinge handelskammarens lokalrepresentation för Blekinge» med säte i Karlskrona och har såsom sådan att i denna provins inom vissa utstakade gränser företräda kammaren och vidtagna åtgärder i kammarens syfte, dock i allmänhet utan rätt att utåt uppträda självständigt. För handels- och industrikammaren för Örebro och Västmanlands län är stadgat, att halva antalet av kammarens såväl ledamöter som suppleanter skall väljas från vardera länet. Kammaren sammanträder i Örebro eller Västerås på kallelse av ordföranden. Av kammarens två vice ordförande skall den ene utses bland ledamöterna för Örebro län och den andre bland ledamöterna för Västmanlands. Vidare utser kammaren, förutom ett arbetsutskott, som har sitt säte i Örebro men sammanträder därstädes eller i Västerås, ett länsutskott för Västmanlands län med säte i Västerås. Detta utskott består av, förutom den från länet valde vice ordföranden i handelskammaren, som är självskriven ordförande, två ledamöter och två suppleanter, valda bland handelskammarens ledamöter inom Västmanlands län. Utskottet väljer inom sig vice ordförande; detsamma åligger att inom länet representera handelskammaren och verka för dess intressen. Utan bemyndigande av kammaren eller arbetsutskottet får länsutskottet dock ej uppträda självständigt utåt. Av handelskammarens i Gävle ledamöter, vilka för närvarande jämlikt beslut av den 3 maj 1913 utgöra 29 med 13 suppleanter, väljas 18 ledamöter och 8 suppleanter för Gävleborgs län, 6 ledamöter och 3 suppleanter för Uppland samt 5 ledamöter och 2 suppleanter för Kopparbergs län. Handelskammaren i Gävle har emellertid även lokalrepresentationer, dels en för Uppland med säte i Uppsala, dels en för södra Hälsingland med säte i Söderhamn, dels slutligen en för norra Hälsingland med säte i Hudiksvall. Dessa lokalrepresentationer, vilka utgöras av tre ledamöter och en suppleant, för ett år i sänder utsedda av kammaren bland de inom vederbörande område boende medlemmar av handelskammarföreningen, hava inom sina områden samma ställning och uppgifter som Smålands och Blekinge handelskammarens representation i Karlskrona för Blekinge. För Karlstadskammarens vidkommande är stadgat, att av handelskammarföreningens båda vice ordförande den ene skall vara bosatt inom Värmland eller Dalsland, den andre inom Bohuslän. Östergötlands och Södermanlands samt Väster-norrlands och Jämtlands läns handelskamrar välja var och en två vice ord-

förande, en från vardera av de båda län, av vilka resp. kammardistrikt består. Enligt Boråskammarens nya stadgar skall av kammarens tre vice ordförande en vara bosatt i Skaraborgs, en i Älvsborgs och en i Hallands eller Göteborgs och Bohus län.

På grund av handelskamrarnas jämförelsevis stora antal medlemmar, bosatta inom olika delar av de ofta synnerligen vidsträckta distrikten, kunna deras sammanträden i regel icke bliva så täta, att alla inom kamrarnas verksamhetsområden fallande ärenden kunna bliva föremål för handläggning av kammaren in pleno, även om detta ur andra synpunkter vore lämpligt. Antalet i stadgarna bestämda sammanträden växlar i hög grad för de olika kamrarna. Stockholms handelskammare sammanträder en gång (andra tisdagen) i varje månad; dock kan ordföranden låta inställa sammanträdena i juli och augusti. Luleåkammararen har ordinarie sammankomst en gång i månaden under tiden september—maj. Skånes handelskammare sammanträder under månaderna oktober—maj å tid och ort, som av kammaren eller arbetsutskottet beslutas. Handelskammaren i Gävle har ordinarie sammankomst i regel en gång i månaden under oktober—mars. Handelskamrarna i Karlstad, Norrköping och Sundsvall ha ordinarie sammanträden i regel en gång varannan månad under tiden från oktober till och med maj. Jönköpingskammarens stadgar omnämner endast två ordinarie sammankomster, en i maj och en i oktober. För övriga kamrar är det överlämnat åt ordföranden (Borås, Örebro) resp. kammaren själv eller arbetsutskottet (Visby) att avgöra, när sammanträde skall hållas; även med avseende å de kamrar, där stadgarna omförmåla vissa ordinarie sammanträden, har ordföranden rätt att härförutom kalla kammaren till extra sammanträde, då omständigheterna så påfordra. I reglementet för handelsföreningen i Göteborg saknas emellertid alla bestämmelser om tiden för kammarens sammanträden, och här finnes endast stadgat, att, »då från magistraten, stadsfullmäktige eller annan myndighet utlåtande i något ärende från fullmäktige eller handelskammaren infordras, åligger dem att skyndsamt sammanträda och sådant så fort ske kan avgiva».

Uppgiften att företräda handelskamrarna under tiden mellan dessas sammanträden har för samtliga kamrar med undantag av tre (Stockholm, Göteborg och Luleå), överlämnats åt ett *arbetsutskott*. Detta utskott, som väljes för ett år i sänder, har för övrigt att bereda de ärenden, som skola av kammaren handläggas och att verkställa kammarens beslut; vid flera kamrar har utskottet ock en viss befogenhet att självständigt avgöra brådskande saker. Utskottsledamöternas antal växlar för de olika kamrarna och likaså äro bestämmelserna om utövande av ordförandeskapet inom utskottet olika på olika håll.

För handelskammaren i Göteborg och Norrbottens läns handelskammare äro icke några bestämmelser om utseende av utskott givna. Däremot föreskrives i stadgarna för Stockholms handelskammare, att vid kammarens första ordinarie sammankomst varje år skola utses tio ledamöter och tre suppleanter i vardera av följande tre utskott:

Sammanträden.

Utskott.

- a) utskottet för lagstiftningsfrågor (lagstiftningsutskottet);
- b) utskottet för tull- och beskattningsfrågor (tullutskottet);
- c) utskottet för kommunikationsfrågor och andra ärenden, som ej höra under a och b (kommunikationsutskottet).

Dessa utskott skola dels avgiva yttranden och förslag i till dem remitterade ärenden, dels ock självmant inkomma med förslag, som kunna anses befrämja handelskammarens syftemål, och med uppmärksamhet följa de frågor, som kunna bliva föremål för resp. utskotts behandling.

Härjämte utser Stockholms handelskammare tre nämnder, var och en bestående av sju ledamöter, nämligen redaktionsnämnden, revisorsnämnden och organisationsnämnden, av vilka den sistnämnda närmast motsvarar det hos andra handelskamrar förekommande arbetsutskottet.

Ordförande. Handelskamrarnas ordförande och vice ordförande väljas i regel för ett år på första ordinarie sammanträde för året. Undantag härifrån utgöra endast handelskamrarna i Gävle och Karlstad, vilkas ordförande och vice ordförande, såsom ovan antytts, äro identiska med vederbörande handelskammarförenings och väljas av den sistnämnda för en period av tre år.

Sekreterare. I stadgarna för de flesta handelskamrarna finnes uttalat, att dessa äga anställa sekreterare. För kamrarnas i Malmö och Luleå vidkommande är föreskrivet, att denne skall vara ledamot av kammaren. Närmare bestämmelser om sekreterarens kompetens och åligganden finnas emellertid endast för Stockholms handelskammare, för vilken är stadgat, att sekreteraren skall vara helst både juridiskt och nationalekonomiskt bildad samt att det skall åligga honom: att ansvara för att alla till kammaren inkommande ärenden undergå vederbörlig behandling inom kammaren; att föra protokoll vid sammanträdena; att uppsätta förslag till kammarens yttranden och skrivelser och för den skull närvara vid utskottens sammanträden; att föra dess räkenskaper samt att i övrigt fullgöra de uppdrag kammaren kan finna lämpligt tilldela honom.

3. Handelskamrarnas uppgifter och verksamhet.

Utöver de allmänna antydningar om de olika handelskamrarnas verksamhet, som innefattas redan i uppgifterna om de näringsintressen de avse att tjäna (jämför sid. 25), innehålla samtliga kamrarnas stadgar även uppräknningar, om ock föga detaljerade, av de skyldigheter, vilka skola åligga vederbörande kammare för fullföljande av dess ändamål. Dessa uppräknningar erbjuda endast obetydliga skiljaktigheter med avseende å de olika kamrarna. Ifrågasvarande skyldigheter kunna i det hela sammanfattas i följande grupper:

att med uppmärksamhet följa de företrädda näringarnas utveckling inom distriktet; samla och bearbeta statistiska och andra uppgifter rörande dessa; tillhandagå handelskammarföreningarnas ledamöter med sådana upplysningar och råd i näringarna ävensom tull- och kommunikationsväsen m. m. berörande frågor, som kammaren kan vara i tillfälle att lämna, — alltså över huvud taget att tjänstgöra såsom *informationsbyrå för distriktets näringsliv*;

att i fråga om åtgärder, som beröra näringslivet, tillhandaga vederbörande myndigheter med erforderliga upplysningar samt i sådana ämnen avgiva utlåtanden ävensom att göra de framställningar och vidtaga de åtgärder i övrigt, som kunna finnas tjänliga till de företrädde näringarnas främjande; vid utövandet av dessa funktioner träder kamrarnas *karaktär av näringsrepresentation* i förgrunden;

att efter begäran av vederbörande parter lämna sin bemedling vid biläggandet av tvister rörande affärsavtal, leveranser och dylikt, alltså att utöva *skiljedomsverksamhet*;

att årligen till vederbörande handelskammarförening avgiva *redogörelse över kammarens verksamhet* under nästföregående kalenderår.

Till dessa uppgifter, vilka kunna sägas vara gemensamma för alla handelskamrarna, — för Stockholms handelskammare har dock hittills icke förekommit någon skiljedomsverksamhet — hava stadgarna i ett par fall lagt vissa andra. Sålunda åligger det Boråskammaren att genom upprättande av en upplysningsbyrå tillhandahålla föreningens medlemmar soliditetsupplysningar och befrämja deras intressen.

Inom den ram, som dessa stadgarnas kortfattade bestämmelser utgöra, ha de skilda kamrarnas verksamhet utvecklats i olika riktningar, och på dess omfattning likasom dess art hava naturligen för varje kammare kommit att inverka en mångfald av faktorer, såsom distriktets storlek och folktäthet, dess egenskap av att utgöra en stad eller ett större område samt utvecklingen och karaktären av dess näringsliv; de ekonomiska förhållanden, under vilka kammaren arbetar; dess tillgång på skolade arbetskrafter o. s. v.

En redogörelse för de frågor, som sysselsatt de större handelskamrarna under de senaste åren, skulle komma att omfatta så gott som alla spörsmål av direkt intresse för vårt lands näringsliv, vilka under samma tid varit föremål för allmän diskussion. Det är med hänsyn dels till den korta tid institutionen existerat i Sverige dels till att den hittills saknat det stöd från det allmännas sida, som ligger i en förmlig auktorisering, anmärkningsvärt, att handelskamrarna påtagligen redan blivit ett så betydelsefullt led i organisationen av landets ekonomiska intressen, att deras medverkan i en eller annan form ter sig som en nödvändighet vid lösandet av förvärvslivets alla viktigare problem. Frågan om de former, under vilka denna medverkan äger rum, skall nedan närmare beröras i sammanhang med redogörelsen för kamrarnas hittillsvarande ställning till staten och statsmyndigheterna.

Samtliga de handelskamrar, vilka bestått någon längre tid, med undantag av Luleåkamraren, hava utövat och utöva en mer eller mindre omfattande *publikationsverksamhet*. Sålunda utger Stockholms handelskammare en årsberättelse i tre delar, av vilka den första utgör en redogörelse för handelskammarens verksamhet och för affärsläget inom mera betydande branscher samt de båda andra statistiska berättelser angående Stockholms handel och sjöfart, respektive fabriker och hantverk. Handelskammaren i Göteborg offentliggör ävenledes en årsberättelse, som förutom statistiska uppgifter angående Göteborgs handelsomsättning under berättelseåret innehåller en redo-

*Kamrarnas
publiko-
tionsverk-
samhet.*

görelse för kammarens verksamhet under detsamma. Även Borås- och Visby-kamrarna pläga utgiva tryckt årsberättelse. Handelskamrarna i Malmö, Jönköping, Örebro, Gävle och Karlstad offentliggöra periodiska »Meddelanden», vanligen i kvartalshäften, vilka efter årets utgång utgivas samlade till en årsbok, eventuellt med komplettering av sammanfattande redogörelser av olika slag. Handelskamrarna i Gävle och Jönköping utgiva därjämte statistiska berättelser över industri och handel inom kamrarnas distrikt. Förutom nu nämnda mera regelbundna publikationer offentliggöra flera av handelskamrarna icke sällan fristående arbeten, broschyrer, föredrag och dylikt; en serie småskrifter i för näringslivet betydelsefulla frågor utgives av Gävlekammaren. Att denna ganska avsevärda publikationsverksamhet haft stor betydelse för att väcka intresse för handelskamrarnas arbete och sprida kännedom om dem själva och de frågor, som sysselsätta dem, torde vara otvivelaktigt.

4. Handelskamrarnas ekonomiska förhållanden.

De svenska handelskamrarnas ekonomi är i det väsentliga baserad på inflytande medlemsavgifter. Undantag härifrån utgör endast Göteborgs handelskammare. Emellan de olika kamrarnas budgeter råda emellertid, på grund av avgifternas växlande belopp och den större eller mindre anslutningen till vederbörande föreningar, väsentliga skiljaktigheter.

Avgifter. Beträffande avgifter gäller för de olika kamrarna med undantag av Göteborgskammaren, där några stadgade avgifter icke erläggas, följande bestämmelser.

Till *Stockholms* handelskammare betalar Stockholms köpmannaförening kr. 25 årligen för varje ledamot i föreningen, som erlagt sin avgift till densamma. Skulle firma vinna inträde i föreningen efter den 1 juli, uppstår handelskammaren under det första året för sådan firma kr. 12:50. Övriga föreningar, som äro representerade i handelskammaren, böra till denna erlägga vardera minst kr. 300.

För *Boråskammaren* har avgiften hittills varit bestämd till kr. 75 för aktiebolag, större fabriksidkare, grosshandlare och därmed jämförlige samt till kr. 20 för detaljhandlare, mindre fabriksidkare, andra näringsidkare och för föreningens uppgift intresserade. I denna kammars nya stadgar har införts den ändring, att aktiebolag med kapital av kr. 100,000 och däröver erlägga kr. 75 och aktiebolag med mindre kapital kr. 20. Större affärssammanslutningar samt ekonomiska föreningar erlägga avgifter på grund av särskilda avtal.

För de övriga kamrarna är avgiftsskyldigheten till vederbörande handelskammarförening bestämd särskilt för enskilda personer och för aktiebolag.

Enskilda personer och firmor. Enskilda personers (firmors) avgifter beräknas i allmänhet i förhållande till deras inkomstbevilning, i många fall med visst belopp för 1,000 kronor bevilning. Sålunda är detta belopp för *Luleå*kammaren fastställt till kr.

1:50 vid bevilning intill kr 3,000, kr. 2 vid bevilning av kr. 3,000—6,000, kr. 2:50 vid bevilning av kr. 6,000—12,000 och kr. 3 vid bevilning av över kr. 12,000; för *Malmö*-, *Jönköpings*-, *Örebro*- och *Karlstadskammrarna* kr. 1 till och med bevilning av kr. 10,000 och kr. 1: 50 för högre än 10,000; för *Örebrokammaren* kr. 1, för *Visbykammaren* kr. 2 (för påbörjat tusental bevilning). Lägsta avgift för enskild är dock: för *Jönköpingskammaren* kr. 1, *Luleå*kammaren kr. 1: 50, *Malmö*-, *Örebro*- och *Karlstadskammrarna* kr. 3 samt *Visbykammaren* kr. 10; högsta avgift för *Malmö*-, *Jönköpings*- och *Örebrokammrarna* kr. 50, *Luleå*- och *Karlstadskammrarna* kr. 100.

För *Gävlekammaren* är enskild ledamots avgift kr. 20, dock att firma med en inkomst av kr. 25,000—50,000 erlägger kr. 50 och firma med högre inkomst kr. 100. I *Norrköpings handelskammarförening* erlägger enskild ledamot avgift beräknad efter hans enligt gällande förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt senast beskattade inkomst med kr. 10 för inkomst, som understiger kr. 10,000, kr. 20 för inkomst av kr. 10,000—25,000, kr. 50 för inkomst av kr. 25,000—50,000 och kr. 100 för högre inkomst. *Sundsvalls handelskammarförening* slutligen upptager av enskild ledamot, som driver affärsrörelse, en årsavgift, beräknad efter inkomsten av rörelsen, av kr. 15 för inkomst, som understiger kr. 10,000, kr. 30 för inkomst av 10,000—20,000, kr. 45 för 20,000—30,000 och kr. 100 för högre inkomst. Ledamot, som icke driver affärsrörelse, erlägger en årsavgift av lägst kr. 20.

För aktiebolag beräknas årsavgiften på grund av aktiekapitalets storlek, *Aktiebolag.* och är bestämd till: för *Luleå*kammaren kr. 15 för aktiekapital intill kr. 10,000, kr. 25 för 10,000—50,000, kr. 35 för 50,000—100,000, kr. 50 för 100,000—300,000, kr. 75 för 300,000—500,000, kr. 100 för 500,000—1,000,000 och kr. 100 för 1,000,000 och däröver; för *Malmö*- och *Jönköpingskammrarna* kr. 15 för aktiekapital under kr. 100,000, kr. 25 för 100,000—200,000, kr. 50 för 200,000—300,000, kr. 75 för 300,000—500,000 och kr. 100 för över 500,000; för *Örebrokammaren* kr. 2 för varje 10,000-tal kronor av aktiekapitalet, dock lägst kr. 5 och högst kr. 100; för *Gävlekammaren* kr. 25 för aktiekapital ej överstigande kr. 200,000, och, därest detta uppgår till högre belopp, kr. 25 för varje påbörjat 200,000-tal, dock att avgiften aldrig överstiger kr. 500; för *Visbykammaren* kr. 20 för aktiekapital under kr. 100,000, kr. 30 för 100,000—200,000, kr. 50 för 200,000—300,000, kr. 75 för 300,000—500,000 och kr. 100 för över 500,000; för *Karlstadskammaren* kr. 10 för aktiekapital under kr. 50,000, kr. 15 för 50,000—100,000, kr. 25 för 100,000—200,000, samt, därest aktiekapitalet överstiger kr. 200,000, kr. 25 för varje påbörjat 200,000-tal, dock att högsta avgiftsbeloppet är kr. 300; för *Norrköpingskammaren* kr. 15, då aktiekapitalet icke uppgår till kr. 100,000 och därest detta uppgår till högre belopp, ytterligare kr. 15 för vart fullt 100,000-tal, dock att högsta avgiftsbeloppet är kr. 300; för *Sundsvallskammaren* kr. 25, då aktiekapitalet uppgår till högst kr. 100,000 samt, därest detta uppgår till högre belopp, ytterligare kr. 25 för varje påbörjat 100,000-tal, dock att högsta avgiftsbeloppet utgör kr. 500.

Föreningar. Av de föreningar, vilka ingått såsom medlemmar i följande handelskammarföreningar, nämligen *Luleå, Malmö, Jönköpings, Örebro, Gävle, Karlstads, Norrköpings* och *Sundsvalls*, erlägges en kollektiv årsavgift motsvarande 50 öre för var och en av deras egna medlemmar, vilken kollektivavgift dock i samtliga nämnda handelskammarföreningar utom *Luleå* och *Jönköpings* är begränsad till högst kr. 100.

Handelskamrarnas inkomster och utgifter. Med avseende å de olika handelskamrarnas inkomster och utgifter får kommittén hänvisa till nedanstående sammanställning. Däri intagna upp-

Översikt över handelskamrarnas i

Inkomster.

	Räntor.	Årsavgifter.	Kommunala bidrag.	Diversc.	Brist.	Summa.
Stockholm	477·92	14,375·— ¹⁾	5,000·—	5,140·50 ²⁾	239·65	25,233·07
Borås	93·72	10,335·— ⁴⁾	—	—	1,109·96	11,538·68
Luleå	—	2,605·50	—	—	292·84	2,898·34
Göteborg	10,952·46 ⁶⁾	—	3,000·—	—	1,877·68	15,830·14
Malmö	382·31	17,674·—	8,775·—	1,260·67 ⁷⁾	503·42	28,595·40
Jönköping	362·56	8,114·55 ⁹⁾	6,020·— ¹⁰⁾	247·60	—	14,744·71
Örebro	117·18	4,247·40 ¹³⁾	—	101·80	658·69	5,125·07
Gävle	979·58	17,894·— ¹⁵⁾	2,150·—	300·—	—	21,323·58
Visby	104·93	2,440·—	—	—	—	2,544·93
Karlstad	169·69	10,514·—	—	—	—	10,683·69
Norrköping ¹⁹⁾	117·08	10,334·50	—	—	—	—
Sundsvall ¹⁹⁾	—	(12,661·—)	(2,400·—)	—	—	—

Anmärkningar.

Stockholm. ¹⁾ Härav 12,875·— av Köpmannaföreningen, 1,200·— av övriga föreningar. — ²⁾ Hära 5,000·— bidrag av Grosshandels-societeten — ³⁾ Härav 9,322·61 för årsberättelsen.

Borås. ⁴⁾ Härav 750·— å Göteborgs Köpmannaförenings, 2,565·— å garantibidragss konto. — ⁵⁾ Hära 3,207·46 för upplysningsbyrå; 2,108·82 för betäckande av brist från åren 1911 och 1912.

Göteborg. ⁶⁾ Härav utgöra 1,061·23 hälften av årsräntan å Aug. Röhss' fond, 866·67 hälften av årsräntan å S. G. Warburgs minnesfond; vid ifrågavarande donationer (till Handelsföreningens fullmäktige har nämligen fogats den förekrift, att halva räntan får användas för undersökningar rörande Göteborgs handel. — Av de övriga ränteinkomsterna härrör största delen från Vilh. Röhss' fond, som stadsfullmäktige i Göteborg vid utdelning av räntemedlen ur den till stadsfullmäktige av Vilh. Röhss don fonden överlämnat till handelskammaren för att räntan därav skulle användas för upprätthållande å kammarens verksamhet.

Malmö. ⁷⁾ Härav 700·— å skiljenämndens konto. — ⁸⁾ Härav 799·50 å sakkunniga biträdens, 600·— å skiljenämndens konto.

gifter avse, där ej annat särskilt anmärkts, år 1913 och grunda sig på uppgifter erhållna från kamrarna. Då dessas räkenskapssammandrag emellertid ej äro likformigt uppställda och därför ej till alla delar jämförbara, kan uppdelningen på olika poster, särskilt vad angår utgiftssidan, ej göra anspråk på fullständig noggrannhet. Sammanställningen ifråga möjliggör dock en överblick över kamrarnas ekonomiska ställning i allmänhet och över det sätt, varpå inkomsterna i det stora hela användas.

omster och utgifter under år 1913.

Utgifter.

Avlöningar.	Resekostnader.	Lokalhyra, inventarier m. m.	Böcker, tidningar, skrivmaterialier, post, telegraf, telefon m. m.	Kostnader för publikationsverksamheten.	Diverse.	Överskott.	Summa.
9,755—	684—	1,168·82	2,139·12	11,142·61 ⁹⁾	343·52	—	25,233·07
3,260—	—	1,389·84	1,069·08	—	5,819·76 ⁹⁾	—	11,538·68
2,097—	—	—	561·06	—	240·28	—	2,898·34
8,840—	—	—	1,389·12	5,149·61	451·41	—	15,830·14
11,839—	2,960·80	3,956·48	2,298·04	3,122·81	4,418·27 ⁸⁾	—	28,595·40
5,760—	2,972·90 ¹¹⁾	873·75	1,138·89	1,097·94	2,500— ¹²⁾	401·23	14,744·71
3,206·05 ¹⁴⁾	—	382·05	514·02	666·49	356·16	—	5,125·07
11,023·23	767·26	1,073·35	2,490·84 ¹⁶⁾	2,613·29 ¹⁷⁾	302·88	3,052·78	21,323·58
951·50 ¹⁸⁾	—	20—	225·82	—	—	1,347·61	2,544·93
3,150—	1,069·80	—	771·39	1,763·04	615—	3,314·46	10,683·69
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—

Jönköping. ⁹⁾ Härav 5,665·55 till huvudkontoret, 2,449— till lokalrepresentationen i Karlskrona. — ¹⁰⁾ Härav 3,965— från städer och köpingar i Småland, 2,055— från städer i Blekinge. — ¹¹⁾ Härav 1,569·30 å »studieresors, föredrags och utredningars konto». — ¹²⁾ Detta belopp är uppfört utan specifikation såsom utgifter å »lokalrepresentationens konto».

Örebro. ¹³⁾ Härav medlemsavgifter från Örebro län 3,359·40, från Västmanlands län 888— . — ¹⁴⁾ Häruti ingå reseersättningar.

Gävle. ¹⁶⁾ Härav från Upsala län 3,171·50. — ¹⁷⁾ Häruti ingå »expeditionskostnader» 1,069·10. — ¹⁸⁾ Härav »tidskriften» 1,695·81, »föreläsningar och smaskrifter» 917·18.

Visby. ¹⁸⁾ I stat för 1914 äro diverse arvoden upptagna sammanlagt till kr. 1,400.

Norrköping, Sundsvall. ¹⁹⁾ Dessa båda handelskamrar hava trätt i regelbunden verksamhet först med 1914 års början. Deras utgifter under år 1913 lämna därför ingen ledning för bedömande av deras normala omkostnader. Norrköpingskammaren har emellertid under 1913 haft de i tabellen angivna inkomster, varemot för Sundsvallskammaren de upptagna inkomstsiffrorna avse tecknade avgifter resp. garanterade inkomster för 1914.

Såsom synes är olikheten mellan de största och de minsta handelskamrarnas ekonomiska resurser högst betydande, och det är givet, att härav måste alstras betydande skiljaktigheter i de olika kamrarnas möjligheter att fullfölja sitt ändamål och i omfattningen av deras verksamhet.

Vad *inkomsterna* beträffar, faller genast i ögonen att Göteborgskammaren intager en särställning, i det att dess ekonomi, såsom tidigare antytts, icke är baserad på medlemsavgifter utan till väsentligaste delen på räntor av hos Handelsföreningen innestående kapital ävensom på donerade medel.

Sex av handelskamrarna, nämligen de i Stockholm, Göteborg, Malmö, Jönköping, Gävle och Sundsvall, åtnjuta kommunala bidrag i en eller annan form. För Stockholms- och Göteborgskamrarnas vidkommande utgör det av vederbörande stadsfullmäktige beviljade bidraget, respektive kr. 5,000 och kr. 3,000, ersättning för kamrarnas ovan omförmälda statistiska publikationsverksamhet. Till Stockholms handelskammare lämnas ett årligt bidrag av kr. 5,000 (i sammanställningen upptaget under »diverse inkomster») av Grosshandels societeten.

5. Handelskammarmötena.

*Organisa-
tion.*

För uppkomsten av de konferenser av ombud från de olika handelskamrarna, som benämnas *handelskammarmöten*, och som numera blivit en regelbunden institution av betydelse icke endast för de olika deltagande kamrarnas egen verksamhet utan för landets näringsliv i dess helhet, har redogjorts ovan å sid. 22. Enligt de för handelskammarmötena gällande stadgar hava dessa till ändamål att bereda representanter för de svenska handelskamrarna tillfälle att överlägga och besluta om frågor, som beröra handelskamrarnas gemensamma intressen. I mötena deltaga särskilt utsedda ombud för de olika kamrarna ävensom de medlemmar eller suppleanter i kamrarna, vilka anmäla sig därtill. Även sekreterarna kunna deltaga. Varje handelskammare äger att vid mötena låta representera sig av ett med hänsyn till omfattningen av distriktets näringsliv bestämt antal ombud. Detta antal utgör för närvarande: för Stockholms handelskammare 8, Göteborgs och Malmökamrarna vardera 6, Gävlekammaren 5, Jönköpings- Örebro-, Karlstads-, Norrköpings och Sundsvall-kamrarna var och en 4, Boråskammaren 3, Visby- och Luleåkamrarna vardera 1 samt för svenska handelskammaren i London 1. Suppleanter kunna utses till lika antal som ombuden.

Ordinarie handelskammarmöten hållas i regel en gång varje år, helst under oktober eller november. Tid och plats bestämmes av den »handelskammarmötets kommitté», som blivit på föregående möte utsedd. Extraordinarie möte hålles, då minst tre handelskamrar därom göra framställning hos kommittén, som för sådant fall har att efter förhandling med samtliga kamrar bestämma tid och plats för mötet. Motionsrätt vid mötena tillkommer handelskammare, mötesombud ävensom ledamot av ovannämnda kommitté. Kommittén kan vid möte upptaga även sådana frågor, om vilka motion icke

väckts. Ärende kan vid möte antingen upptagas omedelbart eller remitteras till utskott. I besluten äga endast kammarombuden deltaga, i överläggningarna däremot även andra mötesdeltagare. Vid lika röstetal äger ordföranden utslagsröst utom vid val, där lottning sker. Handelskammarmötets kommitté, som utses vid varje ordinarie möte, har, förutom vad som ovan angivits, att ordna mötets ekonomi, vidtaga av mötesbeluten påkallade verkställighetsåtgärder samt förbereda ärendena till nästa möte. Kommittén består av högst 12 ledamöter och lämpligt antal suppleanter med i regel 1 ledamot och 1 suppleant för varje kammare. Handelskammarsekreterare, som icke är ledamot av kommittén, äger rätt närvara vid sammanträdena och därvid yttra sig, men ej deltaga i besluten. Kommittén är beslutför med halft ledamotsantal. Den utser inom sig ordförande och vice ordförande, sammanträder på kallelse av ordföranden samt äger anställa särskild sekreterare.

Kostnaderna för varje möte, däri inberäknade utgifter, föranledda av kommitténs arbeten, fördelas på de deltagande handelskamrarna i förhållande till det i stadgarna bestämda antalet ombud för varje kammare, dock att kostnaderna för inställelse vid kommittésammanträde eller möte ej ingå häri.

Varje möte utser två revisorer för granskning av dess räkenskaper.

Rätt till utträde ur sammanslutningen tillkommer handelskammare först sex månader efter därom hos kommittén gjord anmälan.

Ändring i stadgarna kan endast beslutas på ordinarie möte och med två tredjedels majoritet.

Vid de tre första handelskammarmötena, som höllos åren 1906, 1907 och 1908, upptogs överläggningstiden till väsentlig del av spörsmål av organisatorisk art beträffande handelskamrarna och beträffande formerna för samverkan mellan dessa. Det var ju också under dessa år, som handelskammarsinstitutionen först i någon större utsträckning började vinna insteg i vårt land, och tvivelsutan hava de vid mötena förda överläggningarna varit av synnerlig betydelse för det då i olika orter pågående organisationsarbetet på området.

Redan vid det tredje mötet funnos emellertid å programmet ett flertal frågor av allmän näringspolitisk innebörd, nämligen om lagstiftning angående ackord utom konkurs, om ny lagstiftning angående aktiebolag, om förbud mot offentliggörande av vissa officiella uppgifter samt om inrättande av ett handelsdepartement. I en av dessa frågor, nämligen rörande undantag från tryckfriheten i fråga om vissa uppgifter rörande enskildas ekonomiska förhållanden, antog mötet en resolution samt beslöt att delgiva densamma åt riksdagens konstitutionsutskott, som samtidigt hade under behandling en i ärendet avläten nadig proposition. Vid de fyra senare mötena, 1909—1913, hava behandlats såväl spörsmål sammanhängande med handelskamrarnas och mötenas eget arbete och verksamhetsformer: gemensam tidskrift för kamrarna (1909 och 1910), gemensam årsbok (1912), handelskamrarnas ställning till staten (1912), kamrarnas skiljedomsverksamhet (1912 och 1913), som ock ett avsevärt antal frågor berörande lagstiftning, beskattning,

Av handelskammarmötena behandlade frågor.

statistik, undervisning m. m. av intresse för näringslivet: växelstämpel (1909), kooperativa föreningars beskattning (1909), tullrestitutionsupplag (1909 och 1910), handelsstatistikens ordnande (1909), aktiebolagslagstiftningen (1909 och 1910), den lägre handelsundervisningens ordnande (1909), den kommersiella statsförvaltningens omorganisation (1909 och 1913), lagstiftning mot illojal konkurrens (1910) och mot oriktig ursprungsbeteckning (1912 och 1913), revision av näringsfrihetsförordningen (1910), tullverkets sporteltaxa (1910), handelskutymers beaktande vid rättstvister (1912 och 1913), riksbankens omorganisation (1912), nedsättning av postporto till utlandet (1912), reformer i bokföringslagstiftningen (1913), pensionskassa för handels och industriens tjänstemän (1913), allmänna handlingars offentlighet (1913), mönsterskyddslagstiftning (1913), handelssed i fråga om tillåten fuktighetshalt vid handeln med textilvaror (1913).

Formen för ärendenas handläggning vid mötena har såsom regel varit, att sedan ett kortare inledningsföredrag hållits, diskussion i frågan ägt rum, vilken i de flesta fall lett till antagande av en resolution, avsedd att i form av en underdånig framställning bringas till Kungl. Maj:ts kännedom, resp. delgivas annan vederbörande. Stundom har ärendet icke ansetts tillräckligt utrett, utan har en kommitté tillsatts för beredande av detsamma till nästa möte. I andra fall åter har den upptagna frågan remitterats till de olika handelskamrarna.

En särskild sida av handelskammarmötenas verksamhet är den, som avser de svenska handelskamrarnas representerande i de internationella handelskammarkongressernas permanenta kommitté.

Initiativet till dessa kongresser, vilkas fullständiga namn är »Congrès international des chambres de commerce et associations commerciales et industrielles», togs år 1904 av föreningen av kommersiella och industriella organisationer i Belgien, som bildade en kommitté för att framlägga planen för regeringar och organisationer i olika länder. Den första kongressen hölls år 1905 i Liège i samband med därvarande utställning. Därpå hava dylika kongresser avhållits i Milano 1906, Prag 1908, London 1910, Boston 1912 och Paris 1914. Deltagarna i dessa kongresser tillhöra två grupper, nämligen dels de av vederbörande regeringar utsedda officiella delegerade, dels ombuden för de representerade handelskamrarna och andra organisationerna. Redan vid Liègekongressen beslöts att tillsätta en permanent kommitté med uppgift att vidtaga anordningar för kommande kongress, verkställa kongressbeslut o. s. v. Kommittén är sammansatt av högst tre ordinarie ledamöter och tre suppleanter för varje land. Dessa väljas av de vid varje kongress närvarande ombuden för landet för att fungera till nästa kongress, dock att för länder, som äga en nationell sammanslutning av handelskamrar eller liknande organisationer, ombuden vid kongressen kunna åt denna sammanslutning överlämna att utse kommittéledamöter för landet. Så skedde ock vid Prag-kongressen 1908 för Sveriges vidkommande, och handelskammarmötet har därför från och med 1909 utsett ledamöterna för Sverige i sagda kommitté.

C. Svenska handelskamrar i utlandet.

Insikten om gagnet av att på viktiga handelsplatser utomlands, där det egna landets exportörer hava stora intressen att bevaka och dit ett avsevärdare antal av dess affärsmän överflyttat för att driva sin verksamhet, äga en organisation av dessa sistnämnda, som på en gång kan stödja sina medlemmar i det främmande landet och i vissa avseenden tjäna hemlandets affärliv, har redan för ganska lång tid sedan föranlett flera nationer att grunda handelskamrar på utländska platser. Bland de tidigast inrättade sådana torde kunna nämnas den österrikisk-ungerska handelskammaren i Konstantinopel, som bildades år 1870, och den brittiska handelskammaren i Paris, som grundades år 1872. År 1883 kom även en fransk handelskammare i London till stånd, och institutionen har sedermera på många håll i hög grad utvecklats. En i viss mån skiljaktig typ av sådana företag utgör exempelvis den engelsk-belgiska handelskammaren i London, som avser att i lika mån gagna båda ländernas handelsintressen och som består av både engelska och belgiska representanter; liknande företag hava även inrättats av utländska affärsmän i Ryssland. *Allmänt.*

Den äldsta och mest framstående av svenska handelskamrar i utlandet är den i London. Med hänsyn till denna stads betydelse, icke endast för det brittiska rikets utan för hela världens ekonomiska liv, var det också klart, att behovet av en organisation på denna plats, där särskilt vårt land har så betydande exportintressen att bevaka, skulle vara särskilt stort. Några för den svenska handelns främjande i Storbritannien intresserade köpmän sammankommo i början av år 1906 för att diskutera möjligheten för inrättandet av en svensk handelskammare i London. Den 13 juni samma år valdes en kommitté med uppdrag att utarbete förslag till stadgar, vilka sedermera antogos å ett möte den 14 november 1906, vid vilket även kammarens ekonomi provisoriskt ordnades genom garanti av 32 personer. Medlemsantalet har hastigt ökat till att vid slutet av år 1913 utgöra 540 och befinner sig alltså i stegring. Av ledamöterna voro 413 bosatta i Sverige, 117 i Storbritannien och 10 i andra länder. Till nationaliteten voro 471 svenskar och 62 engelsmän; de övriga tillhörde olika nationer. Huvudsakligen utgöras medlemmarna av dels större svenska och engelska handelshus i Storbritannien, som intressera sig för svensk handel, dels industriella, kommersiella samt rederi- och bankföretag i hemlandet; även en del firmor i de brittiska kolonierna tillhöra kammaren. *London.*

Kammarens styrelse (council) består av sexton i London etablerade köpmän. Styrelsen sammanträder så ofta viktiga ärenden föreligga; antalet av dess sammanträden utgjorde 1911 tjugutva, 1912 sexton och 1913 likaledes sexton. Årsmöte med kammaren hålles varje år före maj månads utgång.

Handelskammarens ändamål är i huvudsak att befrämja, skydda och utvidga de kommersiella förbindelserna mellan Sverige och Brittiska riket; att sammanföra, publicera och utsända statistiska upplysningar, att i förekommande fall göra framställningar till regeringar, myndigheter och handelskamrar; att befordra och skydda intressen, som de svenska medlemmar äga, vilka bedriva industri- eller affärsrörelse i det Brittiska riket; att befrämja eller motverka lagstiftning eller andra åtgärder rörande handel och industri.

Kammarens löpande ärenden äro uppdelade på olika avdelningar, en för handelsfrågor, en för soliditetsupplysningar, en för speciella, konfidentiella handelsmeddelanden, en allmän upplysningsavdelning och slutligen ett ständigt skiljedomsutskott (arbitration committee), som biträder svenska och engelska firmor i handelstvister. Av sistnämnda utskott handlades år 1911 tio, år 1912 sjutton och år 1913 tolv tvister. I flera fall lyckades utskottet åstadkomma uppgörelse i godo mellan parterna. För särskilda ändamål eller handläggning av viktigare frågor tillsätts särskilda kommittéer.

Handelskammaren utger den 15 i varje månad en »Journal», omfattande inemot trettio sidor och tryckt dels på svenska, dels på engelska. Dessutom utgives i maj månad en årsbok (»Year Book»), som omfattar cirka 250 sidor och innehåller styrelse- och revisionsberättelse, marknadsrapporter, medlemsförteckning m. m. samt längre artiklar. Kammaren äger ett huvudsakligen genom gåvor tillkommet bibliotek, som omfattar c:a 1 600 volymer.

Handelskammarens ekonomi är i huvudsak baserad på medlemmarnas årsavgifter, vilka utgöra, för enskild person £ 2 för år eller £ 25 för livstid, för firmor eller bolag £ 2 för år eller £ 25 för 25 år. Härjämte har kammaren hittills varit nödsakad att för täckande av sina behov begära understöd dels av svenska staten, vilket understöd från och med år 1908 utgått med 5 000 kronor, motsvarande inemot £ 275, dels från Järnkontoret, varifrån kammaren under de första åren erhöll £ 150, och därefter £ 100 årligen. För att betrygga kammarens ekonomi, påbörjades år 1912 grundandet av en reservfond, som tack vare frikostiga donationer redan från början bragtes upp till över £ 1 000.

Genom de förbindelser handelskammaren lyckats förskaffa sig i Indien, Sydafrika, Australien och Nya Zeeland, Canada och andra engelska besittningar står handelskammaren i direkt kontakt med dessa länders handelsintressen, varigenom kammarens verksamhet nu kan sägas omfatta hela det brittiska väldet. Genom anslutning till den brittiska handelskammareföreningen (Association of Chambers of Commerce of the United Kingdom) och förbundet av utländska handelskamrar i Storbritannien (Federation of Foreign Chambers of Commerce in the United Kingdom) är kammaren i stånd att på nära håll följa det engelska handelslivet och för vederbörande i Sverige framlägga de erfarenheter, som vunnits från samarbetet med de engelska institutionerna.

Dessutom har kammaren, såsom nämnt, rätt att med en representant deltaga i de årliga svenska handelskammarmötena.

Sedan föreningen »The Swedish Chamber of Commerce of New York» på *New York*. grund av en den 21 februari 1907 dagtecknad stiftelseurkund blivit inregistrerad jämlikt staten New Yorks lagar, började kammaren sin verksamhet i mars månad samma år med säte i New York City.

Kammarens styrelse består av nio valda ledamöter jämte svenske konsuln i New York och kammarens verkställande direktör, vilka båda senare dock icke äga rätt att deltaga i besluten. Årsmöte med kammaren hålles fjärde tisdagen i mars.

Medlemsantalet utgjorde den 31 december 1913 171 i Europa och 110 i Förenta Staterna eller tillhoppa 281 medlemmar.

Kammarens huvudsakliga ändamål är enligt stadgarna: att beskydda, underlätta och befrämja kommersiella och andra förbindelser mellan Sverige och Förenta Staterna; att verka för frihet från orättvisa och olagliga pålagor; att anskaffa och sprida fullständiga och pålitliga upplysningar angående affärsmäns ekonomiska ställning och angående andra frågor av intresse för det ekonomiska livet i Sverige och Förenta Staterna, att slita tvister mellan sina medlemmar samt att befrämja utvidgade och vänskapliga förbindelser mellan för affärlivet intresserade kretsar i Sverige och i Förenta Staterna.

För sin skiljedomsverksamhet har kammaren nyligen tillsatt en allmän skiljedomskommitté.

Kammarens arbete har hittills till största delen bestått i att skaffa agenter för eller köpare av svenska varor i Amerika och amerikanska i Sverige, lämna affärsupplysningar om firmor i Sverige och Amerika, distribuera prov och kataloger samt lämna råd och upplysningar i frågor, som röra handelsförbindelserna mellan de båda länderna. Månatligen utgives en tidskrift, »The Bulletin», som innehåller artiklar om den allmänna penningmarknaden samt diverse uppgifter och notiser av intresse för handeln mellan Sverige och Amerika.

Kammarens ekonomi anses tillfredsställande. Medlemsavgifterna utgöra: för enskild person eller firma i Sverige 50 kronor, för alla andra 15 dollars. Livstidsmedlems avgift en gång för alla motsvarar tio årsavgifter. Inkomsten utgjorde år 1911 från medlemmar i Europa c:a 2300 dollars, i Förenta Staterna c:a 1725 dollars.

Kammaren är sedan 1913 ansluten till »The Chamber of Commerce of the United States of America», som omfattar större delen av Förenta Staternas handelsorganisationer.

»The Swedish Chamber of Commerce for Australasia and South Sea Islands» *Sydney*. stiftades den 5 april 1911 och har sitt säte i Sydney. Kammarens styrelse utgöres av Sveriges främste konsuläre representant i Australien såsom ex officio ordförande, två vice ordförande och tio ledamöter. Styrelsen väljes vid kammarens årsmöte, som hålles den 30 juni. Varje tillverkare, köpman, redare, fartygsbefälhavare eller firma, som har befatning med kommersiella förbindelser mellan Sverige samt Australien och Söderhavsoarna kan genom

beslut av styrelsen med två tredjedels majoritet intagas såsom medlem av kammaren.

Handelskammarens i Sydney ändamål är enligt stadgarna att mottaga och samla upplysningar för befordrande av handelsförbindelserna mellan Sverige och Australien. I sådant syfte avgiver kammaren också yttranden på för-
anledande av svenska myndigheter eller enskilde samt tager själv i före-
kommande fall initiativ. Dessutom tjänstgör kammaren på anmodan såsom
skiljedomare i tvister mellan svenska och australiska firmor. Kammaren har
ingått överenskommelse med svenska handelskammaren i London om samar-
bete för utbyte av kommersiell information m. m.

Årsavgiften är för enskilde och för firmor i Australien en guinea, för
firmor i Sverige eller annorstädes två guineas. Medlemsantalet utgör för
närvarande något över 50.

Paris. S:t Petersburg. Slutligen förtjänar nämnas, att vad beträffar såväl *Paris* som *S:t Peters-
burg* fråga om inrättande av svenska handelskamrar i en eller annan form
blivit väckt.

D. Handels- och sjöfartsnämnderna.

1. Handels- och sjöfartsnämndernas uppgifter enligt gällande författningar.

På sätt omförmäls i den historiska översikten (sid. 8), hava de i olika
städer inrättade handels- och sjöfartsnämnderna ända till senaste tid i större
eller mindre omfattning haft att fylla uppgifter såsom representationer för
näringarna inom städerna. Då härtill kommer, att det sjätte svenska han-
delskammarmötet i sin underdåniga framställning angående auktorisering av
handelskamrarna m. m. ifrågasatt en överflyttning av åtminstone vissa av
handels- och sjöfartsnämndernas funktioner å handelskamrarna, har kommit-
tén ansett sig böra här lämna en närmare redogörelse för dessa nämnders
nuvarande ställning och uppgifter.

Grundläggande bestämmelser angående handels- och sjöfartsnämnderna äro
de, som återfinnas i mäklareordningen och skeppsklarerareordningen, båda av
den 9 juni 1893.

*Mäklare-
ordningen.* Enligt mäklareordningens § 3 skola, i likhet med vad för Stockholms stads
handels- och sjöfartsnämnd genom nådiga instruktionen den 24 september
1867 — numera ersatt genom instruktionen den 8 februari 1901 — är stadgat,
jämväl i övriga städer, varest vederbörligen förordnade mäklare redan finnas,
stadsfullmäktige tillsätta en särskild nämnd, kallad handels- och sjöfarts-
nämnd, för behandling av de frågor som enligt mäklareordningen böra av
särskild nämnd prövas och avgöras. Även i stad, där mäklare ej är förord-
nad, må stadsfullmäktige resp. allmän rådstuga, i händelse fråga om mäk-
lares antagande uppstår, äga att, där så anses nödigt, utse handels- och sjö-
fartsnämnd för ovannämnda ändamål.

Nämnden skall bestå av minst 7 högst 12 medlemmar, utsedda för viss tid, ej överstigande två år; avgående må aterväljas. Stadsfullmäktige resp. allmän rådstuga äga att, med iakttagande av mäklareordningens föreskrifter, för nämnden meddela instruktion, som underställes vederbörande befallningshavandes prövning.

Nämndens funktioner enligt mäklareordningen äro:

1) *att, såväl vid mäklares avgång som eljest, pröva om behov av ny mäklares antagande är för handen.*

Sådan fråga får ej företagas, om ej underrättelse härom lämnats vid kallelsen till sammanträdet och minst hälften av nämndens ledamöter är tillstädes. Majoritetens mening gäller; vid lika röstetal förfaller frågan. Skall mäklare antagas, kungör nämnden när och var ansökning skall göras. Kungörelse anslås å börs resp. rådhus samt införes i den eller de för magistratens kungörelser använda tidningar.

2) *att antaga mäklare.*

Efter ansökningstidens utgång sammanträder nämnden å nyo. Ingen må anses antagen till mäklare utan att mer än hälften av det för nämnden bestämda antal ledamöter förenat sig om honom. Erhåller ingen sådant röstetal, kan ny omröstning ske genast eller vid annat sammanträde; vinnes ej heller då resultat, har frågan för den gången förfallit. Då mäklare antagits, anmäles detta för magistraten, som utfärdar förordnande.

3) *att godkänna vikarie för mäklare resp. interimistisk innehavare av mäklarebefattning.*

Mäklare, som önskar få annan förordnad till sin vikarie vid sjukdom eller annat förfall, skall göra anmälan hos nämnden och föreslå lämplig person. Om nämnden ej har något att erinra, underrättas magistraten, som utfärdar förordnande att under kalenderår eller del därav vid mäklarens förfall vikariera. För var gång vikarien inträder, anmäles detta hos nämnden eller dess ordförande, som låter anslå underrättelsen å börs resp. rådhus. Så snart nämnd, mäklare eller vikarie begär det, skall förordnandet återkallas av magistraten genom anslag å sagda plats; då mäklaren begärt återkallelsen, skall han därom underrätta nämnden. Vid förfall för mäklare, som ej har vikarie, resp. för vikarie, som utövar mäklareyssla, anmäles för nämnden och föreslås lämplig person att förestå sysslan för viss tid. Har nämnden intet att erinra, anmäler den detta för magistraten, som utfärdar förordnande.

Har vid mäklares avgång eller eljest fråga om ny mäklares antagande blivit väckt, äger nämnden, om så anses behöfligt, hos magistraten föreslå lämplig person att interimistiskt förordnas. Vid skiljaktiga meningar gälla samma regler som under 1) angivits.

4) *att i sista hand besluta om frågor rörande mäklarenoteringskontoret.*

I städer, där börs finnes, skall i börsbyggnaden rum kostnadsfritt upplåtas till mäklarenoteringskontor. Kontoret förestås av en bland stadens mäklare efter ordning och under tid, varom mäklarne överenskomma; om överenskommelsen underrättas nämnden. Kunna de ej enas, besluter nämnden om tjänst-

göringen. Får mäklare, som förestår kontoret, förfall, göres anmälan hos nämnden, som förordnar ställföreträdare.

5) att återkalla mäklares uppdrag.

Mäklare, som försättes i konkurs, är eo ipso skild från befattningen. Om i annat fall nämnden finner honom ej längre motsvara det lämnade förtroendet och han oaktat skedd tillsägelse ej låter sig rätta, kan uppdraget av nämnden återkallas. I kallelsen till sammanträdet skall lämnas uppgift om att dylik fråga förekommer; två tredjedels majoritet fordras för att giltig återkallelse skall anses föreligga. Då mäklare försatts i konkurs eller hans uppdrag återkallats, gör nämnden anmälan hos magistraten, som genom offentligt anslag å börs resp. rådhus återkallar förordnandet.

I nämndens beslut i angivna frågor må ej någon söka ändring, med mindre han tilltror sig visa, det vid ordningen och sättet för ärendets behandling förelupit sådant fel, att beslutet förty bör ogillas. Besvär anföres hos magistraten senast å fjortonde dagen sedan beslutet anslagits och införts i tidningen. Talan mot magistrats beslut fullföljes i vanlig ordning.

Om Stockholms handels- och sjöfartsnämnds befattning med fondmäklare i Stockholm finnes särskilt stadgat (jämför nedan).

Skeppsklarerareordningen.

Enligt skeppsklarerareordningen § 3 skall den enligt mäklareordningen eller specialbestämmelserna för Stockholm tillsatta handels- och sjöfartsnämnd behandla de frågor, som enligt skeppsklarerareordningen böra av särskild nämnd prövas och avgöras. Om i stad, där vederbörligen förordnad skeppsklarerare redan finnes, handels- och sjöfartsnämnd icke är tillsatt, åligger det stadsfullmäktige resp. allmän rådstuga att utse handels- och sjöfartsnämnd för behandling av omförmälda frågor. Även i stad, varest skeppsklarerare ej är förordnad må, för det fall, att handels- och sjöfartsnämnd där icke är tillsatt, men fråga om skeppsklarerares antagande uppstår, stadsfullmäktige resp. allmän rådstuga utse handels- och sjöfartsnämnd för behandling av omförmälda frågor.

Angående medlemsantal, funktionstid, återval och instruktion äro föreskrifterna likalydande med de i mäklareordningen givna. Nämndens funktioner med avseende å prövande av behov av samt antagande av skeppsklarerare, godkännande av vikarier samt interimistiska innehavare av befattningen ävensom å återkallelse av givet uppdrag motsvara fullständigt vad ovan under 1)—3) samt 5) anförts i fråga om mäklare. Även föreskrifterna om fullföljd av talan äro likalydande med mäklareordningen.

Notarii publicistadgan.

Stadgan angående notarii publicibefattningen den 6 oktober 1882 förutsätter förefintligheten av handels- och sjöfartsnämnder.

I dess 3 § stadgas, att i stad, där ej, på sätt i särskilda fall föreskrivits, notarii publicibefattningen är förenad med tjänst i rådstuvurätt eller magistrat, äger handels- och sjöfartsnämnden såväl vid notarii publici avgång

som eljest pröva, om behov av antagande av notarius publicus förefinnes. Bestämmelserna om prövande av behov av notarius publicus samt om dennes antagande överensstämma med mäklareförordningen (se ovan). Bliver notarius publicus av sjukdom eller annat förfall hindrad utöva befattningen, äger han göra anmälan hos nämnden och föreslå vikarie; om nämnden ej har något att erinra, gör den anmälan hos magistraten, som utfärdar förordnande för tiden för förfallet. Vid notarii publici avgång äger nämnden, om så anses behöfligt, hos magistraten föreslå lämplig interimistisk utövare av sysslan.

Dessa stadganden gälla ej för notarius publicus, som förenar sysslan med rådstuvurätts- eller magistratstjänst.

Beträffande fullföljd av talan mot nämnds beslut i fråga om prövning av behov utav och antagande av notarius publicus gälla samma bestämmelser, som ovan angivits för mäklare.

Försättes notarius publicus, som antagits av nämnd, i konkurs, ankommer på nämnden att avgöra, huruvida han förr än fyra månader efter inställelsedagen förflutit, må inträda i utövning av befattningen.

Enligt stadgan angående dispaschörsväsendet den 10 november 1911, § 2, *Dispaschörsstadgan.* skall magistrat i stad, där dispaschörsledighet inträffat, efter ansöknings- tidens utgång från bland andra handels- och sjöfartsnämnden i staden inhämta yttrande angående de sökandes skicklighet och lämplighet, innan magistraten upprättar och till Kungl. Maj:t insänder sitt förslag till tjänstens återbesättande. Liknande yttrande skall nämnden avgiva i fråga om de sökande till befattning som dispaschörsassistent, vilken befattning efter ansökning tillsettes av magistraten för två år. Slutligen skall magistraten, innan den förordnar vikarie för dispaschör eller interimistisk innehavare av dispaschörsbefattning, inhämta yttrande och förslag från nämnden.

Enligt sjölagens 41 m. fl. paragrafer skola besiktningsmän för besiktning av fartyg och last förordnas av magistrat eller, där fartyg finnes utom stads område, av magistraten i närmaste stad eller av kronofogden i orten. Dessa besiktningsmän skola enligt 332 § vara tre. I de städer, där handels- och sjöfartsnämnd finnes, åligger magistraten att för varje år från nämnden infordra uppgift å personer, som till sådant uppdrags fullgörande anses skickliga. Erfordras eljest besiktning, äger part därom anmoda den eller de, för vilka han har förtroende; åliggande det magistraten i de städer, där handels- och sjöfartsnämnd finnes, att efter förslag av nämnden för varje år utse lämpligt antal personer, vilka hava att med dylik besiktnings verkställande gå parter till handa, ävensom att kungöra förteckning å de sålunda utsedda.

Sjölagens.

Enligt lag om särskild sammansättning av vissa rådstuvurätter vid behandling av handelsmål den 20 juni 1905 skola vid behandling av handelsmål inför rådstuvurätt i Stockholm, Göteborg och Malmö, där ej i lagen annorlunda stadgas, i rätten sitta två av dess lagfarne ledamöter, av vilka

Lagen om handelskun- niga ledamöter i vissa rådstuvurätter.

den ene skall föra ordet, samt två handelskunnige män. I dessa städer åligger det stadsfullmäktige att vartannat år i december månad utse dem, som under nästföljande två år skola i sagda egenskap tjänstgöra, ävensom ett lika antal suppleanter. Om antalet ledamöter förordnar Konungen för varje rådstuvurätt särskilt. Handels- och sjöfartsnämnd, där sådan finnes, har att i god tid före valet till stadsfullmäktige ingiva uppgift å personer, som till nämnda befattningar anses lämpliga. Uppgiften bör omfatta minst dubbelt så många personer, som de, vilka skola väljas.

På framställning av stadsfullmäktige i annan än nämnda tre städer äger Konungen förordna, att denna lag skall äga tillämpning i avseende å därvarande rådstuvurätt.

*Instruktion-
nen för
Stockholms-
nämnden.*

För Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd äro, såsom ovan antytts, särskilda bestämmelser givna i den av Kungl. Maj:t den 8 februari 1901 utfärdade instruktion, vilken fullständigas genom kungörelse samma dag angående fondmäklare i Stockholm. Närmare bestämmelser angående fondbörsen i Stockholm har nämnden själv utfärdat i form dels av ett reglemente för fondbörskommittéer av den 14 augusti 1901, dels av »Ordningsregler för fondbörsen i Stockholm», fastställda den 30 oktober 1912.

2. De nuvarande handels- och sjöfartsnämnderna och deras verksamhet.

Genom överståthållareämbetet och länsstyrelserna har kommittén år 1912 låtit verkställa en undersökning rörande de dåvarande handels- och sjöfartsnämnderna i riket, vilken avsett att vinna kännedom om varest sådana nämnder finnes inrättade samt om deras uppgifter ävensom om möjligheten att överflytta ärenden från dem till handelskamrar respektive kommunala organ eller lokalkmyndighet i sådan utsträckning, att handels- och sjöfartsnämnderna eventuellt bleve obehövliga.

Denna undersökning har givit det resultat, att vid tiden för dess anställande *handels- och sjöfartsnämnder* voro inrättade i följande svenska städer:

Län.	Ort.	Instruktion.	Antal sammanträden.	
			1910.	1911.
	Stockholm	fastställd av Kungl. Maj:t den $\frac{8}{2}$ 1901 med ändring den $\frac{9}{5}$ 1908.	13	14
<i>Stockholms län:</i>	Södertälje	saknas.	1	3
<i>Södermanlands län:</i>	Nyköping	saknas.	1	1
<i>Östergötlands län:</i>	Norrköping	fastställd av länsstyrelsen den $\frac{15}{1}$ 1898.	2	4
<i>Kalmar län:</i>	Kalmar	saknas.	1	2
	Oskarshamn	saknas.	2	2
	Västervik	fastställd av länsstyrelsen den $\frac{9}{1}$ 1875.	3	1
<i>Gottlands län:</i>	Visby	saknas.	1	1

Län.	Ort.	Instruktion.	Antal sammanträden.	
			1910.	1911.
Blekinge län:	Karlskrona	fastställd av länsstyrelsen den ³⁰ / ₃ 1875.	3	2
	Ronneby	fastställd av länsstyrelsen den ⁹ / ₆ 1885.	3	2 (?)
	Karlshamn	godkänd af stadsfullmäktige den ²² / ₁₁ 1883.	3	2
Kristianstads län:	Kristianstad	saknas.	3	4
Malmöhus län:	Malmö	fastställd av länsstyrelsen den ² / ₅ 1883.	4	5
	Trälleborg	saknas.	2	1
	Ystad	saknas.	5	2
	Landskrona	saknas.	2	1
	Hälsingborg	fastställd av länsstyrelsen den ²⁰ / ₄ 1876.	2	3
Hallands län:	Halmstad	fastställd av länsstyrelsen den ²² / ₂ 1906.	2	4
Göteborgs o. Bohus län:	Göteborg	fastställd av länsstyrelsen den ² / ₇ 1894.	5	8
	Marstrand	saknas.	1	1
	Lysekil	saknas.	1	1
	Uddevalla	saknas.	1 (?)	5
Gävleborgs län:	Gävle	fastställd av länsstyrelsen den ⁴ / ₄ 1873.	4	5
	Söderhamn	saknas.	—	—
	Hudiksvall	saknas.	3	2
Västernorrlands län:	Härnösand	saknas.	2	2
	Sundsvall	saknas.	3	5
	Örnsköldsvik	saknas.	3	4
Västervottens län:	Umeå	saknas.	1	1
	Skellefteå	saknas.	1	1
Norrbottens län:	Luleå	saknas.	3	1
	Piteå	saknas.	1	—

Såsom framgår av förestående tablå, finnas i riket 32 handels- och sjöfartsnämnder, av vilka dock endast 11 till ledning för sitt arbete äga en särskild instruktion. För de övrigas verksamhet gälla alltså inga andra normer än de, som återfinnas i de i det föregående omnämnda allmänna författningarna. Av de 11 instruktionerna är en, nämligen den för Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd, utfärdad av Kungl. Maj:t, medan den för Karlshamn snämnden synes vara godkänd av stadsfullmäktige utan att, såsom i mäklareordningen stadgas, hava erhållit länsstyrelsens fastställelse, varemot samtliga övriga fastställts av resp. länsstyrelser.

Anmärkas bör, att före 1911 utom de ovan uppräknade även existerade en handels- och sjöfartsnämnd i Jönköping, vilken från och med nämnda år såsom obehörlig indragits.

Redan det ringa antal sammanträden hertalet handels- och sjöfartsnämnder hållit under de båda år undersökningen närmast avser låter förmoda, att nämndernas arbetsbörda är föga betungande, och detta intryck stärkes än mer, då man av de inkomna redogörelserna erfar, att vid de flesta samman-

träden, särskilt hos de mindre städernas nämnder, endast ett eller två ärenden handlagts.

Ärendenas gruppering. De frågor, med vilka nämnderna under samma period sysselsatt sig, torde med ledning av de inkomna redogörelserna kunna uppdelas i följande tre grupper:

I) ärenden, vilkas handläggning tillkommit nämnderna på grund av stadganden i ovan omnämnda författningar;

II) frågor rörande ändring i gällande lagstiftning om handel och sjöfart och dylikt, vilka av centrala ämbetsverk, kommittéer med flera direkt eller indirekt remitterats till yttrande av nämnd;

III) frågor, ej hänförliga under I), av uteslutande eller huvudsakligen lokal natur, berörande handel och sjöfart, järnvägs- och annan trafik, tull- och hamnanordningar m. m., vare sig eget initiativ av nämnd eller förfrågan resp. remiss från stadsfullmäktige eller lokalmyndighet förelegat.

En särställning inom grupp III) intaga, för handels- och sjöfartsnämndernas i rikets båda största städer vidkommande, vissa speciella uppgifter, nämligen i Stockholm frågor angående börsväsendet samt kompromissrätten och skiljenämnden för spannmålshandeln, samt i Göteborg frågor rörande offentliga translatorer samt där befintliga två skiljenämnder för sjöfartstvister. Det bör emellertid anmärkas, att förslag framkommit om överflyttande av Stockholms handels- och sjöfartsnämnds befattning med skiljenämnden för spannmålshandeln å Stockholms handelskammare.

Slutligen tillkomma givetvis vissa inre frågor, såsom fastställande av utgiftsstat för nämnd, val av ordförande o. s. v.

Grupp I. Bland de ovan under I) upptagna ärenden är det endast ett, nämligen uppgörande av förslag å besiktningsmän enligt 332 § sjölagen, som återfinnes i de flesta handels- och sjöfartsnämndernas arbetsredogörelser. Detta ärende är över huvud taget det enda av alla, som varit gemensamt för nära nog alla nämnder; för en nämnd (Umeå) har det utgjort enda arbetsuppgiften, för sju andra (Nyköping, Visby, Trälleborg, Landskrona, Marstrand, Lysekil, Skellefteå) den ena av två.

Däremot synas under de båda år redogörelsen avser endast två handels- och sjöfartsnämnder, nämligen de i Stockholm och Norrköping, hava haft att taga befattning med ärenden angående notarii publicibefattning, något som givetvis beror på, att i det övervägande flertalet städer ifrågavarande syssla är förenad med magistratstjänst.

Något mera omfattande hava de nämnderna enligt mäklare- och skeppsklarerareförfattningarna åvilande uppgifter varit. Sammanlagt synas nio av nämnderna hava haft anledning befatta sig med hithörande frågor. Endast i Stockholm har emellertid något större antal av dylika ärenden förekommit; desamma hava tillika med notarii publiciärendena enligt uppgift utgjort 10 under 1910 och 21 under 1911. Nämnden förklarar emellertid själv, att största antalet av dessa ärenden varit av »synnerligen ringa omfattning».

Något dispachörsärende har icke, så vitt av redogörelserna framgår, under de båda åren av nämnderna handlagts.

Då de handelssakkunniga ledamöterna i rådstuvurätterna i Stockholm, Göteborg och Malmö skola utses för två år i sänder, hava nämnderna i dessa städer haft vardera ett dylikt ärende till behandling.

Av till gruppen II hänförliga ärenden synas under 1910 och 1911 hava *Grupp. II.* förekommit i huvudsak följande, vilka antingen direkt eller genom vederbörande magistrat överlämnats till nämndernas handläggning:

remiss från kommerskollegiet angående sjöfartssäkerhetskommitténs slutliga betänkande, hos åtta nämnder,

d:o från d:o angående ändring av lagen om inteckning i fartyg, hos nio nämnder,

d:o från patentlagstiftningskommittén i fråga om lagstiftningsåtgärder mot illojal konkurrens, hos nämnderna i Stockholm, Göteborg och Malmö,

d:o från konkurslagskommittén, dels angående preliminärt förslag till konkurslag, dels angående preliminärt förslag till lag om ackordsförhandling utom konkurs, hos samma tre nämnder,

d:o från generaltullstyrelsen angående förslag till statistisk varuförteckning, hos nämnderna i Göteborg och Norrköping.

En uppgift, som intager en mellanställning mellan grupperna I) och II) har enligt Kungl. Maj:ts beslut tillkommit vissa rikets handels- och sjöfartsnämnder i likhet med åtskilliga andra organisationer för ekonomiska intressen, nämligen att utse valmän för val av fem ledamöter i järnvägsrådet. Denna funktion har under ifrågavarande period ålegat nämnderna i Kalmar, Hälsingborg, Halmstad, Uddevalla, Härnösand och Luleå.

De frågor, som tillhöra gruppen III) äro själfvallet till sin natur ganska *Grupp. III.* växlande och olikartade för de olika nämnderna, men något större antal ärenden har icke heller här förekommit annat än för de mest betydande städerna, företrädesvis Stockholm och Göteborg. Det är här framförallt de redan nämnda specialfrågorna, som särskilt äro av vikt; för Stockholm hava fondbörsärendena utgjort 8 under 1910 och 20 under 1911, ärendena angående kompromissrätten och skiljenämnden för spannmålshandeln 3 under 1910 och 2 under 1911; för Göteborg ärendena angående *translatores publici* 3 under 1910 och 4 under 1911, angående de båda skiljenämnderna för sjöfartstvister 2 under 1911.

Bland övriga hithörande frågor är det endast en kategori, nämligen ärenden rörande tullkammarers expeditionstid, packhusområdes utsträckning m. m. dylikt, som återfinnes i de allra flesta nämndernas arbetsredogörelser; sådana ärenden synes hava förekommit hos icke mindre än 22 nämnder.

Övriga till denna grupp hänförliga frågor, såsom angående telefon- och telegrafförbindelser, hamnbyggnader, lokala åtgärder till sjöfartens betryggande, navigationsskolor, mätare och vägare o. s. v. hava endast förekommit mera sporadiskt.

I kommitténs cirkulärskrivelse till länsstyrelserna angående införskaffande av *Kommitténs* uppgifter om handels- och sjöfartsnämndernas verksamhet begärdes även, att *frågor.*

länsstyrelserna, efter nämndernas hörande, skulle uttala sig över följande spörsmål, nämligen:

a) huruvida några av de funktioner, som jämlikt de härovan under I) upptagna författningar eller eljest åligga nämnderna, lämpligen kunna överflyttas på auktoriserade handelskammare;

b) huruvida några av de nyss angivna funktionerna eller vissa andra nämnderna till äventyrs tillkommande uppgifter lämpligen kunna övertagas av annan lokal myndighet (annan kommunal nämnd, magistrat eller annan);

c) huruvida slutligen dylika överflyttningar av handels- och sjöfartsnämndernas uppgifter på andra organ kunna utan olägenhet vidtagas i sådan omfattning, att nämnderna därigenom bliva obehövliga.

Angivna svar.

I anledning härav hava mer eller mindre fullständiga yttranden, innefattande mer eller mindre positiva svar å de tre uppgivna frågorna, avgivits av:

Överståthållareämbetet och länsstyrelserna i samtliga län utom Uppsala, Kronobergs, Älvsborgs, Skaraborgs, Kopparbergs och Jämtlands län;

magistraterna i Södertälje, Norrköping, Jönköping, Kalmar, Oskarshamn, Västervik, Kristianstad, Göteborg, Marstrand, Lysekil, Uddevalla, Karlstad, Kristinehamn, Filipstad och Hudiksvall ävensom stadsstyrelsen i Arvika;

samtliga handels- och sjöfartsnämnder (jfr tablån ovan) med undantag av den i Halmstad.

I åtskilliga fall hava visserligen vederbörande myndigheter inskränkt sig till att instämma i utlåtande, som av handels- och sjöfartsnämnd avgivits.

Frågan a).

Frågan a) har endast i ett ringa fätal av de inkomna yttranden — här rörande från ett par handels- och sjöfartsnämnder — besvarats helt och hållet nekande. I många fall har uttryckligen framhävts, att särskilt sådana ärenden, som i den här ovan gjorda klassificeringen förts till grupp II), äro avgjort bättre ägnade till behandling av handelskamrar än av handels- och sjöfartsnämnder. Med avseende å de till grupp I) hänförliga frågor åter har i ett stort antal yttranden den mening uttalats, att dessa ärenden fordra allt för mycken kännedom om personer och förhållanden på platsen för att kunna övertagas av handelskammare med säte å annan, ofta långt avlägsen ort. Härvid ha dock i vissa fall dispachörsärendena undantagits.

Stockholms handels- och sjöfartsnämnd, med vilken överståthållarämbetet instämt, anser, att även de till grupp I) hänförliga ärenden kunna anförtros åt handelskammare, dock med undantag för mäklareärendena, vilka tillsammans med frågor rörande börsväsendet böra övertagas av en särskild börsstyrelse.

Göteborgsnämnden, med vilken såväl länsstyrelsen som magistraten i Göteborg instämt, håller före, att ärenden angående mäklare, notarii och translatores publici samt handelskunniga ledamöter i rådstuvurätt böra överflyttas på handelskammare, men att för handläggning av de ärenden, som enligt skeppsklarerareordningen, sjölagen och dispachörsstadgan åligga nämnden, ävensom för den befattning i övrigt med rena sjöfartsfrågor, som tillkommer densamma, bör inrättas en särskild sjöfartsnämnd.

Vad angår frågan b), torde det kunna sägas, att för de till grupp I) hö- *Frågan b).*
 rande ärendens vidkommande möjligheten av en överflyttning till magistrat,
 stadsfullmäktige eller annan kommunal nämnd, eller ock till fördelning
 mellan resp. gemensam handläggning av magistrat och stadsfullmäktige, från
 så gott som alla håll erkänts. I många fall har en dylik överflyttning
 direkt förordats, i andra åter har man av praktiska skäl förklarat den-
 samma olämplig, dels enär sakkunskapen i hithörande frågor måste antagas
 bäst företrädd hos nämnderna, dels emedan magistrater och statsfullmäktige
 i regel hava en nog så stor arbetsbörda utan denna tillökning.

En sammanställning av svaren å frågan c) eller den om möjligheten att *Frågan c).*
 helt och hållet indraga handels- och sjöfartsnämnderna giver vid handen, att
 av de, inklusive överståthållarämbetet, 19 länsstyrelserna 13 uttalat sig
 för och 6 mot en dylik åtgärd,

av de, inklusive stadsstyrelsen i Arvika, 16 magistraterna 11 uttalat sig
 för, 4 mot och 1 ställt sig tveksam samt att

av de 31 nämnder, som yttrat sig, 13 uttalat sig för och 17 mot indrag-
 ningen samt 1 ställt sig tveksam.

Det bör dock tillfogas, dels att i ett par fall vid avstyrkandet fogats un-
 dantag för städer, där auktoriserad handelskammare upprättas, dels att även-
 ledes i några fall tillstyrkandet av åtgärden gjorts beroende av att lokal-
 avdelning eller delegation av handelskammare inrättas i vederbörande stad.
 Det ligger i sakens natur, att det företrädesvis varit hänsynen till behand-
 lingen av de ärenden, som här ovan förts till grupp III), vilken motiverat
 de gjorda avstyrkandena av förslaget om nämndernas slopande. I flera fall
 har hänvisats på, att nämnderna endast ådragit det allmänna högst obetyd-
 liga kostnader, varför tillräcklig anledning till deras indragning skulle
 saknas. Försvaret för nämnderna har ofta tagit form av anmärkningar mot
 handelskamrarna, men dessa anmärkningar äro i regeln föranledda av de
 senares nuvarande ställning, vilken ju med en eventuell auktorisering kom-
 mer att i viss mån förändras.

E. Staten och handelskamrarna.

1. Handelskamrarnas nuvarande ställning till statsmyndigheterna.

I stadgarna för det stora flertalet av hittills inrättade svenska handels-
 kamrar hava, på sätt ovan omförmäls, intagits bestämmelser, varigenom det
 i en eller annan form ålagts kamrarna att även gent emot vederbörande
 myndigheter representera distriktets näringsliv genom tillhandahållande av
 upplysningar samt avgivande av utlåtanden och eventuellt avlåtande av
 framställningar. Den växelverkan med staten och dess olika myndigheter,
 som sålunda förutsatts redan vid handelskamrarnas tillkomst, har visser-
 ligen hitintills saknat stödet av ett formligt erkännande från statens sida

av vederbörande kammare. Men icke desto mindre har det avsedda samarbetet redan från de första kamrarnas tillkomst i ej ringa grad blivit en verklighet och man har i det hela såväl från de enskilda kamrarnas som från det allmännas sida strävat efter att till förmån för näringarna vid statens lagstiftande och förvaltande verksamhet använda den praktiska sakkunskap, vilken är till finnandes hos handelskamrarna.

Emellertid har, med hänsyn till att handelskammarinstitutionen i vårt land kan sägas ända till allra senaste tid hava befunnit sig i sin utvecklingsperiod, med hänsyn vidare till saknaden av enhetliga normer för kamrarnas organisation och till de faktiskt förefintliga väsentliga skiljaktigheterna mellan de olika kamrarnas ställning och verksamhet, denna växelverkan mellan staten och kamrarna hittills icke kunnat bliva av fullt regelbunden art. Sålunda hava olika myndigheter i olika stor utsträckning anlitat kamrarnas medverkan för avgivande av yttranden och dylikt och några regler rörande vilka kamrar, som i varje särskilt fall borde anmodas yttra sig, torde knappast hava tillämpats. Likaså hava kamrarna själva i mycket olika omfattning förverkligat de avsikter, åt vilka deras stadgar i förevarande avseende givit uttryck. Den frihet, som frånvaron av närmare bestämmelser på området medfört för alla parter, torde också ha givit vederbörande myndigheter, främst kommerskollegiet, anledning att, fränsett de fall, där rent lokala skäl föranlett hörande av en viss eller vissa kamrar, i första hand vända sig till dem av handelskamrarna, av vilka man på grund av tidigare erfarenheter visste, att sakligt värdefulla bidrag till respektive frågors bedömande stode att vinna.

Av nära liggande orsaker är kommerskollegiet den myndighet, med vilken handelskamrarna ända från början kommit att träda i närmare förbindelser, och inhämtandet av yttranden från handelskamrarna eller vissa av dem har redan blivit ett led i handläggningen inom kollegiet av alla sådana viktigare frågor, rörande vilka kamrarna över huvud kunna tänkas äga något av betydelse att meddela. I många fall ålägges kollegiet ock redan vid ett ärendes remitterande från vederbörande statsdepartement att infordra utlåtanden från handelskamrarna. Förutom av kommerskollegiet hava yttranden från kamrar i flera eller färre fall begärts bland annat av vissa statsdepartement, av generaltullstyrelsen ävensom lokala tullmyndigheter, av generalpoststyrelsen samt vidare av länsstyrelser och magistrater ävensom av kommittéer eller av sakkunnige för utredningar av olika slag.

Ett omnämnande i lagstiftningen av handelskamrarna, som innefattar ett visst erkännande av dessas ställning såsom halvt offentliga organ, kan sägas förekomma redan år 1908, i det att i den av ministern för utrikes ärendena den 27 april nämnda år utfärdade allmänna instruktionen för konsulernas ämbetsutövning (»konsulatinstruktionen») under n:r 38 finnes föreskrivet, att med svensk myndighet — vars frågor konsul är pliktig besvara — även böra likställas, förutom Sveriges allmänna exportförening, de då bestående handelskamrarna i Stockholm, Jönköping, Malmö, Göteborg, Borås, Örebro och Gävle.

I detta sammanhang bör även omnämnas, att i nådiga förordningen av den 13 december 1912 angående tullrestitution i vissa fall vid återutförelse av utländsk vara finnes i § 5 föreskrivet, att generaltullstyrelsen före beviljande av i denna författning medgiven restitutionsrätt åt handelsidkare, som därom gjort framställning, skall inhämta yttrande av, förutom vederbörande tullmyndighet, »handelskammare eller annan sammanslutning av representanter för handeln eller ock vederbörande kommunala myndigheter».

2. Det sjätte svenska handelskammarmötets framställning.

Den underdåniga framställning av det sjätte svenska handelskammarmötet, vilken närmast givit anledning till att frågan om de svenska handelskamrarnas ställning upptagits till behandling, avser i främsta rummet, att det indirekta erkännande från statens sida, som på sätt ovan anförts kommit kamrarna till del, skall efterträdas av en direkt och individuell auktorisering, grundad på prövning av varje kammars stadgar med flera förhållanden. Såsom motiv härför anföres, att handelskamrarna icke ännu blivit vad de böra vara, nämligen de erkänt representativa organen för bemedling av handeln, industriens och sjöfartens intressen gentemot det allmänna, i det flera myndigheter ännu knappast beaktat handelskamrarnas verksamhet, vilket i sin mån bidragit till, att kamrarnas auktoritativa ställning icke fullt invuxit i näringsidkarnas eget medvetande. Auktoriteten vore emellertid en grundbetingelse för att kamrarnas verksamhet kunde bliva näringslivet till full nytta. Vid kamrarnas strävan att vinna denna auktoritet borde visserligen de inifrån verkande medlen vara de förnämsta, och borde därför varje handelskammare liksom hittills främst hava sin uppmärksamhet riktad på ett lämpligt anordnande av arbetet för vinnande av bästa möjliga resultat, på det personliga urvalet för prestigens upprätthållande och på skapande av ökat förtroende för de åtgärder, handelskammaren vidtager.

Efter dessa uttalanden anföres vidare:

»Men vid sidan därom synes det också vara nödvändigt, att handelskamrarna även genom andra åtgärder söka skarpare markera sina intresseområden för att kunna på ett mera ändamålsenligt sätt tjäna sitt allmänna syfte.

Därvid ligger det närmast till hands att tänka på någon rent yttre auktorisering från statens sida, då ju handelskamrarnas huvudfunktioner just ligga inom områden, som beröra statens verksamhet. *En officiell auktorisering av handelskamrarna förekommer även i länder, där de äro fria institutioner, och behöver icke, om den väl avväges, inkräkta på handelskamrarnas självbestämmanderätt inom områden, som äro för verksamheten väsentliga.* Däremot är det uppenbart, att den kan bliva till nytta för stärkande av handelskamrarnas ställning, då myndigheter — och även enskilda — helt naturligt taga hänsyn till den officiella stämpel, som skiljer handelskammaren från andra föreningar. Särskilt för handelskamrar med stora distrikt torde en statsauktorisering vara av praktisk betydelse, då den är ägnad att stärka det nödvändiga intresset hos de anslutna medlemmarna. I samma mån distriktsindelningen är av tillfälliga förhållanden betingad, fordras det en fastare grund för sammanhållningen än den, som endast vilar på enskild överenskommelse.

Att omlägga handelskamarinstitutionen i Sverige efter något tvångssystem torde icke kunna ifrågakomma. En auktorisering, som lägger alltför starka band på handelskammarna, kan icke anses lämplig. Frivilligt äro handelskammarna bildade och på frihetens grund vilja de bestå och var för sig utvecklas. Det torde också för staten vara mest tjänligt att söka draga största möjliga nytta av vad som naturligt framvuxit.

Emellertid kan auktorisering mycket väl tänkas genomförd utan någon omläggning av handelskamarinstitutionen eller någon inskränkning i handelskammarnas fria ställning.

Sålunda kan t. ex. staten giva auktorisering individuellt genom att, på begäran av de särskilda handelskammarna, stadfästa deras stadgar. Stadfästelsen kan å ena sidan medföra skyldigheter för handelskammaren, medan den å andra sidan innebär en viss förpliktelse för staten att träda i samarbete med handelskammaren.

Om staten stadfäster en handelskammars stadgar, är det naturligt, att den därvid måste följa några principer för frågans bedömande. Under sådana förhållanden synes det bliva en nödvändig följd, att först några reglerande grundlinjer uppdragas. Om också de nuvarande handelskammarnas organisation och arbetssätt forete många olikheter, framträda likväl vissa gemensamma drag. På grundval av dessa torde staten, utan att rubba de gällande stadgarna, kunna fastställa allmänna grunder för handelskammarnas organisation, liksom den gjort för t. ex. hushållningssällskapen.

Bestämmelserna i dessa grundlinjer måste emellertid vara så allmänt hållna, att de icke komma i strid mot det, som i praktiken arbetat sig fram inom de olika handelskammarna, då man nämligen annars löper risk att intvinga de redan bestående handelskammarna i sådana former, att intresset minskas och utvecklingen hämmas. Jämte det att en förklaring lämnas över begreppet 'handelskammare', torde det vara tillräckligt att lämna en antydning om deras sammansättning och om formerna för auktoriseringen genom stadgarnas stadfästande av Eders Kungl. Maj:t.»

Härefter framlägger handelskammarmötet förslag till nyss omförmälda grundlinjer samt närmare motivering för detta förslag.

Handelskammarmötet övergår därefter till frågan om distriktsindelningen och uttalar i sammanhang därmed, att frågan härom skulle få den bästa lösningen, om Kungl. Maj:t ville i varje särskilt fall fastställa distriktet i enlighet med vissa principer för distriktsindelningen. Mötet framhåller i sammanhang med dessa spörsmål, att det icke kan anses hava någon avgörande betydelse, om någon landsdel tills vidare komme att stå utanför organisationen.

Beträffande de konsekvenser en eventuell auktorisering kunde och borde komma att medföra för handelskammarnas ställning yttrar mötet vidare:

»Om handelskammarna, på sätt här ovan antytts, erhålla en yttre auktorisering av staten, måste givetvis med en sådan auktorisering följa skyldighet för handelskammarna att, i den mån deras krafter medgiva, till statsmyndigheterna avgiva yttranden i frågor, som beröra näringslivet. Med sådan skyldighet bör också vara förenad motsvarande rätt att lämnas tillfälle till yttrandes avgivande. Auktoriseringen skulle med andra ord innebära en viss förpliktelse från statens sida att genom sina förvaltningsorgan samarbeta med de handelskammrar, vilkas stadgar den stadfäster.

Det vore synnerligen önskvärt, om genom en dylik auktorisering handelskammarnas verksamhet bleve uppmärksammas även av de ämbetsverk, som hitintills sällan eller aldrig vänt sig till handelskammarna med förfrågningar. Även de lokala myndigheterna borde i högre grad än hittills rådgöra med handelskammarna i frågor, som beröra näringslivet, liksom det också vore önskvärt, att de centrala verken vände sig direkt till handelskammarna och icke — såsom ofta skett — genom förmedling av Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande eller städernas magistrater.

För att bibringa myndigheterna en bestämdare uppfattning om att handelskamrarna äro villiga att i allmänna näringsfrågor tillhandagå med utlåtanden och upplysningar, torde emellertid även krävas andra åtgärder än auktoriseringen. I andra länder hava handelskamrarna sig tilldelade en mängd bestämda funktioner, varom stadgas i olika lagar och författningar. Så t. ex. i Österrike, där handelskammarfunktioner nämnas i ett 100-tal allmänna författningar berörande skilda förvaltningsgrenar. Då de svenska handelskamrarna, oaktat sin friare ställning, böra såsom sakkunniga organ äga samma förutsättningar för bedömande av ekonomiska förvaltningsfrågor som de utländska handelskamrarna, torde det också vara lämpligt, att man vid förvaltningens organisation tar fasta på deras tillvaro. Sålunda är det tänkbart, att ämbetsverken i sina instruktioner åläggas att i vissa fall höra handelskamrarna, samtidigt med att nya författningar i förekommande fall ihågakomma handelskamrarna, då det gäller att hänvisa någon fråga till ett organ med kommersiell sakkunskap.

Naturligt är, att dylika funktioner icke med ens kunna frampressas, då nämligen själva behovet av handelskamrarnas tjänster framväxer samtidigt med att näringslivets utveckling framtvingar nya krav, men å andra sidan är det av vikt, att det åstadkommes en viss planmässighet vid funktionernas fördelning. Bland områden, där handelskamrarnas medverkan är önskvärd, kunna — med tanke även på ifrågasatt förändring av gällande lagstiftning — exempelvis nämnas handelsundervisningens övervakande, beviljande av förmåner med avseende på tullrestitution, utseende av konkursförvaltare, upprättande av förslag till handelskunniga ledamöter i domstolar samt medlemmar i handelsråd, industriråd, järnvägsråd och vissa kommissioner, jämte det att handelskamrarna också böra vara ägnade att göra uttalanden om handelsbruk, att lämna intyg om varors ursprung, att auktorisera revisorer, etc.

Om några förvaltningsfunktioner skola till handelskamrarna överlämnas, ligger det nära till hands att även tänka på dem, som för närvarande innehavas av handels- och sjöfartsnämnderna. Dessa institutioner torde numera knappast fullgöra några andra uppdrag än sådana rent lokala som att medverka vid tillsättande av besiktningsmän, mäklare och notarii publici, varjämte Stockholms handels- och sjöfartsnämnd, enligt instruktion av den 8 februari 1901, omhänderhar det icke oviktiga övervakandet av fondbörsen.

Då nämnderna emellertid, på grund av gällande lagstiftning, stundom ännu anlitas för sådana allmänna frågor, som numera bruka till handelskamrarnas prövning hänskjutas, torde det med skäl kunna ifrågasättas, om det icke är ett onödigt dubbelarbete, som utföres, då två institutioner med väsentligen samma verksamhetsområde finnas vid sidan om varandra. Om det också är svårt att helt och hållet borttaga nämnderna i de städer, som höra under handelskamrar med större distrikt, så är det likväl önskvärdt att frågan utredes, då det synes som om åtminstone vissa av nämndernas funktioner, skulle kunna, till besparing av tid och kostnader, överlätas till handelskamrarna.»

Slutligen övergår mötet till den, på sätt i det föregående antytts, redan av tidigare handelskamrarmöten diskuterade frågan, huruvida handelskamrarna böra ekonomiskt understödjas av staten. Med avseende på denna fråga anser sig kommittén böra jämväl erinra om vad som tidigare förekommit.

3. Frågan om statsunderstöd.

Äldre förslag och framställningar om statsunderstöd åt handelskamrar.

I 1885 års kommittéförelägg förutsattes, på sätt anförts å sid. 12, att statsverkets samlade utgift för åvägabringande av industri- och handelskamrar enligt den plan kommittén tänkt sig skulle uppgå till högst 40,000 kronor årligen. Något direkt yrkande om ekonomisk medverkan från statens sida för anordnande av dylika institutioner framkom emellertid icke förr än år 1905. I särskilda skrivelser till Kungl. Maj:t av resp. den 31 oktober och 10 november sistnämnda år hemställde nämligen Sveriges hantverksorganisation och Sveriges allmänna handelsförening samstämmande, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga proposition om anvisande av anslag till de industri- och handelskamrar, som efter de normerande bestämmelser, vilka Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, inrättades å lämpliga orter i riket. Sveriges hantverksorganisation ansåg skäligt understöd av statsmedel till dylika institutioner påkallat för bestridande av de ofta rätt dryga kostnaderna för administrationen och till ersättning för den hjälp, som kamrarna lämnade myndigheter vid avgivande av utlåtanden i näringsfrågor och utredningar i vissa lokala näringsfrågor.

Sveriges allmänna handelsförening framhöll för sin del önskvärdheten av att snarast möjligt bringa till stånd handels- och industrikamrar, så att, när det ifrågasatta nya statsdepartementet för näringarna började fungera, det hade att tillita inarbetade institutioner för inhämtande av kännedom om näringslivets yttringar och behov inom olika landsändar. Detta önskemål skulle väsentligen främjas, därest penningunderstöd kunde erhållas för upprätthållande och vidmakthållande av dylika institutioner.

Dessa bägge skrivelser remitterades till kommerskollegiet för avgivande av utlåtande.

Redan vid tiden närmast före dessa framställningars avlåtande, men framför allt under de därefter följande åren utvecklades, såsom av redogörelsen å sid. 16 och följande närmare framgår, från enskilda intresserade en livlig verksamhet för inrättande av handelskamrar inom olika delar av landet. I överensstämmelse med sin förut hävdade uppfattning, att för ernående av målet att i vårt land bringa till stånd dylika lokala organ för näringarna det enskilda initiativets väg vore den för själva sakens förverkligande mest tjänliga och i övrigt från det allmännas sida mest önskvärda, ställde sig kommerskollegiet till en början avvaktande beträffande den av nämnda föreningar väckta frågan om statsunderstöd.

Vid andra svenska handelskammarkonferensen den 18 mars 1907 upptogs till behandling frågan om sökande av statsbidrag för handelskamrarna. Enighet kunde dock icke då uppnås, i det att ombuden från handelskamrarna i Malmö, Borås, Luleå, Gävle och Jönköping ansågo, att staten borde ekonomiskt stödja handelskamrarnas verksamhet, men ombuden från Stockholm och Göteborg voro av den mening, att statsbidrag tillsvidare icke borde ifrågasättas. Ombuden enade sig emellertid om ett principuttalande av följande innehåll:

»att det bör ankomma på varje särskild handelskammare att avgöra, huruvida för densamma på grund av särskilda förhållanden statsbidrag skall begäras eller icke;

att handelskammare, som åtnjuter tillskott av statsmedel, ej bör därigenom erhålla någon högre grad av auktoritet än handelskammare, som icke åtnjuter sådant tillskott;

att icke någon handelskammare bör erhålla högre statsbidrag, än som motsvarar hälften av de till handelskammaren inflytande enskilda bidrag (däri icke inberäknade kommunala anslag), dock i varje fall ej över 6,000 kronor årligen;

att statsbidrag ej bör användas för handelskammarens organisationskostnader eller till gottgörelse åt ledamöter eller för andra inre administrationsutgifter, utan endast för ändamål av mera allmännyttig art, såsom till bibliotek, utredning av mera omfattande näringsfrågor, studieresor i ärenden rörande handelskamrarverksamheten, spridande genom tryck eller annorledes av statistiska eller andra upplysningar av allmänt ekonomiskt innehåll;

att handelskamrarna i olika orter icke nödvändigtvis böra vara organiserade efter en och samma plan, blott deras sammansättning erbjuder garanti för att distriktets näringsidkare i allmänhet kunna därinom finna uttryck för gemensamma intressen; samt

att vid meddelande av statsbidrag någon inskränkning i vederbörande handelskamrars handlingsfrihet icke bör göras, om än vissa reglerande normer må kunna uppställas i syfte ej mindre att åstadkomma ett enhetligt system i de olika handelskamrarnas verksamhet än även att ävägbringa ett ordnat samarbete mellan handelskamrarna».

I anslutning till nämnda uttalande i anslagsfrågan ingingo därefter efter hand flera handelskamrar till Kungl. Maj:t med framställningar i ämnet.

Sälunda hemställde i underdånig skrivelse av den 26 oktober 1907 davarande Smålands handelskammare, under framhållande, att för mindre bärkraftiga handelskamrar utsikten till statsunderstöd måste framstå såsom nära nog en livsfråga, såvida man ville tänka sig utvecklingsmöjligheter i erforderlig grad, att Kungl. Maj:t måtte bevilja handelskammaren statsanslag med ett belopp, motsvarande hälften av de enskilda bidragen, eller 3,000 kronor för vardera av åren 1908 och 1909 eller, om så ej kunde ske, att Kungl. Maj:t ville i proposition till riksdagen göra framställning om beviljande av samma anslag. Vidare anhöll i underdånig skrivelse av den 30 december 1908 davarande Örebro läns handels- och industrikammare, att statsbidrag måtte tilldelas kammaren med 1,500 kronor. Till stöd härför åberopades särskilt det trängande behovet av att hos kammaren anställa en person, som ägnade hela sin tid åt kammarens arbete. Sedermera anhöll Smålands handelskammare i ytterligare skrivelse av den 12 mars 1909, att sedan Blekinge län anslutits till handelskammaren det begärda statsbidraget måtte utgå med 4,000 kronor.

Kommerskollegiet avgav den 25 oktober 1909 underdånigt utlatande över nämnda ansökningar, i samband med att kollegiet uttalade sig i anledning av de från hantverksorganisationen och handelsföreningen gjorda framställningarna. Dessa ansåg kollegiet dock i frågans davarande läge icke längre äga aktualitet och sålunda ej böra påkalla någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

Kollegiet upptog däremot i utlatandet till saklig behandling de bägge handelskamrarnas framställningar. Efter en redogörelse för handelskamrarnas ändamål och verksamhet till näringslivets befrämjande anförde kollegiet följande:

Kommerskollegiets utlåtande.

Den erfarenhet, som redan nu föreligger angående handelskamrarnas insatser i nyss antydda riktningar, är visserligen icke tillräcklig för bildande av ett allsidigt och slutgiltigt omdöme om deras betydelse för det ekonomiska livets utveckling i vårt land, men är dock kollegium för sin del i tillfälle att vitsorda, det såväl de bada handelskamrar, som nu begära statsunderstöd, som ock flertalet övriga handelskamrar i många fall lämnat värdefulla och sakrika bidrag till utredning av viktiga frågor, som till dem hänskjutits, och härpå nedlagt ett omfattande, intresserat arbete.

Ehuruväl önskvärt skulle varit att inhämta någon tids ytterligare erfarenhet om utvecklingen av de ifrågavarande bägge handelskamrarna, anser kollegium dock de ovan återopade omständigheterna innefatta tillräcklig anledning för staten att redan nu i någon mån ekonomiskt stödja deras verksamhet. Kollegium har härvidlag särskilt behjärtat, att, om än de bägge handelskamrarna synas hava ernått en i förhållande till den korta tid de varit i verksamhet ganska fast organisation, de dock förfoga över knappt tillräckliga ekonomiska hjälpmedel för förverkligande av sitt omfattande arbetsprogram. Det är utan vidare tydligt, att erforderliga utredningar och undersökningar angående de ofta svårlösta spörsmål, som kamrarna hava att behandla, betinga ej ringa kostnader samt att alltför knapp medelstillgång skall verka hämmande på deras förmåga att göra sakrika inlägg och eljest fylla sina uppgifter. Härigenom äventyras i sin ordning kamrarnas auktoritet och betydelse.

Även om alltså kollegium finner sig kunna i huvudsak bidra de föreliggande framställningarna, vill kollegium emellertid på samma gång framhåva, att den viktigaste grundvalen och förutsättningen för handelskammarinstitutionen bör även framgent vara de till densamma anslutna enskildas eller korporationers öfvervillighet och intresse såsom innebärande den säkraste garanti för att en institution med sadana syften som denna skall kunna bli av verkligt och varaktigt gagn för det allmänna. Detta betraktelsesätt bör dock enligt kollegii uppfattning ej utesluta, att staten skänker institutionen sitt hägn och stöd även i form av ekonomiskt bistånd, vilket dock synes böra hava en mera begränsad omfattning och utgå blott i den mån så är erforderligt och eljest prövas skäligt. Vad de bägge förevarande handelskamrarna angår, synes det ekonomiska stöd, som Smålands och Blekinge handelskammare erhåller i form av medlemsavgifter och bidrag från samhällen motsvara berättigade krav, varemot kollegium ej kunnat undgå finna i Någon mån anmärkningsvärt, att bidrag av det senare slaget ej synes hava kommit Örebro läns handels- och industrikammare till godo.

I samband härmed må framhållas, att vid nuvarande tidpunkt det varken kan vara behöfligt eller ens lämpligt att fastslå några detaljerade allmänna förutsättningar eller grunder för statsunderstöds utgående till handelskamrar. Kollegium vill dock redan nu uttala den mening, i anslutning till vad från handelskammarhåll gjorts gallande, att eventuellt ifragakommande understöd ej bör avse täckande av organisations- eller administrationskostnader, utan allenast ändamål av mera allmännyttig art såsom till bibliotek, utredning av mera omfattande näringsfrågor, studieresor i ärenden rörande handelskammarverksamheten, spridande genom tryck eller annorledes av statistiska eller andra upplysningar av allmänt ekonomiskt innehåll.

Det synes kollegium visserligen själfallet, men dock böra här uttalas, att ett eventuellt tillmötesgående av de föreliggande framställningarna icke får betraktas såsom i någon mån bindande med hänsyn till möjligen inkommande dylika framställningar från andra handelskamrar, utan böra nya sadana ansökningar i varje fall bedömas och prövas efter då föreliggande omständigheter.

Vad angår de belopp, varmed de begärda understöden böra utgå, anser kollegium efter öfvervägande av vad blivit upplyst om kamrarnas ekonomi och övriga förhållanden, vilka böra inverka på sakens bedömande, att understödet åt Smålands och Blekinge handelskammare skäligen kan bestämmas att utgå med 3,000 kronor och understödet åt Örebro läns handels- och industrikammare med 1,500 kronor. Understöden böra enligt kollegii mening tillsvidare och intill dess större erfarenhet i ämnet föreligger beviljas allenast för ett år i sänder och utgå från handels- och sjöfartsfonden.»

Vidare hemställde kollegiet att, därest framställningarna bifölles, Kungl. Maj:t måtte bestämma, att en var av kamrarna skulle vara skyldig att avgiva berättelse om kammarens verksamhet ävensom redogöra för kammarens ekonomiska ställning.

I ett den 30 november 1909 avgivet utlåtande förmälde sig statskontoret visserligen biträda kollegiets hemställan om anvisande från handels- och sjöfartsfonden av tillsammans 4,500 kronor såsom understöd för år 1910 åt de två handelskamrarna, men betonade dock, att detta skedde endast under den förutsättning, att anlitaudet av fonden för dylikt ändamål vore helt och hållet tillfälligt. Skulle behovet av understöd visa sig bliva konstant eller böra vidare utsträckas, borde särskilt anslag för behovets tillgodoseende äskas av riksdagen.

*Frågans
vidare be-
handling.*

I underdånig skrivelse den 6 december 1909 anhöll därefter Södra Älvsborgs läns industri- och handelskammare, att Kungl. Maj:t måtte bevilja kammaren för år 1910 ett statsanslag av 1,900 kronor att användas till upprätthållande av handelskammarens verksamhet.

Kommerskollegiet tillstyrkte i underdånigt utlåtande den 14 februari 1911, att Kungl. Maj:t måtte på likartade villkor, som ifrågasatts beträffande förut avsedda handelskamrar, av allmänna medel bevilja även denna handelskammare statsunderstöd för ett år, vilket understöd syntes kollegiet skäligen kunna bestämmas till 1,500 kronor.

Förenämnda framställningar föranledde icke annan Kungl. Maj:ts åtgärd, än att desamma jämte däröver avgivna utlåtanden överlämnades till förevarande kommitté för att tagas i övervägande vid fullgörande av dess uppdrag, i vad det avsåge förändrade organisatoriska anordningar för handels- och industriärendenas handläggning i den centrala statsförvaltningen.

Till kommittén har ock sedermera remitterats en till Kungl. Maj:t inkommen ytterligare framställning av den 14 december 1911 från handelskammaren i Gävle. Under åberopande, att handelskammaren ansåge det vara av stor betydelse att fullfölja den av kammaren förut utstakade planen att med vissa års mellanrum statistiskt klarlägga näringsförhållandena inom handelskamrardistriktet, helst som statistiska siffror för en viss tidpunkt finge sitt fulla värde först genom att jämföras med motsvarande siffror för andra tidpunkter, anhöll handelskammaren, att Kungl. Maj:t måtte antingen ur tillgängliga fonder eller, därest så vore erforderligt, efter därom gjord proposition hos riksdagen tilldela kammaren ett understöd å 3,000 kronor för främjande av kammarens verksamhet under år 1912.

Kungl. Maj:t överlämnade jämväl denna framställning till förevarande kommitté för enahanda ändamal som de övriga framställningarna från handelskamrar om statsbidrag.

Först vid det sjätte allmänna handelskammarmötet i Stockholm år 1912 uppnåddes enighet mellan handelskamrarna inbördes beträffande frågan om statsunderstöd. I samband med att mötet upptog till behandling i hela dess vidd frågan om ordnandet av handelskamrarnas ställning och organisation samt särskilt det ovanberörda spörsmålet om deras auktorisering, enades

*Sjätte han-
delskammar-
mötets fram-
ställning.*

mötet om önskvärdheten av att handelskamrarna erhöle statsanslag. I ovan åberopade till kommittén remitterade underdåniga skrivelse av den 30 maj 1912 hemställde ock handelskammarmötet, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärd för detta ändamål.

Till utveckling av denna hemställan anfördes, att det vore naturligt, att den ekonomiska frågan för handelskamrarna vore av synnerlig betydelse. På en ordnad ekonomi hängde i viss mån hela institutionen. Först då tillräckliga medel finnas, ägde handelskamrarna möjlighet att reglera sitt arbete på ett sätt, som motsvarar deras ändamål och andan i hela organisationen. I samma mån handelskamrarna åtaga sig funktioner för statsförvaltningen och genom publikationsverksamhet och tjänster åt allmänheten även hade uppgifter, som sträckte sig utanför främjandet av de anslutna näringsidkarnas intressen, syntes det ock naturligt, att bidrag till handelskamrarnas upprätthållande lämnas av allmänna medel. Då staten med säkerhet i allt högre grad komme att taga handelskamrarnas tjänst i anspråk, ansåg mötet, att bidrag även borde utgå av statskassan. Lämpligast syntes mötet vara, att till Kungl. Maj:ts disposition ställdes ett förslagsanslag på högst 60,000 kronor, varav bidrag på ansökan skulle utdelas av Kungl. Maj:t på förslag av kommerskollegiet eller motsvarande myndighet. Statsbidrag borde icke beviljas någon handelskammare till högre belopp än det, som motsvarar de på annat sätt till handelskammaren inflytande årsinkomster.

*Motion vid
1914 års
riksdag.*

Frågan om statsunderstöd åt handelskamarinstitutionen har även bragts under riksdagens prövning, i det vid 1914 års första riksdag tvenne motionärer i en inom andra kammaren väckt motion föreslogo, att riksdagen ville bevilja ett förslagsanslag för år 1915 på högst 60,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för utdelande av bidrag till handelskamrarna i riket i enlighet med de villkor, som Kungl. Maj:t bestämde.

Till stöd för sin framställning anförde motionärerna särskilt, att sasom en grundförutsättning för ett tillfredsställande deltagande från handelskamrarnas sida i samarbetet med statsförvaltningen krävdes i främsta rummet ekonomisk trygghet för att handelskamrarna måtte kunna anställa och kvarhålla sekreterare, väl skickade att utföra det mångsidiga och maktpåliggande arbete, som av dessa tjänstemän måste fordras. Utan statsunderstöd torde fullt betryggande förhållanden i detta avseende ej kunna åstadkommas. Enligt motionärernas åsikt vore det av synnerligt värde, om handelskamarinstitutionen hunnit verka något år under de nya förutsättningar, som statsunderstödet komme att betinga, innan den förestående reformen inom näringsförvaltningen genomföres. Det vore oundgängligen nödvändigt, att alla landets handelskammare i fråga om trygghandet av tillgång till den för dem viktigaste arbetskraften bliva i det närmaste likställda; ty eljest löpte man fara, att de frågor, som för utredning eller avgivande av utlåtande bleve till kamrarna hänvisade, i många, ofta kanske särskilt viktiga fall ej finge den allsidiga behandling, som hänsynen till de i olika handelskamarområden rådande, skiftande förhållandena och därmed även statsintresset påfordrade.

Statsutskottet åberopade i sitt yttrande över motionen, att den utredning, som igångsatts i anledning av sjätte svenska handelskammarmötets ovan återgivna hemställan, icke blivit bragt till avslutning. Härtill komme, att enligt utskottets förmenande icke samtliga handelskamrar i riket ansåge, att statsunderstöd åt kamrarna borde ifrågasättas. På grund härav och då för övrigt någon norm för bestämmande av det äskade anslagsbeloppets storlek icke fanns angiven i motionen, ansåg sig utskottet, utan att ingå i prövning av det befogade i anslagskravet i och för sig, icke kunna tillstyrka bifall till motionen. Motionen blev ock av andra kammaren avslagen.

Under debatten i andra kammaren i ämnet framhölls emellertid med styrka, att det ena av de av utskottet anförda skälen för avslag icke längre ägde giltighet, i det att handelskamrarna numera vore fullständigt eniga om behovet och lämpligheten av statsunderstöd.

F. Kommitténs uttalande och förslag.

Då kommittén nu övergår till att för sin del uttala sig om de olika spörsmål, som sammanhännga med handelskamrarnas ställning, har kommittén ansett desamma lämpligen kunna sammanföras under följande tre huvudfrågor, nämligen:

1. bör möjlighet att erhålla statlig auktorisering beredas handelskamrarna?
2. på vad sätt bör en sådan auktorisering äga rum, och vilka förutsättningar böra föreligga för att den skall lämnas?
3. vilka konsekvenser bör en auktorisering komma att medföra i olika avseenden?

I sammanhang med den tredje frågan komma de föreliggande förslagen om ett ekonomiskt understödjande av handelskamrarnas verksamhet från statens sida att upptagas till behandling.

Den första frågan eller den, *om möjlighet att erhålla en statlig auktorisering* bör beredas handelskamrarna, synes kommittén lätt att besvara. Vårt lands handelskamrar hava, såsom den ovan lämnade redogörelsen ger vid handen, tillkommit och organiserat sig i en fullständig frihet från påverkan från det allmännas sida. De vid olika tillfällen ifrågasatta lagstiftnings- eller andra åtgärder avseende att framkalla inrättandet av handelskamrar hava icke blivit förverkligade, och erfarenheten synes närmast visa hän på att detta i det hela varit till fördel. Det ligger nära till hands att tänka sig, att genom en för tidig lagstiftning hela frågan bragts in på mindre lyckliga vägar, att den konstlade likformighet i organisationen, som väl blivit en given följd därav, varit ägnad att försvaga det enskilda initiativet, vilket ju i sådana frågor äger en synnerlig betydelse, och att därmed lätteligen också hela institutionen blivit allenast en form utan motsvarande innehåll. I stället kunna de

Auktorisering av handelskamrarna.

självständigt uppkomna och efter givna förhållanden anpassade handelskamrarna sägas vara uttryck för orternas behov och i det hela uppbäras av verkliga intressen. Att nu inrättade tolv handelskamrar sannolikt komma att för en avsevärd framtid visa sig tillräckliga, och att god utsikt finnes, att deras distrikt skola utvidgas till att omfatta hela landet, har redan uttalats i det föregående.

Förhållandena äro alltså numera fullkomligt motsatta dem, som förelågo, då frågan om handelskamrar år 1885 var föremål för kommittébehandling. Staten står inför ett fullbordat faktum, och frågan gäller allenast, huruvida den önskan att erhålla en statlig sanktion för de redan existerande handelskamrarna, som tagit sig uttryck i det sjätte handelskammarmötets framställning i ärendet, kan från det allmännas sida vinna beaktande. Kommittén håller för sin del före, att detta både kan och bör ske. Även om handelskamrarna, såsom ovan visats, redan äro på god väg att i verkligheten vinna det erkännande, som de eftersträva, synes det icke finnas anledning för staten att undandraga sig att, efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall och enligt på förhand fastställda objektiva normer, förläna handelskammare, som härom gör framställning, karaktären av auktoriserad och på detta sätt bidra till att dess ställning stärkes inåt och utåt.

Den andra frågan eller den *på vad sätt auktoriseringen bör äga rum och vilka förutsättningar böra föreligga för att den skall lämnas*, har av handelskammarmötet tämligen utförligt behandlats. Mötet har därvid tagit avstånd från tanken på en sådan omläggning av handelskammarinstitutionen, som skulle innefatta en inskränkning i kamrarnas fria ställning, och endast ifrågasatt, att auktoriseringen skulle ske i form av en fastställelse av varje enskild kammares stadgar, samt för möjliggörande av en prövning av dessa avgivit förslag till vissa grundlinjer, med vilka auktoriserad kammars stadgar borde befinna sig i överensstämmelse. Dessa grundlinjer hava av mötet avtattats på sådant sätt och i så allmänna ordalag, att samtliga de vid tiden för framställningens avgivande befintliga handelskamrarnas stadgar, enligt vad mötet avsett, skulle komma att vara förenliga med dem.

Lika med handelskammarmötet anser kommittén, att en auktorisering icke bör förbindas med villkor av den art, att för deras uppfyllande skulle erfordras en unifisering av de olika handelskamrarnas organisation av vittgående beskaffenhet. Detta vore säkerligen ur kamrarnas synpunkt sett att köpa förmånen allt för dyrt, och följderna av ett dylikt stadgande skulle sannolikt bliva den, att ansökningar om auktorisering icke komme att göras av de ur ekonomiska och andra synpunkter bäst ställda kamrarna utan törhända endast av dem, för vilka utsikten till ett eventuellt statsunderstöd komme att bliva av avgörande betydelse. Ett sådant resultat vore emellertid tydligen mindre önskvärt. Det läser icke heller kunna påvisas, att de nuvarande handelskamrarnas organisation skulle lida av sådana brister, eller att de förefintliga olikheterna dem emellan skulle innefatta sådana olägenhe-

ter, att det ur dessa synpunkter kan anses behövligt eller lämpligt, att staten söker härutinnan åvägbringa rättelse. Då man emellertid, såsom även handelskammarmötet förutsatt, måste utgå från att i viss utsträckning enhetliga normer böra fastställas för auktoriserade handelskamrar, torde väl en eller annan av de befintliga handelskamrarnas stadgar kunna i någon punkt behöva undergå jämkning för vinnande av överensstämmelse med dessa normer. Häremot synes icke heller från handelskamrarnas sida några befogade invändningar kunna göras, försåvitt de för ändamålet erforderliga jämkningarna icke bliva av beskaffenhet att medföra rubbningar i kamrarnas ställning eller verksamhet i stort sett.

Det av handelskammarmötet framlagda förslaget till grundlinjer för handelskamrarna innehåller i § 1:

»Handelskammare är en på sammanslutning mellan näringsidkare inom visst distrikt grundad institution, som har till ändamål att främja handelns, industriens och sjöfartens allmänna intressen, särskilt genom framställningar och utlåtanden till myndigheterna.»

Med denna bestämmelse har avsetts att markera handelskamrarnas egenkap av lokala organ för tillvaratagande av handelns, industriens och sjöfartens intressen. Det har icke undgått handelskammarmötet, att i några handelskamrars stadgar, på sätt ovan påpekats, skiljaktigheter förekomma i fråga om de näringar, som av kamrarna representeras, men mötet uttalar, att då varje handelskammares verksamhet kan beröra alla de antydda näringsgrenarna, hinder icke torde möta för den föreslagna formuleringen.

Även kommittén anser det lämpligt, att ifrågavarande grundlinjer inledas med en definition av begreppet handelskammare av i huvudsak det innehåll mötet föreslagit. Kommittén vill särskilt betona, att i denna definition bör, på sätt också i förslaget skett, uppräknas de näringsgrenar, vilkas främjande skall utgöra kammarens ändamål.

Ett vanskligare spørsmål är huruvida, såsom handelskammarmötet antagit, samtliga de bestående handelskamrarnas stadgar i deras nuvarande skick äro förenliga med de föreslagna grundlinjerna, såvitt angår frågan om de i kamrarna representerade näringarna. Kommittén har ovan (sid. 26) redogjort för de avvikelser, som i detta avseende hittills förelegat för handelskamrarnas i Borås, Göteborg och Visby vidkommande. Vad *Boråskammaren* angår, saknar förhållandet betydelse, då de för denna kammare antagna nya stadgarna, vilka äro avfattade i nära överensstämmelse med de senast inrättade handelskamrarnas, komma att tillämpas från och med ingången av år 1915. I reglementet för handelsföreningen i *Göteborg* finnes industrien ingenstädes omnämnd, och det enda uttryck i detsamma, som skulle kunna tolkas såsom omfattande även denna näring, återfinnes i § 13 mom. 1 a, där det stadgas, att handelskammarens uppgift är, bland annat, att med uppmärksamhet följa handelns och »näringsarnas» ställning. Det bör dock bemärkas, att handelskammaren själv icke synes anse industriens intressen vara för sig främmande, i vilket avseende det kan förtjäna framhållas, att åtskilliga fabriksidkare äro medlemmar av kammaren. Vad åter *Visbykammaren* angår, finnes i stad-

gandena angående dess sammansättning och uppgifter icke någon bestämmelse, som kan anses antyda, att även industrien skulle i någon mån falla inom kammarens verksamhetsområde; planer på en ändring av stadgarna i detta avseende lära emellertid hava varit å bane inom kammaren, och genom en fri tolkning av gällande bestämmelser har man redan ansett sig kunna bereda industrirepresentanter plats i kammaren.

Då kommittén har den uppfattningen, att i begreppet handelskammare, sådant detta i Sverige liksom i de flesta andra länder historiskt utvecklats, även ingår egenskapen att utgöra en representation för industriens intressen, och att sådant bör uttryckligen angivas, då det gäller att officiellt fastslå begreppet, håller kommittén före, att handelskammarmötets förslag i denna del bör godkännas, även om det skulle vid tillämpningen visa sig att någon eller några av de existerande handelskamrarnas stadgar behövde undergå mindre förändringar. Denna punkt synes kommittén nämligen vara av den grundläggande betydelse för hela frågan, att en viss likformighet härutinnan bör anses oundgänglig, men givetvis bör i praktiken all möjlig hänsyn tagas till bestående handelskamrars organisation, så att icke någon av dessa, som önskar vinna auktorisering, utan tvingande skäl uteslutes härifrån.

I övrigt synas endast en del formella ändringar av det föreslagna stadgandet lämpliga, och har kommittén ansett, att detsamma bör erhålla följande lydelse:

»Auktoriserad handelskammare är en på sammanslutning mellan näringsidkare grundad institution, som har till ändamål att särskilt för visst område, utgörande handelskammarens distrikt, främja samt inför statsmyndigheterna företräda handelns, industriens och sjöfartens allmänna intressen, och vars stadgar blivit av Kungl. Maj:t stadfästade.»

§ 2 i handelskammarmötets förslag är av följande lydelse:

»Handelskamrarnas stadgar antagas och dess ledamöter väljas av näringsidkare eller näringsidkareföreningar inom distriktet.»

Med denna bestämmelse har avsetts, att ingen av de bestående valkorporationerna skulle vara utesluten. Detta ändamål torde emellertid kunna uppnås även med ett i något mindre allmänna ordalag avfattat stadgande, som ansluter sig till de bestående förhållandena, och kommittén har därför i sitt författningsförslag under § 2 upptagit följande bestämmelse:

»Auktoriserad handelskamrarnas stadgar antagas och dess ledamöter väljas antingen av en för ändamålet särskilt inrättad förening eller ock av annan förening eller andra sammanslutningar, bestående huvudsakligen av näringsidkare, bosatta inom handelskamrarnas distrikt.»

Kommittén vill i detta sammanhang tillfoga, att kommittén anser det böra förutsättas, att de urväljareföreningar, vilka inom de olika distrikten bilda kamrarnas underlag, principiellt äro så organiserade, att icke någon välfrejdad näringsidkare inom distriktet, som önskar bliva ledamot av handelskamrarnas förening, skall vara härifrån utesluten.

De återstående paragraferna i handelskammarmötets förslag hava följande lydelse:

»§ 3. Handelskammare skall, innan den träder i verksamhet, hava sökt och erhållit Kungl. Maj:ts nådiga stadfästelse å de för densamma antagna stadgar.

§ 4. Handelskammare fastställer själv sin arbetsordning samt utfärdar instruktioner för sina tjänstemän och andra föreskrifter.

§ 5. För nådig stadfästelse av stadgar för handelskamrar erfordras, att det föreslagna handelskammardistriktet har en lämplig omfattning, att inom detsamma förefinnes erforderligt intresse för handelskammaren, och att handelskammaren med hänsyn till organisation och ekonomi kan antagas hava förutsättningar att fylla sin uppgift.»

De sålunda föreslagna bestämmelserna har kommittén i huvudsak upptagit i sitt författningsförslag.

Kommittén har emellertid ansett det lämpligare att i § 3 i sammanhang med bestämmelsen om sökande av stadfästelse av stadgarna även angiva de olika förhållanden, vilka böra inverka på bedömandet av frågan om auktorisering och rörande vilka utredning därför bör lämnas i samband med ansökningen, alltså i det hela vad som återfinnes i § 5 av mötets förslag. Särskilt är kommittén ense med handelskammarmötet därom, att Kungl. Maj:t uttryckligen bör tillerkännas rätt att med hänsyn till vederbörande kammares distrikt och ekonomi pröva inkommande ansökning om auktorisering. Distriktsindelningen torde väl, praktiskt taget, numer i det hela vara ordnad, men vissa frågor, som beröra densamma, stå ännu öppna, och likaledes förefinnes, såsom i det föregående påpekats, i ett par fall bristande överensstämmelse mellan det sätt, på vilket varandra närbelägna handelskammardistrikts gränser blivit uppdragna. Med hänsyn härtill kan det tydligen icke vara annat än lämpligt att, innan auktorisering äger rum, tillse, att några brister eller oegentligheter i detta avseende icke föreligga. Likaså synes det av handelskammarmötet anförda skälet för att upptaga handelskammarens ekonomiska förhållanden bland de ämnen, vilka skola bli föremål för prövning före auktoriseringen, nämligen att förhindra uppkomsten av alltför små och ekonomiskt svaga kamrar, böra tillmätas stor betydelse. Även om för närvarande i det hela icke torde spåras några tendenser till upprättande av dylika företag, låter det väl tänka sig att framdeles, vid uppkommande meningsskiljaktigheter inom bestående handelskamrar eller av andra anledningar, utbrytningar från de äldre kamrarna kunde förekomma, vilka skulle giva anledning till uppkomsten av föga livskraftiga organisationer.

Kommittén har med hänsyn härtill ansett § 3 böra erhålla följande lydelse:

»För erhållande av auktorisering skall handelskammare till Kungl. Maj:t ingiva ansökan om stadfästelse av de för kammaren vederbörligen antagna stadgar.

Vid denna ansökan skola fogas upplysningar, som ådagalägga, att handelskammarens distrikt har en lämplig omfattning, ävensom att

handelskammaren med hänsyn till ekonomiska och övriga förhållanden kan antagas hava förutsättningar att fylla sitt ändamål.»

§ 4 synes böra erhålla följande avfattning, som nära ansluter sig till den av mötet föreslagna:

»Auktoriserad handelskammare fastställer själv sin arbetsordning samt utfärdar instruktioner för sina tjänstemän ävensom andra för dess verksamhet erforderliga föreskrifter.»

Kommittén övergår härefter till den tredje frågan, *vilka konsekvenser en auktorisering bör komma att medföra i olika avseenden*, eller med andra ord vilka rättigheter och skyldigheter böra på grund av densamma tillkomma de båda parter, som genom auktoriseringen träda i förhållande till varandra, staten och handelskamrarna.

Handelskammarmötet har i detta avseende i främsta rummet framhållit, att auktoriseringen borde skapa en förpliktelse för vederbörande handelskammare att, i den mån dess förmåga medgiver, till statsmyndigheterna avgiva yttranden i frågor, som beröra näringslivet, ävensom en däremot svarande förpliktelse från statens sida att genom sina förvaltningsorgan samarbeta med handelskammare, vilkens stadga den stadfäst.

Denna uppfattning synes kommittén principiellt riktig, och kommittén har i överensstämmelse därmed givit § 5 i författningsförslaget följande lydelse:

»Auktoriserad handelskammare åligger att efter bästa förmåga i sådana näringsfrågor, som av statsmyndigheterna hänskjutas till handelskammaren, avgiva yttranden eller tillhandahålla upplysningar.

Auktoriserad handelskammare äger jämväl att hos vederbörande statsmyndigheter i näringsfrågor göra de framställningar, vartill den må finna anledning.

Å sin sida skola de statsmyndigheter, som hava att handlägga sådana frågor, låta sig angeläget vara att i förekommande fall bereda därav intresserade handelskamrar tillfälle att inkomma med yttranden.»

Att i mera positiv form, än här skett, stadga en allmän förpliktelse för myndigheterna att bereda handelskamrarna tillfälle att yttra sig i vissa kategorier av frågor, synes icke lämpligen kunna ske. Däremot torde i specialförfattningar, som framdeles komma att utfärdas, på sätt som enligt vad ovan anförts redan någon gång skett, skyldighet för vederbörande myndighet att infordra handelskammares yttrande i åtskilliga fall lämpligen kunna och böra fastställas.

Jämte sådana mera allmänna uppgifter, vilka redan nu i ganska stor utsträckning tillkomma handelskamrarna, har handelskammarmötet upptagit tanken på att åt auktoriserade handelskamrar skulle uppdragas vissa närmare angivna funktioner. Mötet har därvid till en början uppräknat åtskilliga grupper av frågor och ärenden, med hänsyn till vilka hos handelskamrarna kan förutsättas sakkunskap (jämför sid. 55). I fråga om fler-

talet av dessa lärer det förhålla sig så, att handelskamrarnas medverkan även för närvarande i en eller annan form och i större eller mindre omfattning anlitas för deras handläggning, i den mån statsförvaltningen därmed tager befattning, och det synes önskvärt, att detta i än större utsträckning kommer att ske framdeles med hänsyn till de handelskamrar, som erhålla auktorisering. Bestämmelser härom, i den mån sådana må visa sig påkallade, torde emellertid böra meddelas i samband med övriga författningsföreskrifter rörande dessa ärenden och kunna icke lämpligen utfärdas i sammanhang med de allmänna regler om auktorisering av handelskamrar, om vilka här är fråga.

Beträffande en grupp av ärenden har emellertid handelskammarmötet uttryckligen ifrågasatt, att redan nu direkta funktioner skulle tilldelas handelskamrarna, nämligen i fråga om flera eller färre av de ärenden, med vilka *handels- och sjöfartsnämnderna* i riket jämlikt gällande författningar för närvarande hava att i en eller annan form taga befattning. Kommittén har ovan (sid. 42—49) lämnat en utförlig redogörelse för dessa ärenden samt för handels- och sjöfartsnämndernas ställning och verksamhet i allmänhet.

Denna redogörelse finner kommittén giva vid handen, att handels- och sjöfartsnämnderna, fränsett förhållandena i ett par av rikets största städer, där speciella uppgifter åligga dem, numera utöva en så föga omfattande verksamhet och i det hela äro av så ringa betydelse, att det knappast kan föreligga något intresse, från det allmännas synpunkt sett, att genom bibehållande av de i vissa författningar givna bestämmelser rörande dessa nämnder göra deras tillvaro *obligatorisk*, därest det kan påvisas, att nämndernas i sagda författningar omförmälda uppgifter kunna lika väl utföras på annan väg. Härmed är naturligtvis icke sagt, att det skulle vara önskvärt eller lämpligt, att handels- och sjöfartsnämnderna helt och hållet upphörde att existera; kommitténs mening är allenast, att deras tillvaro bör vara beroende av behovet inom kommunalförvaltningen av en sakkunnig nämnd för handels- och sjöfartsfrågor, men däremot icke, där sådant behov saknas, framtingas av lagstiftningen.

Det synes då också ligga nära till hands att tillse, om ej, såsom handelskammarmötet ifrågasatt, de uppgifter, från vilka nämnderna sålunda eventuellt bleve befriade, kunde i större eller mindre utsträckning överflyttas på de korporationer, nämligen handelskamrarna, som numera så gott som fullständigt övertagit den verksamhet såsom representationer för handel och näringar, vilken handels- och sjöfartsnämnderna tidigare utövat, under förutsättning att kamrarna genom auktorisering erhålla karaktären av officiellt erkända organ för näringsintressena.

En kategori av ifrågavarande uppgifter har emellertid redan i det underdåniga betänkandet av den 5 juli 1913 (sid. 327) i viss mån varit föremål för omnämmande, nämligen den, som avser *dispaschörsväsendet* i riket. Kommittén har där hemställt om sådan ändring av nu gällande bestämmelser om tillsättande av dispaschör, att kommerskollegiet skall äga att upprätta förslag till besättande av dispaschörbefattning i stället för att denna upp-

gift nu åligger vederbörande magistrater. Vinner detta kommitténs förslag godkännande, och dispasschörsärendenas karaktär av lokalfrågor därmed kommer att upphöra, synes någon anledning till bibehållande av föreskrifterna om handels- och sjöfartsnämndernas medverkan vid dessa frågors handläggning icke längre föreligga. Men lika litet synes det behöfligt eller lämpligt att föreskriva, det handelskamrarna skola såsom regel taga befattning med ifrågavarande ärenden.

Bland de övriga frågor, med vilka handels- och sjöfartsnämnderna för närvarande äga att taga befattning, äro de, som avse *mäklares* och *skepps-klarerares* antagande m. m. av jämförelsevis största vikt, även om för affärlivet i allmänhet ifrågavarande kategorier av funktionärer — auktoriserade mäklare och skeppsklarerare — numera hava vida mindre betydelse än tillföre. Att handels- och sjöfartsnämndernas tillvaro alltjämt skulle vara oundgängligen nödvändig för fullgörande av de uppgifter, som sammanhånga med mäklare- och skeppsklarerareinstitutionerna, kan kommittén icke finna. Kommittén anser det dock ej heller lämpligt, att åt handelskamrarna inrymmes samma ställning i fråga om förevarande ärenden, som nämnderna hittills intagit. Till en början finnes ju icke någon garanti för att en auktoriserad handelskammare med distrikt omfattande vederbörande stad överhuvud existerar. Frånsett denna omständighet vore det, för att åt kamrarna skulle kunna uppdragas att antaga mäklare och skeppsklarerare eller att återkalla deras uppdrag, erforderligt, att handelskamrarnas organisation ställdes under en starkare statskontroll och underkastades mera ingripande normerande bestämmelser samt strängare krav på en enhetlig organisation, än som ur andra synpunkter är behöfligt eller lämpligt. Ur kamrarnas egen synpunkt måste det vara önskvärt, att de icke få sig anförtrodda administrativa statsuppgifter, vilkas utförande förutsätter en sådan bundenhet och kontroll som nyss antytts. Det bör bemärkas, att de föreslagna bestämmelserna rörande de valkorporationer, som skola utgöra handelskamrarnas underlag, äro synnerligen allmänt avfattade, vilket väl torde vara till fördel med hänsyn till fullgörandet av kamrarnas verkliga och sakligt betydelsefulla uppgifter, men däremot är ägnat att väcka vissa betänkligheter, om det gäller att å kamrarna överflytta samtliga handels- och sjöfartsnämndernas ifrågavarande befogenheter. Om några viktigare näringsintressen är det dessutom i detta fall knappast fråga.

Beträffande åter frågan, av vem handels- och sjöfartsnämndernas uppgifter i ifrågavarande avseende lämpligen skulle kunna utföras, hava inom kommittén i viss mån yppat sig skiljaktiga meningar. För Stockholms stads vidkommande har kommittén visserligen enhälligt ansett Överståthållareämbetet vara för ändamålet lämpligast. Vad däremot angår rikets övriga städer hava ordföranden samt ledamöterna Elmqvist, Ljunggren, Malmros och Wahlberg funnit vederbörande länsstyrelse böra i främsta rummet härför komma ifråga, under det ledamöterna Ekman och Friberg ansett magistraterna i samtliga rikets städer utom Stockholm vara mest lämpliga för full-

görande av förevarande uppgifter. Enligt samtliga ledamöternas uppfattning borde i sådana fall, där i dessa ärenden avgivande av förslag eller yttrande förekommer eller efter en eventuell förändring av gällande lagstiftning lämpligen kan förekomma, sådant förslag eller yttrande avgivas av vederbörande handelskammare.

Handels- och sjöfartsnämndernas befattning med *notarii publicii* ärenden äger, såsom ovan antytts, redan därför ringa betydelse, att notarii publici-sysslan såsom regel är förenad med tjänst i magistrat och därmed undandragen nämndernas verksamhetsområde. För det fåtal städer, där så icke är fallet, synes det kommittén icke föreligga hinder mot att handels- och sjöfartsnämndernas funktioner med avseende å notarii publici-institutionen med de ändringar i gällande bestämmelser i övrigt, som härav kunna påkallas, övertagas av vederbörande länsstyrelser. Någon förslagsrätt för näringsrepresentationer i fråga om dessa funktionärer synes icke erforderlig.

Vidkommande slutligen de uppgifter, som jämlikt *sjölagen* och *lagen om handelskunniga ledamöter i vissa rådstuvurätter* för närvarande tillkomma handels- och sjöfartsnämnderna, och vilka endast innefatta en förslagsrätt, anser kommittén, att dessa uppgifter utan svårighet böra kunna fyllas av auktoriserade handelskamrar. Hos dessa torde nämligen med all sannolikhet kunna förutsättas den personkänedom, som är behöfvlig härför.

Kommittén hyser alltså för sin del den uppfattningen, att samtliga handels- och sjöfartsnämndernas författningssliga uppgifter utan olägenhet för det allmänna eller för enskilda intressen skulle kunna utan deras medverkan behörigen utföras, varjämte det måste betraktas åtminstone såsom en förökning, om jämväl de mera formella uppgifter med avseende på näringarna berörande frågor, vilka det här gäller, i den utsträckning ovan angivits kunde överlätas till handelskamrarna, som i allt högre grad utvecklade sig till organ för näringarnas reella intressen.

Då emellertid vissa av ovan berörda frågor torde stå i det nära sammanhang med vidlyftiga lagstiftningsspörsmål, att deras lösning knappast omedelbart kan äga rum, och då detta å andra sidan icke heller lär vara nödvändigt för beredandet åt handelskamrarna av en officiellt erkänd ställning, har kommittén icke ansett sig äga anledning att framlägga förslag till de författningsändringar, vilka erfordras för den ifrågasatta överflyttningen av vissa ärenden från handels- och sjöfartsnämnderna till andra korporationer eller till statens myndigheter.

Bland de skyldigheter, som en auktorisering borde medföra för handelskamrarna, har kommittén slutligen ansett sig böra upptaga den, att för varje år avgiva berättelse över kammarens förvaltning och verksamhet till Kungl. Maj:t. Dock synes denna berättelse böra insändas genom kommerskollegiet, som på detta sätt samtidigt får tillfälle att taga del av dess innehåll. En sådan

bestämmelse, vilken icke torde tarva någon utförligare motivering, lär bli alldeles särskilt påkallad, om de auktoriserade handelskamrarna skola komma i åtnjutande av statsunderstöd. Den torde kunna avfattas på följande sätt och ingå såsom § 6 i författningen:

»Auktoriserad handelskammare åligger att före utgången av april månad varje år till kommerskollegiet insända en till Kungl. Maj:t ställd berättelse över handelskammarens förvaltning och verksamhet under närmast föregående år.»

*Statsunder-
stöd åt
handelskam-
rarna.*

Kommittén har slutligen att uttala sig i den frågan, huruvida en auktorisering av handelskammare även bör för kammaren grundläggas en rätt till ekonomiskt understöd av staten. Frågan om statsunderstöd åt handelskamrar är, såsom den historiska redogörelsen i det föregående visat, lika gammal i vårt land som frågan om inrättande av dessa institutioner. Men under det att, så länge man tänkte sig, att institutionen skulle tillskapas genom en lagstiftningsakt, detta givetvis måste förutsätta, att genom statens mellankomst handelskamrarna bereddes möjlighet att utöva avsedd verksamhet, har saken ställt sig annorlunda med hänsyn till de på fria föreningar grundade organ utan officiellt erkänd karaktär, som hittills varit i verksamhet. Dessa hava, likasom andra enskilda sammanslutningar, principiellt haft att basera sin ekonomi på egna tillgångar, och i själva verket har icke heller någon av de i Sverige inrättade handelskamrarna hittills kommit i åtnjutande av statsunderstöd. Från vissa av dem hava emellertid, såsom tidigare erinrats, framställningar härom inkommit, och slutligen har även det sjätte svenska handelskammarmötet upptagit tanken på statsanslag och därmed visat, att enstämmighet handelskamrarna emellan i denna fråga numera råder.

Motiven för framställningarna om statsunderstöd för handelskamrarna vila dels på behovet hos kamrarna av ekonomiskt bistånd, dels på den uppfattningen, att statsunderstöd bör utgå såsom vederlag för de tjänster, handelskamrarna utföra gent emot det allmänna.

Vad det förra motivet beträffar, framgår utan vidare av vad som i det föregående anförts rörande de olika handelskamrarnas ekonomiska ställning, att det äger särskild tillämplighet för vissa av kamrarna, vilka i saknad av tillräckliga medel äro nödsakade att inskränka sin verksamhet till en mindre omfattning än vad önskvärt är. För ett par handelskamrar med mindre folktäta eller ur näringslivets synpunkt mindre utvecklade distrikt har det till och med visat sig vanskligt att i medlemsavgifter kunna uppbära tillräckliga medel för att över huvud kunna utöva en mera regelbunden verksamhet. Om denna omständighet redan hittills varit ur det allmännas liksom ur vederbörande ortsintressens synpunkt beklaglig, skulle olägenheterna bli än mer framträdande, därest, sedan bestämmelser om auktorisering av handelskamrarna blivit utfärdade, det komme att visa sig, att på antydda grunder de inom vissa områden inrättade handelskamrar icke skulle kunna komma i åtnjutande därav. Den allsidighet i bedömandet av

näringslivets spörsmål, man genom anlitan­de av handelskamrarnas medverkan vill ernå, kan lätteligen bli­va lidande, om större eller mindre geografiska områden på detta sätt icke komme att bli­va företrädda vid ett ärendes behandling.

Särskilt för ett slag av utgifter måste det anses synnerligen önskvärt, för att ej säga nödvändigt, att kamrarna äro i besittning av tillräckliga medel, nämligen för avlönande av en väl kvalificerad sekreterare. Kommittén vill uttryckligen framhålla den stora betydelse för en handelskammares förmåga att fylla sina uppgifter den omständigheten äger, huruvida kam­maren kan påräkna, att en person ägnar hela sin tid eller åtminstone sin huvudsakliga tid åt arbete i kammarens tjänst. Endast på detta sätt kan det bli­va möjligt att åstadkomma de ofta tidsödande utredningar och under­sökningar, som måste föregå kammarens uttalanden i många av de frågor, vilka den får att handlägga.

Uppfattar man åter statsbidraget såsom i främsta rummet avsett att utgöra vederlag för de förpliktelser till arbete i det allmännas tjänst, som på sätt föreslagits skulle i och med auktoriseringen åläggas handelskamrarna, finnes uppenbarligen icke något fog för en åtskillnad mellan de olika kamrarna annat än från synpunkten av det sätt, varpå ifrågavarande uppgifter utföras.

Det är också kommitténs uppfattning, vilken i det följande närmare utvecklas, att de anförda skälen böra föranleda därtill, att åt varje auktorise­rad handelskammare, som därom gör framställning, tilldelas ett visst årligt statsbidrag såsom ersättning för de kammaren gentemot statsmyndigheterna åvilande förpliktelser.

Uppmärksammas må ock, att staten *dels* genom auktoriseringen *dels* genom det pekuniära understödet får ökade anspråk på allsidighet och objektivitet uti de utredningar, som av kamrarna lämnas. Däri ligger enligt kommitténs mening ett ytterligare viktigt skäl för att frågorna om auktorisering och om statsbidrag böra lösas i ett sammanhang.

I författningen torde i detta avseende endast behöva intagas en allmän be­stämmelse såsom § 7, vilken kommittén ansett böra erhålla följande avfattning:

»Statsbidrag till auktoriserad handelskammare utgår enligt därför gällande särskilda bestämmelser».

Påtagligt är emellertid, att med handelskamrarnas sinsemellan väsentligt skiftande så väl ekonomiska betingelser som övriga förhållanden det ställer sig vanskligt att på förhand uppställa så väl avvägda grunder för fördelning av ett eventuellt statsanslag, att de i behörig mån tillgodose billighetens fordringar vid sidan av statsintresset.

Man torde till en början böra utgå därifrån, att auktoriserandet av en handelskammare innebär ett erkännande från statens sida, att kammaren i fråga anses försvara sin plats som ett av leden i den som helhet betraktade, till allmänt och enskilt gagn tillkomna handelskammarinstitutionen och att den i sådant hänseende befunnits skickad att uppbära *sin* tillbörliga anpart i institutionens allmänna och gemensamma förpliktelser mot sta­ten. Denna har under sådan förutsättning städse ett direkt intresse av dem alla. Ett sådant betraktelsesätt synes följdriktigt för staten med-

föra på samma gång en förpliktelse och ett intresse av att efter en viss, i huvudsak likformig måttstock lämna varje auktoriserad handelskammare så att säga en grundplåt till dess ekonomi. Även om *en* sådan handelskammare, såsom varande av större omfattning eller förhållandevis mera betydande än en annan, ur denna synpunkt skulle kunna äga fog för större anspråk på staten än de andra, äro de dock i det hänseendet jämnställda, att de alla behövas såsom länkar i organisationen i dess helhet. Det kan därjämte anses, att, åtminstone inom vissa gränser, nämnda olikheter mellan kamrarne väsentligt uppvägas därav, att för en större handelskammare själva behovet av understöd är proportionsvis mindre. Kommittén har på grund av nu angivna omständigheter i förening funnit sig böra föreslå, att av det anslag, som må varda beviljat åt handelskamrarna, ett fast belopp bestämmes att med nedan angivna begränsning utgå lika till samtliga auktoriserade handelskamrar. Detta fasta belopp anser kommittén lämpligen böra uppgå till 3,000 kronor för var handelskammare. Kommittén finner det emellertid utgöra en från statens ståndpunkt erforderlig garanti för anslaget berättigande, att det lokala intresset för en handelskammare är förenat med nöjaktig ekonomisk offervillighet för dess upprätthållande. I enlighet härmed anser kommittén det böra sättas såsom villkor, att handelskammaren kan uppvisa ett minst lika stort, från andra källor härflytande inkomstbelopp. På detta sätt skulle minimiinkomsten för en statsunderstödd handelskammare komma att uppgå till 6,000 kronor, och detta belopp synes kommittén också vara det minsta, som måste erfordras för att handelskammaren skall kunna utöva en framgångsrik verksamhet, för vilket ändamål kommittén, såsom nämnt, anser tillgång till en väl kvalificerad sekreterare vara en nödvändig förutsättning.

Det är emellertid utan vidare tydligt, att, även om staten enligt kommitténs åsikt kan anses äga ett visst principiellt intresse av att i lika mån ekonomiskt stödja de skilda handelskamrar, som befinnas förtjänta av att erhålla officiellt erkännande, dessa dock inbördes ofta måste hava mycket växlande förutsättningar för att kunna förverkliga sina syften och att i övrigt deras betydelse och gagn för det allmänna ej sällan måste ställa sig ganska olika. En mängd skiftande, på förhand oberäkneliga förhållanden öva härvidlag sitt inflytande, och även dessa böra i tillbörlig mån avspeglas vid fördelningen av det för handelskamarinstitutionen ifrågasatta statsanslaget. Kommittén har tänkt sig, att detta syfte lämpligen skulle kunna vinnas på det sätt, att beträffande någon del av anslaget fördelningen sker med hänsyn tagen till de olika förhållanden, som skäligen böra därvid inverka, i främsta rummet de olika handelskamrarnas ekonomi samt deras allmänna verksamhet och arbetsprestationer. En del av anslaget skulle i enlighet härmed bliva av rörlig natur. Denna rörliga del anser kommittén lämpligen kunna anslås till sammanlagt 24,000 kronor.

Sammanlagda beloppet av årliga statsanslaget för nu befintliga tolv handelskamrar skulle alltså, under förutsättning, att de samtliga begära och erhålla auktorisering och statsunderstöd, komma att utgöra det av handelskammarmötet föreslagna, eller 60,000 kronor. Detta belopp synes kommittén utgöra

ett ganska måttligt vederlag för den nytta staten bör kunna vinna av handelskamarinstitutionen. Genom dess beviljande skulle säkerligen, såsom redan antytts, de skilda handelskamrarnas känsla av ansvar i fråga om fyllande av förpliktelserna mot staten stärkas, liksom ock i motsvarande mån deras möjligheter till framgångsrikt arbete härför skulle ökas. Kommittén erinrar ock om att redan 1883 års kommitté ifrågasatte ett årligt statsanslag å 40,000 kronor för handelskamrarna.

För att bereda handelskamrarna förmånen av en viss stadga i deras ekonomi för en skälig tid framåt synes det kommittén lämpligast, att anslagen till handelskamrarna bestämmas att utgå för perioder av tre år i sänder, därest icke i särskilda fall omständigheterna giva anledning till bestämmande av kortare tid, exempelvis då fråga är om anslag för en gång för visst angivet ändamål.

Efter det anslag för ifrågavarande ändamål av statsmakterna ställts till förfogande, böra handelskamrarna genom kommerskollegiets försorg lämnas tillfälle att inkomma med ansökningar om statsunderstöd för vederbörande treårsperiod. Ansökningarna böra vara ställda till Kungl. Maj:t och ingivas till kommerskollegiet före den 1 maj under det första av de år, för vilka statsunderstöd sökes.

I ansökning böra meddelas upplysningar i fråga om

- a) handelskammarens verksamhet under den senaste treårsperioden och särskilt de till statsmyndigheter från handelskammaren avgivna utlåtanden eller avlätna framställningar samt kammarens samarbete i övrigt med statsmyndigheterna;
- b) den för handelskammaren fastställda arbetsordning samt utfärdade instruktioner för handelskammarens tjänstemän och andra föreskrifter för handelskammarens verksamhet;
- c) handelskammarens fast anställda personal och dess löneförmåner;
- d) medlemsavgifternas storlek samt beloppet av de under de senaste tre åren inflyttna avgifter;
- e) inkomster och utgifter under senaste tre år samt tillgångar och skulder vid sistförflutna årets slut ävensom beräknade inkomster och utgifter för det löpande året; och
- f) samtliga de förhållanden i övrigt, vilka kunna öva inflytande på frågan om beviljande åt handelskammaren av statsunderstöd och om dess storlek.

Efter den bestämda ansökningstidens utgång skall det åligga kommerskollegiet att till Kungl. Maj:t insända samtliga ansökningshandlingarna jämte eget underdånigt förslag om anslaget fördelning. Kollegiet kan härvid förutsättas äga möjlighet grunda sitt förslag i ämnet jämväl å den ej ringa erfarenhet om resultatet av varje handelskammarens verksamhet, särskilt i vad angår förhållandet till staten, vilken kollegiet bör hava förvärvat under det föregående samarbetet med handelskammaren. Kollegiet bör jämväl föreslå de särskilda villkor, som kollegiet må finna erforderliga beträffande anslagen i allmänhet eller beträffande anslaget åt viss handelskammare.

Slutligen vill kommittén framhålla, att det bör tillhöra kommerskollegiet

att under loppet av den treårsperiod, för vilken understöd av Kungl. Maj:t beviljats, med uppmärksamhet följa det sätt, varpå handelskamrarna uppfylla förutsättningarna för statsunderstödet tillgodonjutande.

**Samman-
fattning av
kommitténs
förslag.**

I anslutning till vad ovan anförts får kommittén hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes

dels utfärda nådig kungörelse angående auktoriserade handelskamrar av det innehåll bifogade förslag utvisar,

dels vidtaga åtgärder för beredande av statsunderstöd åt auktoriserade handelskamrar i den utsträckning och enligt de grunder, som ovan angivits,

dels slutligen taga i övervägande huruvida icke, i samband med ett upphävande av de i gällande författningar givna bestämmelser i fråga om tillsättande av handels- och sjöfartsnämnd, de uppgifter, som åligga dessa nämnder, kunde i den omfattning, som av kommittén angivits, överflyttas å auktoriserade handelskamrar.

Förslag till nådig kungörelse

angående

auktoriserade handelskamrar.

§ 1.

Auktoriserad handelskammare är en på sammanslutning mellan näringsidkare grundad institution, som har till ändamål att särskilt för visst område, utgörande handelskammarens distrikt, främja samt inför statsmyndigheterna företräda handelns, industriens och sjöfartens allmänna intressen, och vars stadgar blivit av Kungl. Maj:t stadfästade.

§ 2.

Auktoriserad handelskammares stadgar antagas och dess ledamöter väljas antingen av en för ändamålet särskilt inrättad förening eller ock av annan förening eller andra sammanslutningar, bestående huvudsakligen av näringsidkare, bosatta inom handelskammarens distrikt.

§ 3.

För erhållande av auktorisering skall handelskammare till Kungl. Maj:t ingiva ansökan om stadfästelse av de för kammaren vederbörligen antagna stadgar.

Vid denna ansökan skola fogas upplysningar, som ådagalägga, att handelskammarens distrikt har en lämplig omfattning, ävensom att handelskammaren med hänsyn till ekonomiska och övriga förhållanden kan antagas hava förutsättningar att fylla sitt ändamål.

§ 4.

Auktoriserad handelskammare fastställer själv sin arbetsordning samt utfärdar instruktioner för sina tjänstemän ävensom andra för dess verksamhet erforderliga föreskrifter.

§ 5.

Auktoriserad handelskammare åligger att efter bästa förmåga i sådana näringsfrågor, som av statsmyndigheterna hänskjutas till handelskammaren, avgiva yttranden eller tillhandahålla upplysningar.

Auktoriserad handelskammare äger jämväl att hos vederbörande statsmyndigheter i näringsfrågor göra de framställningar, vartill den må finna anledning.

Å sin sida skola de statsmyndigheter, som hava att handlägga sådana frågor, låta sig angeläget vara att i förekommande fall bereda därav intresserade handelskamrar tillfälle att inkomma med yttranden.

§ 6.

Auktoriserad handelskammare åligger att före utgången av april månad varje år till Kommerskollegiet insända en till Kungl. Maj:t ställd berättelse över kammarens förvaltning och verksamhet under närmast föregående år.

§ 7.

Statsbidrag till auktoriserad handelskammare utgår enligt därför gällande särskilda bestämmelser.

Utländska förhållanden.

Allmänt.

I allmänhet hava de i olika länder bestående handelskamrarna till uppgift att företräda handelns och industriens, vanligen även hantverkets, intressen inom ett bestämt område eller på en viss plats, att av eget initiativ eller på myndigheternas föranledande bringa till förvaltningens kännedom önskingar eller förslag, som hänföra sig till dessa näringar, att hålla förvaltningen underrättad om handelns och industriens tillstånd och att föra statistik över dessa näringar. Men därjämte hava de i olika stater erhållit även andra uppgifter och befogenheter, och deras ställning och inflytande växlar allt efter omfattningen och betydelsen av dessa. Medan de i Storbritannien och Förenta Staterna äro blott och bart fria föreningar av köpmän och industriidkare, hava de i hansestäderna nästan karaktären av statsmyndigheter. Mellan dessa båda ytterligheter ligger organisationen i de flesta andra stater, där handelskamrarnas egenskap av rådgivande korporationer träder i förgrunden, men de därjämte fått sig anvisade flera eller färre omedelbara förvaltningsuppgifter, såsom utseende av handelsdomare eller handelsakkunniga respektive avgivande av förslag å sådana; utfärdande av intyg rörande varupriser eller handelsbruk eller av intyg för ändamål, som sammanhånga med tullväsendet; förändring av firmaregister samt varumärkes- och mönsterskyddsregister (Österrike och Ungern); förvaltningen av börser (Preussen, Bayern, Hamburg, Bremen, Triest) och av kommersiella och industriella undervisningsmed flera anstalter (Frankrike, Italien, Bayern, Österrike); funktioner såsom skiljedomstol i handelstvister. I många länder (Österrike, Frankrike, Spanien, flera tyska stater) är även föreskrivet, att handelskamrarna skola höras i lagstiftningsfrågor, som beröra handel eller industri, innan vederbörliga författningar utfärdas eller underkastas parlamentarisk behandling. I Österrike äro handelskamrarna valkorporationer för lantdagsval.

Handelskamrarna betraktas nästan över allt såsom juridiska personer och äro i allmänhet direkt underordnade vederbörande centrala statsmyndigheter för handel och industri, vilka, där kamrarnas förvaltningsomkostnader täckas genom bidrag av allmänna medel, äga inflytande på deras budget. Deras autonoma karaktär framträder bland annat däri, att de kunna träda i direkt förbindelse med varandra och med olika myndigheter.

I det följande lämnas en kortfattad redogörelse för handelskammarväsendet i några större stater ävensom i våra grannländer.

Frankrike.

Såsom Frankrikes äldsta handelskammare anses den kommission av fyra köpmän, som rådet i Marseille år 1599 beslöt att ärligen tillsätta för omvårdnad av handelns angelägenheter. Genom ett kungligt edikt av 1701 skapades handelskamrar i ett flertal av landets större handelsstäder. Upphäv under revolutionen infördes institutionen åter från och med 1803 och erhöll då mera statlig karaktär med prefekt eller borgmästare såsom högste styresman. Den för närvarande gällande handelskammarlagen är utfärdad den 9 april 1898 och kompletterad bland annat genom lag angående val till handelskammare av den 19 februari 1908. Handelskammare upprättas genom dekret av republikens president på föredragning av handelsministern och efter lokal- och departementsmyndigheters hörande. Härvid bestämmes distriktets omfattning — detta kan utgöra ett departement eller ett arrondissement — och antalet av medlemmarna (utom prefekten 12—24, i Paris 40). Valrätten utövas sedan 1908 av alla, som äga valrätt till handelsdomstolarna, d. v. s. franska köpmän, även kvinnor, som i fem år betalat näringskatt, och dessutom av vissa kategorier av yrkesutövare, nämligen sjökaptener, direktörer i aktiebolag, agenter o. s. v. vilka minst fem år utövat sitt yrke, minst fem år bott i handelskammarens distrikt och äro franska undersåtar. Valbara äro med få undantag alla manliga valmän, som uppnått trettionde levnadsåret. Valet äger i regel rum efter särskilt för ändamålet bildade yrkesgrupper, vilkas medlemmar bland sig utse det för varje grupp bestämda antalet representanter. Fördelningen av mandaten på de olika grupperna sker med hänsyn tagen till antalet näringsidkare inom varje grupp, summan av de utav gruppen erlagda skattebelopp samt vederbörande näringsgrens nationalekonomiska betydelse. Valet gäller för sex år, på så sätt att en tredjedel av kammaren förnyas vartannat år. President och vicepresidenter väljas för två år. Korresponderande ledamöter med rådgivande röst kunna av kammaren väljas till lika antal med de verkliga ledamöternas. Kostnaderna för handelskamrarna täckas genom en avgift, som, efter godkännande av handelsministern, under vilken de direkt lyda, uttages av alla, som äro skyldiga att erlägga näringskatt. I Frankrike finnas för närvarande omkring 150 kammare; sådana äro upprättade även i Algeriet och i kolonierna.

Handelskamrarna i Frankrike hava såsom officiella representationer för handel och industri rätt att av eget initiativ giva uttryck åt sina intressenters önskningsar och att avgiva yttranden, särskilt över ändringar i handels-, tull- och ekonomisk lagstiftning, trafiktaxor m. m. Regeringen är skyldig infordra deras utlåtanden i frågor om upprättande av nya handelskamrar, börser, banker och lokala anordningar till handelns fromma, angående handelsbruk och tariffier för försäljning av fångars arbeten. Åt handelskamrar kan överlämnas förvaltningen av börser och anstalter för handelsändamål på den plats där de äro upprättade (frilager, handelsskolor, handelsmuseer m. m.), vilka underhållas genom särskild beskattning å handelns utövare

eller på bekostnad av stat eller kommun. De korrespondera direkt med varandra samt med ministerier och andra myndigheter och kunna genom sina presidenter samarbeta med varandra samt äro skyldiga att avgiva årsberättelser till handelsministern.

Storbritannien.

Handelskamrarna i Storbritannien och Irland samt de brittiska kolonierna äro fria föreningar, ofta mycket stora, vilka av Board of Trade efter prövning av deras stadgar registreras enligt 1867 års associationsakt och genom registreringen erhålla karaktären av juridiska personer. Moderlandet räknar omkring 100 handelskamrar, av vilka några existera sedan århundraden, men de flesta uppstått under de senaste decennierna. Medlemskap förvärfvas genom erläggande av höga årsavgifter. Styrelsen (Council eller Board of Directors), vilken närmast motsvarar andra länders handelskamrar, väljes av generalförsamlingen, som sammanträder varje år; styrelsen utser inom sig ordförande och hans ställföreträdare, sammanträder en gång i månaden för vården av kammarens angelägenheter, antager tjänstemän och utövar alla funktioner, som icke uttryckligen förbehållits generalförsamlingen. Handelskamrarna äro fullständigt oberoende av regeringen och åtnjuta intet statsunderstöd — 1906 uttalade de sig enhälligt mot sökande av sådant. De hava undantagslöst uppgifter av allmän art (befordrande av handel, sjöfart och industri o. s. v.), befatta sig med statistik och skiljedomsverksamhet i handelsvister samt med diskuterande av regeringsåtgärder, framlägga lagförslag och utgöra förmedlande länk mellan handelsnäringsen å ena sidan och regering, parlament och offentliga institutioner å den andra. De flesta handelskammare tillhöra en förening (Association of Chambers of Commerce of the United Kingdom), i vilken de äro representerade i förhållande till sitt medlemsantal, och som två gånger om året, en gång i London och en gång i någon annan stad, håller sammanträde med delegerade för de olika kamrarna, har en byrå och en sekreterare i London, och vars förhandlingar, vilka pläga vara omsorgsfullt förberedda och räcka i flera dagar, hava erhållit stor betydelse. Denna sammanslutning omfattade år 1910 120 handelskamrar, däribland Svenska handelskammaren i London. I allmänhet representera de brittiska städernas handelskamrar även stadens omnejd, i några fall även närgränsande större samhällen. Flera av Londons förstäder äga dock särskilda handelskamrar. Endast i undantagsfall företräda handelskamrar större områden. Ehuru det i England finnes Chambers of Trade (handelsföreningar) och Chambers of Shipping (sjöfartsföreningar), äro de mindre handlanden såväl som sjöfartens intressen väl representerade inom handelskamrarna, och några gränser för dessas verksamhetsområde hava icke fastställts. De flesta brittiska handelskamrar hava en god ekonomisk ställning, och deras inkomstkällor utgöras av, förutom medlemsavgifter, försäljning av publikationer, annonsavgifter samt vissa avgifter, som upptagas å ursprungsbevis,

analyser, för meddelande av skiljedom o. s. v. Svenska handelskammaren i London har i en redogörelse för de brittiska handelskamrarna framhållit, hurusom dessa i allmänhet noga anpassa sig och inrikta sin verksamhet efter intressena hos den eller de orter de företräda. Sålunda är det otvivelaktigt, att handelskammaren i Manchester mest intresserar sig för bomullsmarknaden och bomullsindustrien, kamrarna i Newcastle och Hull för sjöfart, handelskammaren i Birmingham för förädlingsindustri, särskilt i metallbranschen o. s. v.

Tyska riket.

Som föregångare till handelskamrarna i Tyskland betraktas den »Commerz-Deputation», som 1665 inrättades i Hamburg. Vid början av 1800-talet började handelskamrar inrättas, tidigast i de delar av Tyskland, där fransk rätt gällde. I Preussen reglerades institutionen först genom förordning av 1848 och senare genom en lag av 1870, som ännu är i kraft med förändringar av år 1897. Numera finnas handelskammare i så gott som alla tyska stater. I Preussen var deras antal år 1911 82.

Med undantag av de flesta kamrarna i konungariket Sachsen, som äro rena handelsrepresentationer, och i Sachsen-Meiningen, vilka även representera hantverk, äro samtliga tyska handelskamrar representationer för handel och fabriksindustri. I Preussen och ett par andra stater finnas ännu vissa områden, som icke äro anslutna till handelskammardistrikt. Valberättigade äro i *Preussen* de till näringsskatt (»Gewerbsteuer») upptaxerade och i handels- och föreningsregister inregistrerade köpmän resp. handelsidkande bolag eller föreningar ävensom alla företag inom bergshanteringen och dessutom köpmannamässigt ledda affärsfilialer (*Zweigniederlassungen*). Uteslutna äro riks- och statsföretag. Företag inom jord- och skogsbrukets binärningar samt hantverksföreningar kunna på ansökan upptagas till medlemmar. Liknande bestämmelser gälla i *Württemberg*, *Anhalt* och *Elsass-Lothringen*. I *Bayern* utövas valrätt av inregistrerade firmor inom handelskammardistriktet samt av (även icke registrerade) ägare av och arrendatorer till gruvföretag ävensom av ägare till (även icke registrerade) industriella företag, som fordra en köpmannamässig affärsledning och tillhöra ett utom distriktet beläget, registrerat företag; i *Baden* av innehavare av inregistrerade firmor, vilka bo i distriktet och betala ett visst skattebelopp, varvid de lägst beskattade kunna avstå från valrätten. Ungefär motsvarande bestämmelser gälla i övriga tyska stater. Förutsättningar för valbarhet äro: aktiv valrätt, viss ålder (25 år i Preussen, Bayern, Sachsen, Württemberg och Baden, 30 år i Braunschweig och Elsass-Lothringen), flerårig självständig näringsdrift, tysk statsborgarrätt, medborgerligt förtroende och hemvist inom distriktet. I Preussen med flera stater kunna även väljas personer, som hava varit, men icke längre äro valberättigade; antalet av dessa får i Preussen icke överstiga tiondedelen av kammarens övriga medlemmar. Ledamotskapet varar i de flesta staterna sex år, med nyval av halva kammaren

vart tredje år. Återval kan överallt förekomma. Kamrarna välja ordförande och dennes ställföreträdare, antingen varje år (såsom i Preussen) eller för tre år. Varje handelskammare anställer en avlönad sekreterare, i regel en icke-medlem. I Bayern är detta föreskrivet och fordras fackvetenskaplig bildning för sekreteraren. Förhandlingarna äro i Preussen principiellt icke offentliga (dock kunna kamrarna besluta offentlighet), på andra håll i regel offentliga. Förvaltningskostnaderna täckas, i brist på egna inkomster för kamrarna, i regel av de valberättigade genom upptagande av en avgift, som i Preussen och många andra stater icke får överskrida ett visst maximum. Statsbidrag till kostnaderna förekomma i Bayern, Sachsen, Hessen, Bremen och Hamburg samt vissa av de mindre staterna. De olika statsregeringarna hava förbehållit sig en viss kontrollrätt över kamrarnas ekonomi. I Preussen och flera andra stater är regeringen uttryckligen berättigad att upplösa kamrarna. I Bayern existera jämte handelskamrarna lokalutskott för mindre områden, s. k. »Bezirksgremien». En i flera avseenden avvikande organisation hava de tre hansestädernas handelskamrar, vilka utgöra utskott av de lokala köpmannaföreningarna; två av dessa, nämligen de i Hamburg och Bremen, åtnjuta statsunderstöd. varemot handelskammarens i Lübeck utgifter bestridas uteslutande av kammarens egen ansenliga förmögenhet. I de båda förstnämnda städerna äro vid sidan av handelskamrarna inrättade särskilda detaljistikamrar.

De olika handels- och industrirepresentationerna i Tyskland hava en gemensam organisation i »Deutscher Handelstag», som bildades 1861 på initiativ av de badensiska handelskamrarna och som sedan 1899 omfattar såväl alla tyska handelskamrar och liknande korporationer som ock en mängd fria föreningar. Der Handelstag är själv en fri förening, som icke står i något slags beroende av regeringen. Dess plenarförsamlingar äga vanligen rum en gång om året, och förhandlingarna vid dessa förberedas av ett utskott. Dess övriga organ äro de ständiga kommissionerna (1910 6, nämligen: för trafikfrågor, för penning-, bank- och börsfrågor, för patent-, mönster- och varumärkesskydd, för skatter, tullar och utrikeshandel, för detaljhandel och för socialpolitik), styrelsen, presidenten och den av utskottet valda generalsekreteraren. Kostnaderna täckas genom bidrag av de representerade föreningarna. Der Handelstag har en egen publikation, tidskriften »Handel und Gewerbe». Jämte der Handelstag finnas även en del mindre sammanlutningar av handelskamrar.

Samtliga handelskamrar hava att företräda handels och industriens intressen inom sitt område samt att avgiva yttranden till myndigheterna vare sig på dessas anmodan eller på eget initiativ; de skola ingiva ärliga berättelser till vederbörande ministerium, avgiva förslag å handelsdomare och bistå registreringsmyndigheterna vid förandet av handelsregistret samt medverka vid tillsättandet av handelsmäklare (Preussen, Bayern med flera stater). De flesta staternas kamrar välja representanter för handel och industri i järnvägsråden. At kamrarna kan anförtros förvaltningen av börser och andra inrättningar till handels fromma (Preussen, Bayern, Sachsen med flera). De

medverka vid ledningen av och uppsikten över offentliga anstalter till industriens och handelns främjande (Baden) eller understödja dylika anstalter (Württemberg), grunda och underhålla industriella och kommersiella undervisnings- och utbildningsinrättningar (Preussen, Bayern), fastställa handelsbruk och avgiva sakkunnigutlåtanden till domstolarna samt utfärda ursprungsbevis (Preussen, Bayern med flera stater) och insamla statistiska uppgifter med bistånd av näringsidkarna och kommunalmyndigheterna (Württemberg).

En särskild och mycket omfattande verksamhetskrets hava de hanseatiska handelskamrarna, vilka arbeta under synnerligen livlig växelverkan med statsmyndigheterna och öva ett vidsträckt inflytande på avgörandet av handels- och sjöfartsfrågor inom städerna. Även handelskamrarna i Bayern, Sachsen, Baden och Elsass-Lothringen skola om möjligt höras, innan viktigare frågor, som angå handel och industri, avgöras av myndigheterna eller genom lagstiftning.

Österrike-Ungern.

Den äldsta handelskammaren inom de områden, av vilka den österrikisk-ungerska dubbelmonarkien numera består, är den i Wien, som upprättades år 1849. Redan en lag av följande år väckte till liv ett stort antal handelskamrar i båda rikshälfterna. Med införandet av varaktiga konstitutionella förhållanden i Österrike följde så genom lag av år 1868 den organisation av handels- och industrikamrarna, som i huvudsak består ännu i dag. Vid två tillfällen — 1884 och 1901 — hava kamrarna upplösts och konstituerats på nytt på grundval av nya valordningar.

Handelskamrarnas i *Österrike* antal (29) och förläggning bestämdes redan genom 1868 års lag. 11 kamrar omfatta hela kronländer, de övriga större eller mindre delar av sådana. Varje kammare sönderfaller i allmänhet i en handels- och en industri-(jämte bergsbruks-) sektion. Handelsministern kan dock på framställning av kammaren medgiva bildandet av andra sektioner för särskilda näringsgrenar. Antalet aktiva medlemmar växlar mellan 16 och 48. Valordningen för kammaren fastställs av handelsministern. Medlemmarna väljas för sex år, och vart tredje år nyväljes halva kammaren. Valrätt äga de medborgerliga rättigheter åtnjutande personer, som inom kammarens distrikt självständigt leda eller deltaga i ledningen av företag inom handel, industri och bergsbruk (häribland även direktörer för industriella och kommersiella aktiebolag), så snart vederbörande företag erlägger visst belopp i förvärvsskatt (»Erwerbssteuer»), vilket belopp icke får understiga skattecensus för lantdagsval. De aktiva medlemmarna måste vara österrikiska medborgare, 30 år gamla och bosatta inom distriktet samt i tre år hava ägt förutsättningarna för att utöva valrätt. Dessutom kunna kamrarna till så stort antal de vilja välja korresponderande ledamöter, som ha rätt att deltaga i rådplägingarna, men ej i besluten. Vidare välja de varje år ordförande och vice ordförande, vilkas val stadfästas av handelsministern, samt

utnämna en fackvetenskapligt bildad sekreterare, som icke är medlem av kammaren. Ordföranden är kammarens laglige representant och ansvarig för dess skötsel; han har suspensivt veto mot kammarens beslut, men måste, då han begagnar detta, underställa ärendet handelsministern. Kammaren fastställer sin egen arbetsordning; dess plenarsammanträden äro offentliga. Budgetförslag och bokslut godkännas av ministern. Utgifter, som icke kunna betalas med kammarens egna inkomster, täckas genom upptagande av avgift av samtliga valberättigade i förhållande till (vanligen växlande mellan 3 och 10 %) det belopp, som av var och en erlägges i förvärvsskatt (»Erwerbssteuer»). För kammaren i Wien utgör avgiften $3\frac{1}{2}$ % av skatten och inbringar (1911) nära $1\frac{1}{2}$ million Kronen. Den kommun, där handelskammaren är förlagd, tillhandahåller lokal och bekostar dennas inredning. Kamrarna hava portofrihet för sin korrespondens och behandlas i fråga om stämpelskyldighet i många avseenden såsom myndigheter. Handelsministern har överinseendet över kamrarna och rätt att upplösa dem; dock måste nyval företagas inom tre månader. Några kamrar hava en vidlyftig byrå och röra sig med en betydande budget. Handelskammaren i Wien sysselsatte 1911 omkring 170 personer, däribland 20 examinerade jurister. Denna kategori av ämbetsmän har kommit att spela en rätt viktig roll i Österrike, och ur dess led framgå ofta nog högre statsfunktionärer och ledare för olika ekonomiska företag.

Handelskamrarna i Österrike kunna sägas hava en dubbel uppgift: dels att tjänstgöra såsom korporativa representationer för handelns och industriens intressen, en uppgift, som egentligen är deras förnämsta och tillföll dem därför att, då de upprättades, dessa yrken förlorat sina gamla organisationsformer och krävde nya, dels ock att vara organ för den ekonomiska förvaltningen.

Till den förstnämnda uppgiften hänför sig först och främst deras egenkap att utgöra politiska valkorporationer för vissa val. Så hade kamrarna enligt sin ursprungliga organisation rätt att utse egna representanter i Reichsrat (nationalrepresentationen), vilken rätt upphörde först med den allmänna rösträttens införande år 1907. Däremot äga de ännu rätt att utse ombud i provinslantdagarna och utöva på detta sätt delvis ett omedelbart inflytande på lagstiftningen. Sedan valrätten till riksrådet upphört, har man sökt vid sidan av lagstiftningen i viss mån giva ersättning för detta, i det kejsaren plägar kalla ordförande i eller medlemmar av viktigare handelskammare till ledamöter av herrehuset (Reichsrats första kammare, av vilken monarken utser visst antal medlemmar). En viss ersättning för den förlorade valrätten kan möjligen ock anses ligga i handelskamrarnas rätt att välja, resp. föreslå medlemmar i olika korporationer, som befatta sig med kommersiella och industriella frågor. Sålunda sända de ombud till »Industrierat» och »Gewerberat», statsjärnvägsrådet, arbetsrådet, tullrådet och andra i samband med beskattningen stående rådgivande institutioner, yrkeskolrådet, österrikisk-ungerska bankens »Zensorenkollegium» m. m. samt föreslå bland annat lekmannadomare vid handelsdomstolar. Ett viktigare medel

att verka såsom intresserepresentation äga handelskamrarna i den av lagen dem tillerkända rätten att avgiva utlåtanden över lagförslag, som beröra handel och näringar, innan dessa av regeringen framläggas för de lagstiftande församlingarna. Även administrativa författningar av hithörande natur pläga, innan de utfärdas av regeringen, remitteras till kamrarna. Dessutom kunna dessa av eget initiativ framlägga lagförslag både inför regeringen och parlamentet. Särskilt på tull- och skattelagstiftningens ävensom arbetarförsäkringens område ha kamrarna under senaste decennier varit verksamma.

I allmänhet kan man säga, att kamrarnas egenskap av intresserepresentation i det hela trätt mera tillbaka på senare tid, vartill bland annat bidragit uppkomsten av specialrepresentationer i form av fria sammanslutningar inom olika näringsgrenar såsom »Zentralverband der Industriellen Oesterreichs», »Zentralverband der Oesterreichischen Kaufleute» med flera. Också har frågan om uppdelning av de nuvarande handelskamrarna i handels- och industrikammare länge varit på tal likasom frågan om bildande av särskilda hantverksskammare.

I motsats härtill ha kamrarnas olika funktioner såsom nationalekonomiska förvaltningsorgan alltjämt utvidgats och ökats i betydelse. Redan 1868 års lag uppdrog åt kamrarna att besörja näringsstatistikens utarbetande samt att varje år avgiva berättelse över ekonomiska förhållanden inom resp. distrikt. Wiens handelskammares årsberättelse med protokollen över kammarens förhandlingar m. m. hör till de mest använda källorna till upplysningar om Österrikes ekonomiska utveckling. Den ekonomiska lagstiftningen efter 1868 har i mycket stor utsträckning tilldelat kamrarna nya uppgifter, vilka i många fall kunna betecknas såsom verkliga förvaltningsuppgifter, såsom exempelvis att fungera såsom organ för varumärkes- och mönsterskyddet. Kamrarnas resp. vederbörande kammares hörande är föreskrivet för en ofantlig mängd olika ändamål, som hänföra sig till olika yrkens ekonomiska och sociala förhållanden. Vid beviljandet av tillstånd till realisationer, vid förlänandet av utmärkelser åt yrkesidkare och företag, vid bekräftandet av leveransförmågan hos anbudsgivare vid statsleveranser, vid utfärdandet av intyg om handelsbruk och i många liknande fall hava kamrarna fått sig uppgifter tilldelade. Frågor rörande person- och godstrafik till lands och vatten, vidare post-, telegraf- och telefonväsen giva handelskamrarna ständigt anledning till rik verksamhet även på dessa områden. På tull- och handelspolitikens fält hava kamrarna naturligen talrika uppgifter.

Jämte dessa förvaltningsuppgifter, vilka tillfallit kamrarna på grund av lagstiftning eller praxis, hava de av eget initiativ påtagit sig ett stort antal andra. Särskilt bör i detta avseende framhållas deras verksamhet till industriens, resp. hantverkets och exportens främjande samt till utvecklande av det industriella och kommersiella undervisningsväsendet. Åtskilliga kamrar hava egna institut för tekniska fortbildningskurser åt yrkesidkare m. m. I många fall hava de upprättat exportbyråer, som i olika avseenden äro den inhemska för export arbetande industrien till gagn. Här

böra slutligen även omnämnas de betydande anslag, som handelskamrarna pläga bevilja till olika industriella och kommersiella anstalter, även där dessa icke direkt stå under deras egen förvaltning. Även vid anordnandet och befrämjandet av utställningar medverka kamrarna.

En särställning bland kamrarnas funktioner intager den enligt särskilda reglementen dem tillkommande uppgiften såsom skiljedomstolar i handels- och industritvister.

Behovet av en samverkan mellan de lokala handelskamrarna fylles dels genom den av lagen skapade institutionen »Der Kammertag», en av delegerade från samtliga kamrar bestående församling, dels genom det år 1901 av kamrarna inrättade »handelspolitische Zentralstelle», som närmast tillkom för förberedande av Österrikes handelstraktater.

I fråga om de österrikiska handelskamrarnas ställning bör framhållas, att såväl myndigheter och anstalter som bolag och enskilda äro pliktiga att på anfordran tillhandahålla handelskamrarna upplysningar och i allmänhet understödja dem. Kamrarnas sekreterare pläga emellanåt av handelsministern inkallas till konferenser, vanligen rörande näringsstatistiska frågor.

I *Ungern* bestämmer handelsministern handelskamrarnas antal (1910: 20, varav 3 i Kroatien-Slavonien), distrikt och förläggningsort. Organisationen skiljer sig från de österrikiska kamrarnas egentligen däri, att bland de verkliga (aktiva) medlemmarna skiljas mellan »innere» och »auswärtige», vilka båda grupper skola vara av lika stort antal. Den förra kategorien är uppdelad i en handels- och eu industriavdelning, med lika många medlemmar. Båda medlemskategorierna väljas på fem år. För valrätt fordras endast ett års självständig verksamhet i handel eller industri; inga censusbestämmelser finnas. Kammaren väljer för fem år ordförande, de båda avdelningarna var sin vice ordförande.

Handelskamrarna i Ungern hava med undantag av den politiska valrätten liknande uppgifter med de österrikiska. Här hålla sekreterarna periodiska konferenser under ordförandeskap av vederbörande sektionschef i handelsministeriet.

Norge.

Före 1908 funnos i Norge icke några andra offentliga representationer för handeln än de »börs- och handelskommittéer», som inrättats i de nio av landets städer, där börser existerade. Dessa kommittéer bestodo var och en av fyra av handelsdepartementet utsedda ledamöter.

Dessutom funnos — och finnas alltjämt — en stor mängd lokala handels- och köpmansföreningar av helt och hållet privat natur liksom ock hantverks-, industri-, redare- och sjömansföreningar. För de olika handelsföreningarna skapades vid ett möte i Porsgrund år 1889 en hela landet omfattande organisation, »Den norske handelsstands fællesforening», även den av privat natur. Fællesforeningen består, enligt § 1 i de för densamma gällande stadgar, av delegerade från landets handels- och köpmansföreningar och har till

ändamål att verka för ett fruktbringande samarbete mellan landets handelsföreningar och utöva ledningen av detta, dels genom möten, dels genom att förbereda frågor av speciellt intresse för handelsnäringsen och kringstända handlingar angående dessa. Fællesforeningen håller möte vart annat eller vart tredje år senast före september månads utgång. Föreningar med 50 medlemmar eller därunder hava rätt att till dessa möten sända en representant. Föreningar med 50—100 medlemmar två, föreningar med större medlemsantal dessutom en för varje överskjutande fullt hundratal, dock sammanlagt icke över fem. Mötena avhållas växelvis i olika städer efter beslut av närmast föregående möte. Föreningen eller föreningarna i den stad där mötet hålles bära kostnaderna härför. Alla andra utgifter, utom medlemmars resekostnader, fördelas på samtliga föreningar i förhållande till deras medlemsantal. Den minsta årskontingent en lokalförening har att erlægga till fællesforeningen är 25 kr., den högsta 500 kr. Fællesforeningens angelägenheter omhänderhavas av en bestyrelse, bestående av ordförande, vice ordförande och sju andra ledamöter. Bestyrelsen har sitt säte i Kristiania, där minst tio av dess ledamöter, däribland ordföranden, skola vara bosatta. Ordföranden väljes direkt av mötet och fungerar till nästa mötes slut, men kan återväljas. Vice ordföranden väljes omedelbart efter varje mötes slut av och bland den samlade bestyrelsen; av dennas åtta ledamöter utträder hälften vid varje ordinarie möte och kan icke omedelbart återväljas. Styrelsen, som anställer en avlönad sekreterare och själv bestämmer sin arbetsordning, har särskilt att

1:o mottaga och förbereda de förslag, som kunna inkomma från föreningarna;

2:o förelägga dessa för lokalföreningarna till övervägande och därefter vidtaga de åtgärder, till vilka saken kan föranleda samt

3:o på mötet framlägga berättelse och reviderade räkenskaper för tiden från sista möte, och för övrigt på bästa sätt tillvarataga föreningens intressen.

Bestyrelsen har säte och stämma vid mötet. När bestyrelsen enstämmigt eller minst hälften av samtliga föreningar finner utomordentligt möte behöfligt, skall sådant hållas.

Denna organisation uppgives hava verkat mycket tillfredsställande och åstadkommit betydande resultat till handelsnäringsens fromma. Dess verksamhet är dock ej så anordnad, att den som en fast institution ständigt kan vara till hands. Den saknar den kontinuitet, som tarvas för att kunna utgöra en i alla avseenden tillräcklig handelsrepresentation, och ägnar sig naturligen i det hela mera för handläggande av stora frågor än för mindre spörsmål, som kräva snabbt avgörande. Styrelsens medlemmar äro också spridda över hela landet, och styrelsen håller blott ett eller högst två sammanträden om året.

Icke heller de ovan omnämnda börs- och handelskommittéerna, som ju dock stå i direkt förbindelse med handelsdepartementet, ansågos i och för sig vara tillräckliga att tjäna såsom organ för handeln, framför allt på grund av deras ringa medlemsantal. Men däremot fann man, då frågan om skapande

av en fullt tillfredsställande form för handelns representerande började diskuteras mera allvarligt — såsom exempelvis skedde på fællesforeningens 8:e ordinarie årsmöte i Kristiania år 1906 —, att dessa kommittéer hade alla förutsättningar att utgöra kärnan i en handelskammarinstitution, endast de bleve på lämpligt sätt utbyggda.

På detta sätt kom också den första norska handelskammaren, den i Kristiania, till stånd år 1908, och de senare inrättade kamrarna i Trondhjem, Drammen och Skien äro organiserade efter fullkomligt samma plan och med samma stadgar som den i Kristiania. Det anses också sannolikt, att man i de övriga norska börsstäderna — dessa utgöra numera sammanlagt 10 — kommer att följa exemplet.

Anknytningen till börs- och handelskommittéerna valdes för att därmed redan från början ge handelskamrarna en officiell prägel, ty börserna och deras kommittéer äro offentliga institutioner, upprättade jämlikt lag. På denna anordning har man sökt och erhållit handelsdepartementets godkännande, i det departementet erkänt statuterna och åtagit sig att förordna kamrarnas medlemmar efter val av de lokala handelsföreningarna.

I § 1 av statuterna för »Kristiania Handelskammer» stadgas alltså, att kammaren är öfver i förbindelse med börs- och handelskomiteen oprettet handelsraad, hvis formaal er at varetage og fremme Kristiania kommercielle interesser».

Kammaren består av, förutom nämnda kommittés fyra ledamöter, intill 40 handelskunniga medlemmar, vilka måste vara antingen chefer eller direktörer, disponenter, ledare eller prokurister i handelsfirmor i staden och som väljas för fyra år i sänder i december månad vartannat år av styrelserna för lokala handelsföreningar samt fackgrupper med säte i Kristiania, vilka hava rätt att var och en välja en medlem och en suppleant. Halva antalet av de valda ledamöterna avgår vartannat år. Styrelsen äger att insända förteckning över de valda till handelsdepartementet, som utfärdar förordnande för dem.

I Kristiania handelskammare äro för närvarande följande sammanlagt 37 föreningar representerade: Christiania Bank-Forening, Chr. Braendevinshandleres Forening, Chr. Dampskibsexpeditørers Forening, Chr. Dampskibsrederforening, Chr. Handelsstandsforening, Chr. Kulimportørers Forening, Chr. Sildgrossisters Forening, Chr. Trælastexportørers Forening, Colonialgrossisternes Forening, De mekaniske Verkstæders Forening, De norske Papirfabrikanters Forening, De norske Sæbefabrikanters Forening, De norske Textilfabrikanters Forening, Den merkantile Klub, Den norske Boghandlerforening, Den norske Bryggeriforening, Den norske Forsikringsforening, Den norske Træmasseforening, Fedevaregrossisternes Forening, Foreningen av norske Exportører till oversoiske Lande (Exportforeningen), Granitexportørernes Forening, Handelsreisendes Forening, Import- og Exportagenters Forening, Jernvarehandlernes Forening, Kjøbmandsforeningen, Kjøbmandsforeningens Colonialgruppe, Kristiania Jernhandleres Forening, Kristiania Manufakturkjøbmænds Forening, Kristiania Skibsmæglerforening, Manufakturgrossister-

nes Förening, Melgrossisternes Förening, Norsk Celluloseförening, Olje- og Farvehandlerforeningen, Papirgrossisternes Förening, Sjøassurandørernes Centralforening i Kristiania, Tobaksfabrikernes Landsforening av 1901 samt Vexel- og Aktiemæglernes Fællesnotering.

Skulle någon förening eller fackgrupp, som är representerad i kammaren, upplösas, avgör den sistnämnda på förslag av styrelsen, om de vakanser, som sålunda uppkomma, skola besättas eller ej. Likaså avgör kammaren, om andra föreningar eller fackgrupper skola erhålla representationsrätt.

Handelskammaren väljer vid varje års början inom sig ordförande och vice ordförande, vilka tillika med börskommissarien, som fungerar såsom kammarens sekreterare, utgöra kammarens styrelse. Så ofta styrelsen härtill finner anledning, dock minst en gång i kvartalet, kallas kammaren till sammanträde. För att kammaren skall vara beslutför måste minst hälften av ledamöterna vara närvarande. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Handelskammaren har enligt sina statuter:

1:o att behandla spörsmål av intresse för Kristiania stads handel, sjöfart, kommunikationer, hamnförhållanden, börsen och därtill hörande institutioner;

2:o att avgiva betänkande i frågor, som föreläggas kammaren av offentlig myndighet, börs- och handelskommittén eller de i kammaren representerade föreningar,

3:o att avgiva förslag till utseende av

- a) medlemmar av börs- och handelskommittén,
- b) jurymän och suppleanter i handelsrätten.
- c) sakkunniga i handelsfrågor samt

4:o att välja medlemmarna i börsens skiljenämnd.

Alla frågor förberedas och framläggas av styrelsen. Kammaren fastställer själv sin arbetsordning.

Ändringar i stadgarna kunna endast vidtagas på förslag av styrelsen eller minst fem medlemmar och erfordra 3/4 röstövertikt av de vid sammanträde närvarande. Eventuella ändringar skola underställas handelsdepartementet.

Handelskammaren i Kristiania uppges hava verkat på mycket tillfredsställande sätt och det officiella erkännandet anses hava varit till mycket gagn, i det man därigenom kommit i närmare förbindelse med myndigheterna, och de gjorda uttalandena och framställningarna fått en större auktoritet.

Danmark.

Handelskamrar hava hittills icke inrättats i Danmark.

Den enda på grund av lagstiftning bestående representation för handeln i Danmark är Grosserer-Societetets i Köpenhamn Komité. Grosserer-Societetet, som konstituerades den 31 augusti 1742 på grund av bestämmelserna i den samma år utfärdade Kommerceforordningen, består av samtliga grosshand-

lare i Köpenhamn. Var och en, som erhållit borgarbrev såsom grossör, är eo ipso medlem av Societetet och förpliktad att erlägga årsavgift (för närvarande 40 kr.) till sällskapet. I början av sin tillvaro var Societetet såsom sådan den institution, till vilken regeringen vände sig i handels- och sjöfartsangelägenheter, och som hade det officiella uppdraget att »framsætte og overlægge, hvad der var till Handelens Bedste». Enligt 1808 års Mäklarförordning var det också hela sällskapets yttrande, som av magistraten skulle inhämtas, innan någon mäklare fick tillstånd att utöva verksamhet. Ordföranden och de två »äldste» hade egentligen blott till uppdrag att sörja för sammanträdenas hållande och föra korrespondensen, men det var det samlade sällskapet, som fattade alla beslut, bestämde vad som skulle svaras vid avgivande av yttranden, eller vilka framställningar, som skulle göras. Häruti gjordes en betydelsefull ändring genom en anordning av den 23 april 1817, som skapade ett helt nytt organ, Grosserer-Societetets Komité, till vilken alla sällskapets tidigare funktioner överlämnades. I § 12 av nämnda anordning stadgades nämligen, att vid Societetet skulle förordnas en Komité, som förutom ordföranden och de äldste (vilken senare funktion emellertid skulle bortfalla med de för tillfället fungerande äldstes avgång) skulle bestå av tolv medlemmar, vilka skulle uppfylla de skyldigheter, som påvila sällskapet, samt avgiva de betänkanden, förklaringar och responsa, som kollegier, myndigheter eller domstolar kunde påfordra eller som privatpersoner kunde begära i dem angående rättssaker. Från 1817 till 1842 utsågos Komiténs ledamöter på sällskapets förslag av Kommercekollegiet, men sistnämnda år erhöll sällskapet rätt att välja Komitén och Komitén själv att välja sin ordförande, dock med skyldighet att om valen underrätta vederbörande myndigheter. De sålunda utfärdade bestämmelserna om Grosserer-Societetet och dess Komité bekräftades genom 1857 års näringslag och äro alltså gällande.

Valet av Komiténs tretton ledamöter verkställas alltså av sällskapets årligen sammanträdande generalförsamling. Två medlemmar avgå varje år efter tur, men kunna återväljas.

Komitén avgiver utlåtanden i de frågor, som regeringen eller myndigheterna remittera till densamma, och kan på eget initiativ väcka frågor; som beröra handelsintresse. Av Komiténs övriga verksamhet förtjänar särskilt framhållas, att den avger responsa, deltar i val av sjö- och handelsrättens medlemmar, besätter två av platserna i Köpenhamns hamnstyrelse, avhåller mäklarexamen och utger årligen en handelsberättelse, av vilken den första, preliminära delen utkommer vid nyåret under namn av »Verdensmarkedet og Danmark».

Vidare har Komitén till uppgift att leda och övervaka Köpenhamns börs, som har sitt säte i den åren 1619—1640 av konung Kristian IV uppförda börsbyggnaden, vilken år 1857 av staten överlämnades till Grosserer-Societetet. Börsen omfattar såväl varu- som fondbörs. Fondbörsen är icke representerad i Komitén, men dess ärenden ledes sedan 1888 av »Vekslemæglernes og Vekselerernes Kursnoteringsudvalg»; dock skall Komitén yttra sig i fråga om införande av fondpapper och utfärdande av kurslistan.

Fråga om reformering av fondbörsen och förändring av Komiténs ställning till denna har sedan någon tid varit å bane, men utan att ännu hava lett till något resultat.

Officiell börsnotering äger rum, förutom för värdepapper, för växlar å utlandet och för smör. Växelnoteringen fastställas av en medlem av Komitén tillika med en av Nationalbankens direktörer på grundval av tillgång och efterfrågan från huvudbanker och större bankirer på platsen. Smörnoteringen fastställas av ett särskilt »Udvalg», vars medlemmar väljas av Komitén. Härjämte har Komitén utsett ett »Udvalg» för bedömning och avkunnande av skiljedom rörande spannmåls- och foderämnes-, frö-, kaffe- och smörhandeln, samt en skiljenämnd för järn- och metallbranschen.

Slutligen har Grosserer-Societetets Komité att förvalta en mängd donationsfonder till ett sammanlagt belopp av omkring 2 miljoner kronor samt sällskapets understödsfond, som årligen utdelar omkring 42 000 kronor.

Finland.

Den finska näringslagen av den 31 mars 1879 stadgar i sin § 23: »Idkare av näringsyrken i städerna skola, antingen alla gemensamt eller ock i högst trenne grupper efter handel, fabriksindustri och hantverk, bilda föreningar för vården om angelägenheter, som röra de yrken, vilka av föreningens medlemmar utövas».

Dessa föreningars verksamhet handhaves av fullmäktige (enligt mom. 2 av samma §), medan samtliga handelsföreningar berörande angelägenheter behandlas och avgöras av de vartannat år sammanträdande »*Allmänna Finska Köpmannamötena*», till vilka alla legala handelsföreningar, men även fria handelssammanslutningar, handelsgillen med flera, sända av dem utsedda representanter.

De allmänna köpmannamötena tillsätta »*Finska Handelsdelegationen*», som har till uppgift att verkställa köpmannamötenas beslut samt i övrigt vårda sig om handelns intressen under tiden mellan köpmannamötena. Handelsdelegationen, för vilken gäller en av 6:e Allmänna Finska Köpmannamötet den 6—8 augusti 1890 utfärdad instruktion, sonderfaller i två särskilda organ: a) den egentliga delegationen, sammansatt av en eller två representanter för varje stad och räknande alltså omkring 70 medlemmar, vilken sammanträder då särskilt viktig fråga kräver avgörande under tiden mellan två allmänna köpmannamöten, samt b) »*Finska Handelsdelegationens Centralutskott*», som består av nio i Helsingfors bosatta personer och åt vilket ombetrots realiserandet av köpmannamötenas beslut, varjämte utskottet bör taga initiativ till åtgärder och reformer på handelns område över huvud. Centralutskottet har sedermera, på uppmaning av allmänna köpmannamötet, utsett en *handelsombudsman* för landet.

Instruktionen för denne är fastställd av Centralutskottet den 14 mars 1910.

Handelsombudsmannen utses av Centralutskottet och antages enligt kontrakt för en tid av tre år i sänder med sex månaders uppsägningstid. Han har att biträda Centralutskottet vid fullgörandet av de åligganden, vilka enligt den för Finska Handelsdelegationen fastställda instruktionen ankommer å utskottet.

I sådant avseende åligger det ombudsmannen särskilt:

att genom egna iakttagelser, studium av facklitteratur, korrespondens m. m. följa med affärslivets företeelser och växlingar såväl i eget land som i utlandet, varvid även den utländska handelslagstiftningen bör ägnas uppmärksamhet, samt hos centralutskottet framställa förslag i hithörande frågor;

att betjäna myndigheter, korporationer och enskilda affärsmän med införskaffande och meddelande av upplysningar om affärslivet berörande förhållanden, handelsbruk och termer och dylikt;

att genom föredrag, uppsatser och notiser i tidningarna rörande allmänna, för affärslivet viktiga frågor söka väcka intresse för kommersiella spörsmål och fästa uppmärksamheten vid förefintliga missbruk;

att enligt anvisning av eller överenskommelse med Centralutskottet eller, där utskottet i förekommande fall icke hinner sammanträda, med dess ordförande, besöka de handelsföreningar, vilka bidraga till handelsombudsmannens avlönande, samt därvid söka utröna och rådgöra om önskningsmål för befrämjande av handelsintressena;

att, på uppdrag av Centralutskottet eller där sådant av meddelat uppdrag påkallas, personligen uppvakta ämbetsverk och myndigheter;

att i god tid på våren varje år sammanställa de särskilda städernas handelsstatistik;

att närvara vid Centralutskottets sammanträden och, där ej annorlunda av utskottet bestämes, deltaga uti alla av detsamma tillsatta kommittéers arbeten ävensom avfatta deras utlåtanden; samt

att i övrigt fullgöra de uppdrag, vilka av Centralutskottet kunna ombudsmannen i sysslan ombetros eller skäligen åläggas.

Över sin verksamhet avgiver handelsombudsmannen skriftlig berättelse för att ingå i den berättelse, som av Centralutskottet avlämnas till varje allmänt köpmannamöte.

Därjämte bör ombudsmannen ärligen i början av varje år till Centralutskottet avlämna skriftlig redogörelse över sin verksamhet under det sisteförflutna året.

Handelsombudsmannen, som icke utan Centralutskottets medgivande får innehava annan befattning, åtnjuter fast årlig avlöning till belopp, som av utskottet vid ombudsmannens antagande bestämes.¹ Därjämte äger ombudsmannen för resekostnader och övriga utgifter för sysslans behöriga handhavande uppbära mot redovisning de belopp, som av Centralutskottet för ändamålet kunna varda beviljade.

¹ Hans lön är för närvarande fastställd till 12 000 mark.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Skrivelse till Konungen	1.
Betänkande	5.
A. <i>Historisk översikt. Redogörelse för de nuvarande handelskamrarnas tillkomst</i>	7.
B. <i>De nuvarande handelskamrarna i Sverige</i>	23.
1. Rikets indelning i handelskammardistrikt	23.
2. Huvuddragen av handelskamrarnas organisation	25.
3. Handelskamrarnas uppgifter och verksamhet	30.
4. Handelskamrarnas ekonomiska förhållanden	32.
5. Handelskammarmötena	36.
C. <i>Svenska handelskamrar i utlandet</i>	39.
D. <i>Handels- och sjöfartsnämnderna</i>	42.
1. Handels- och sjöfartsnämndernas uppgifter enligt gällande författningar	42.
2. De nuvarande handels- och sjöfartsnämnderna och deras verksamhet	46.
E. <i>Staten och handelskamrarna</i>	51.
1. Handelskamrarnas nuvarande ställning till statsmyndigheterna	51.
2. Det sjätte svenska handelskammarmötets framställning	53.
3. Frågan om statsunderstöd	56.
F. <i>Kommitténs uttalande och förslag</i>	61.
Författningsförslag	75.
Utländska förhållanden	77.
Allmänt	77.
Frankrike	78.
Storbritannien	79.
Tyska riket	80.
Österrike-Ungern	82.
Norge	85.
Danmark	88.
Finland	90.